

NOSZVAJI CSEPEREDŐ ÓVODA NEVELÉSI PROGRAMJA

NOSZVAJ

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezető, az óvoda adatai.....	4
1. BEMUTATKOZÁS.....	6
2. A TEVÉKENYSÉGGÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI.....	9
2.1.) A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében.....	11
2.2.) Egészséges életmódra nevelés. Egészségfejlesztési program.....	12
2.3.) Érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása.....	18
2.4.) Tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében.....	21
2.5.) Képességek szerepe a nevelési cél elérésében.....	243
3. TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI.....	25
3.1.) Tárgyi feltételei.....	26
3.2.) A tudatos fejlesztés szubjektív feltételei.....	27
3.3.) Óvoda csoportszerkezete.....	31
4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI.....	32
4.1.) Játék.....	32
4.2.) Társas, közösségi tevékenység.....	398
4.3.) Munka jellegű tevékenység.....	432
4.4.) Szabadidős tevékenység.....	487
5. A KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE.....	49
5.1.) <i>Anyanyelv</i>	49
5.2.) <i>A külső világ tevékeny megismerése, matematikai tapasztalatszerzések</i>	53

5.3.) <i>Művészeti</i>	
<i>tevékenységek</i>	643
5.3.1) <i>Vers -mese</i>	65
5.3.2) <i>Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka</i>	70
5.3.3) <i>Ének, zene, énekes játék, tánc</i>	75
5.4.) <i>Mozgás</i>	82
1	
6. BOLDOG ÓVODA PROGRAM.....	85
7. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI.....	86
8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI.....	90
8.1. Kapcsolat a családdal.....	90
8.2. Közoktatási, művelődési és egészségügyi intézmények.....	91
8.3. A közoktatás - irányítással és szakmai szolgáltató szervezetekkel kialakult kapcsolatunk.....	91
9. SAJÁTOS FELADATOK, SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK.....	92
9.1. Gyermekvédelem az óvodában.....	93
9.2. Az óvoda speciális szolgáltatásai.....	94
10. A GYERMEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMON KÖVETÉSE.....	95
10.1.) Az óvodai csoportok és gyermekek fejlődésének ellenőrzés.....	95
10.2.) A gyermekek fejlődésének értékelése, mérése.....	96
10.3.) Az óvoda nevelési programjának értékelése.....	96
11. A NEVELÉS TERVEZÉSE, IDŐKERETE, SZAKMAI DOKUMENTUMAINAK KAPCSOLATA, EGYMÉSRA ÉPÜLÉSE.....	97
12. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI.....	101
13. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK.....	102
14. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK.....	103

BEVEZETŐ

Az 1996. évi LXII. törvény értelmében az óvodák, az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja című dokumentum alapján nevelési programot készítettek. 2010.-ben az Alapprogram felülvizsgálata miatt újraértékeltük feladatainkat, tevékenységközpontú programunkat.

Az óvoda a közoktatási rendszer szerves része, szakmailag önálló nevelési intézmény. Feladata ellátni óvó-védő, szociális, nevelő, személyiségfejlesztő funkciókat. Az óvoda gondozza, ápolja, védi a gyermekeket, és mindent megtesz azért, hogy a családi közösséget kiegészítve szocializálja őket. Megtanítja arra a gyermekeket, hogyan éljenek egy nagy közösségben. A nevelés egész folyamatában helyes szokások kialakítására törekszik minden téren (étkezés, öltözés, magatartás, játék stb...). Komoly személyiségfejlesztő tevékenység eredményeképpen alkalmassá válik a gyermek az életben való eligazodásra, az iskolai élet elkezdésére.

Nevelési koncepciónkat oly módon kívánjuk megfogalmazni, hogy eddigi jól bevált hagyományainkat, eredményeinket megőrizve, azt újszerű elemekkel, helyi sajátosságainkkal kiegészítve megfeleljen az alábbi alapelveknek:

- ❖ Az óvodai nevelés a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának megerősítésére irányul.
- ❖ Az óvodai nevelés során közvetített kultúra és szokáskialakítás fő jellemzője a játékosság lesz.
- ❖ Programunk olyan fejlettségi szintre (testi, lelki, szociális) juttatja el a gyermeket, hogy az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével lassú átmenet állapotába lép az iskolai beilleszkedéshez.
- ❖ Fontosnak tartjuk az egyenlő hozzáférést.
- ❖ Az interkulturális nevelésen alapuló integrációt szem előtt tartjuk.

Programunk tartalmazza azokat a nevelési, fejlesztési célokat, feladatokat, tevékenységi tartalmakat, amelyek biztosítják a gyermekek fejlődését, közösségi életre felkészítését, a szociálisan hátrányos helyzetben lévők felzárkóztatását. Óvodánk felvállalja az integrált nevelést, programunk megfogalmazza a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlesztésének az enyhe testi, érzékszervi, beszéd fogyatékos gyermek hátrányainak enyhítését célzó tevékenységet is.

Bízunk abban, hogy a program értékei, a pedagógiai, szakmai munkánk színvonala, környezeti adottságaink és az óvoda jó tárgyi felszereltsége alapján vonzó lesz óvodánk a szomszédos községek számára is, a szülők jó szívvel bízzák ránk óvodás korú gyermekük nevelését. Azon óvodapedagógusoknak, akik később lesznek

pedagógus közösségünk tagjai, segít a program annak eldöntésében, hogy tudnak-e azonosulni a meghatározott tartalmakkal, vállalják-e az óvoda nevelési céljainak sikeres megvalósítását.

Az Óvoda Adatai

Az óvoda hivatalos elnevezése:

Noszvaji Cseperedő Óvoda
OM azonosító: 201923

Címe:

3325 Noszvaj
Gárdonyi út 21.
Tel: 36/463-471

Az óvoda fenntartója:

Noszvaj Községi Önkormányzat

Óvoda munkáltatója:

Noszvaj Község Önkormányzata

Alapító okirat létrehozásáról rendelkező jogszabály határozatok:

10-TNY-268-2/2021-806109 számú Képviselő –testületi határozat

Óvodai férőhelyek, csoportok száma:

Az óvoda 120 férőhelyes, 4 csoportos

Az óvoda csoportjai jelenleg:

Szóló szőlő csoport
Mosolygó alma csoport
Csengő barack csoport
Kicsi dió csoport

1. BEMUTATKOZÁS

Községünk hegyvidéki üdülőfaló, mely Egertől 10 km-re, a Bükk hegység déli lejtőjén, a Kánya patak két oldalán helyezkedik el.

Az egyik legszebb magyar faló, mely mindmáig őrzi megragadó táji panorámáját, a hagyományos népi építészet értékeit felvonultató faluképét. (Eredeti paraszti porták, barlanglakások, borospincék.)

Környezetünk elragadó tájai, egészséges tiszta levegője, (300-500 m-es hegyek, dombok, erdők, tavak, patak) valamint a múltat idéző műemlékei méltán vívták ki az itt lakók és az ide látogatók vonzalmát, szeretetét.

Óvodánk 1979-ben létesült. Három csoporttal és egyéb kiegészítő helyiségekkel működik. Zavartalan működésének pénzügyi feltételeit az Önkormányzat biztosítja. Csodálatos udvari fajtékaink hívogatják játékra a gyermekeket, ezek jól szolgálják a gyermekek ügyességének, mozgásának fejlesztését. Meglévő óvodai csoportjainkban biztosítani tudjuk a felvételre jelentkezők elhelyezését.

Óvodába érkező gyermekeink eltérő képességűek és érdeklődésűek, általában közvetlenek, barátságosak felnőttekkel és gyermekekkel egyaránt.

Az eltelt évek során óvodai nevelésünk alapvető feladata volt, hogy a gyermekek személyiségének fejlesztését változatos tevékenységformák gyakorlása során biztosítsuk. Mindezt szükségessé tette az a tény is, hogy a családon belül a megélhetési problémák, a munkanélküliség, stb. eredményeképpen kevés idő jutott a gyermekekkel való közvetlen foglalkozásra, az élménynyújtásra. E tény többnyire továbbra is fennáll a családokban.

A kész óvodai nevelési programok közül azért választottuk és adaptáltuk a Tevékenységközpontú óvodai nevelési programot, mert ebben megtaláltuk a hasonlóságot eddigi tevékenységünkkel.

E programot bővítettük ki óvodánk adottságainak megfelelően eddigi hagyományainkkal, eredményeinkkel, meghatározó törekvéseinkkel.

Büszkék vagyunk arra, hogy a szülők elismerik eddigi eredményeinket és az Általános Iskola jelzése alapján is felkészültek, tájékozottak óvodásaink.

A szülői felmérés tükrözi, hogy az óvoda közelsége mellett azért is választják óvodánkat, mert esztétikus, tiszta környezetben nevelkednek a gyermekek, ahol kedvesek és szakmailag felkészültek az óvónők. Tágas az óvoda udvara, sokféle játéklehetőséget biztosítunk a gyermekeknek. Eddigi eredményeinket igyekszünk a továbbiakban is megőrizni.

Ezek tudatában egy élmény gazdag óvodába várjuk a továbbiakban is a gyermekeket, ahol meghatározó marad a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe. A gyermek, fejlődő személyiségét, életkoronként és egyénenként változó testi, lelki szükségleteit figyelembe véve, a szülők

nevelőpartnereként egy boldog gyermekkor biztosításával teremtjük meg a személyiség szabad kibontakozásának optimális feltételeit.

Eddigi értékeink megőrzése mellett kiemelt célunk a közvetlen és tágabb környezetünk megismerése és védelme, az egészséges életmódra nevelés és az anyanyelv ápolása, fejlesztése.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés Gáspár László pedagógiai rendszerének első láncszeme (óvoda, általános iskola, középiskola).

Alapelve:

- ❖ Gyermekközpontúság: a gyermeket tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés övezzé
- ❖ Tevékenységközpontúság: tudatosan szervezett, az életkornak megfelelő változatos tevékenységek gyakorlása során a gyermek fejlődésének egyéni képességei kibontakozásának segítése

Az óvoda dolgozói hivatásuk, munkájuk gyakorlása, végzése során a további alapelveket is meghatározónak tekintik:

- ❖ Tiszteljük a gyermekeket, mert ők számunkra a legfontosabbak, értük történik minden. Heves érzelmektől mentesen biztosítjuk számukra a szükséges szeretetet, a bizalmat. Tiszteletben tartjuk egyéniségüket, vágyaikat, elképzelésüket, érdeklődésüket. Következetes neveléssel biztosítjuk személyiségük fejlődését.
- ❖ Az óvodai nevelésben alkalmazott intézkedéseknek a gyermek személyiségéhez kell alkalmazkodni.
- ❖ Tiszteljük a szülőket, hiszen ha ránk bízták gyermekük nevelését, vállalták, hogy partnerük legyünk a nevelésben.
- ❖ A kollégák munkatársak iránti tisztelet biztosító lehet a jó testületi légkör alakulásának. A kollegialitás kölcsönös megbecsülést, elismerést jelent, érdeklődést egymás dolgai iránt, segítőkészséget, nyíltságot, bizalmat, a közösen végzett munkáért érzett közös felelősséget, a nevelés becsületének együttes őrzését, tekintélyének növelését.
- ❖ Ahhoz, hogy erőnk és tartásunk legyen, szükséges önmagunk és hivatásunk tisztelete. Törekszünk a nyitottságra, befogadókészségre, toleranciára, szakmai igényességre. Állandó tanulással, továbbképzéssel biztosítjuk szakmai tudásunk megújítását.

Hívunk és várunk minden kisgyermeket az otthon melegét biztosító közösségünkbe.

2. A TEVÉKENYSÉGGKÖZPONTÚ ÓVODAI NEVELÉS CÉLJA ÉS FELADATAI

A tevékenységközpontú óvodai nevelés a gyermek középpontba helyezését és az óvoda nevelési funkciójának kiteljesítését tekinti alapvető feladatának. A gyermeki személyiséget úgy definiáljuk, mint az egyedi, megismételhetetlen, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény aktivitását. A gyermek, fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, a belső fejlődés -az érés- sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg.

Az óvoda, **nevelő** intézmény, s mint ilyen a gyermeki személyiség kibontakoztatására, nevelésére, fejlesztésére törekszik. Tehát nem csupán „megengedi”, hogy a gyermek fejlődjön, nem passzívan szemléli ezt a fejlődést, hanem lehetővé teszi, elősegíti azt, tudatosan tervezett, szervezett nevelési helyzetek megteremtésével. A tevékenységközpontú óvodai nevelés a 3-7 éves korú gyermekek szociális életképességét (életre nevelését) minden későbbi fejlődés alapjaként kezeli, a pedagógiai célok és feladatok centrumába tudatosan az együttműködési és érintkezési képességek fejlesztését állítja, azaz kooperációra és kommunikációra kívánja képessé tenni óvodáskorban a gyermekeket.

A **kooperáció** és a **kommunikáció** az adott nevelési intézmény lehetőségei között valamennyi nevelési helyzetre vonatkozóan a következő konkrét tartalmat foglalja magába:

1. **A kooperáció konkrét tartalma:** a társas, közösségi és egyéni élet feltételeinek közös összehangolt erőfeszítésén alapuló reprodukálása.
2. **A kommunikáció konkrét tartalma:** a közmegegyezésre (a konszenzusra) való törekvés mindazokban a kérdésekben, amelyek az együttélés és együttműködés előkészítését, lebonyolítását, ellenőrzését és értékelését szolgálják.

Az óvoda a pedagógiailag segített, ösztönzött szocializáció minél teljesebb megvalósítására törekszik. A kisgyermeknek ahhoz, hogy boldoguljon, meg kell tanulnia beszélni, közlekedni, a környezet adta keretek között tevékenykedni, az eszközöket használni, a társakkal együttműködni, el kell lennie a mindennapi élet adta szerepeket, magatartásmintákat. Ez, akárhogy is nézzük, komplex életfeladat, a szociális tanulás intenzív formája. Ennek egy részét - eltérő kulturális színvonalon - a családok teljesítik. Az óvoda azonban nem csupán kiegészítő szerepet játszik az elsődleges szocializáció folyamatában, hanem arányos fejlesztését, intenzitásának fokozását, magasabb színvonalra emelését is vállalja, azaz: kiegészíti, kiterjeszti, felerősíti a szociális tanulást.

A társadalom és az egyén kölcsönviszonyának valamiképpen a **nevelés** fogalmában is tükröződnie kell. Felfogásunk szerint a nevelés a társadalom számára szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése, a mi esetünkben a **tevékenységközpontú óvodai nevelés célja:**

A 3-7 éves korú gyermekek társadalmi gyakorlatra való általános felkészítése, amely magában foglalja:

1. **a teljes gyermeki személyiség fejlesztését** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.
2. **az életre való felkészítést** a tevékenységek által és a tevékenységeken keresztül.

Ez a pedagógiai program - az óvodás gyermek szociális életképessége növelése érdekében - fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzet megteremtését feltételezi. A nevelési alaphelyzet elsősorban az óvodára jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében és által létezik.

A nevelés, mint „tudatos értékválasztás” a nevelési helyzetekben beépített tevékenységek által valósítható meg, hiszen a gyermek állandó tevékenykedés közben fejlődik. A gyermeki megismerés alapja 3-7 éves korban a folyamatos érzékelés, tapasztalás és cselekvés, ezért a nevelési alaphelyzetbe szervesen illeszkedő rendszeres tevékenységeket úgy kell értelmeznünk, mint a pedagógiailag meghatározott szocializáció igazi determinánsait.

A tevékenységközpontú óvodai program nem egyoldalú gyermekközpontúságot hirdet, nem abszolutizálja a gyermeki szükségleteket és az óvodáskori adottságokat. Ezeket alapnak tekinti a nevelés alapnormáinak megvalósításához. Programunk vallja, hogy a gyermeket minden életkori szakaszban orientálni kell valamire, vezetni kell valahová.

Mire orientálhat az óvoda? A szélesen értelmezett életfeladatokra. Az óvoda feladata tehát nem a szűken vett iskolai feladatokra való felkészítés. Mi is azt valljuk, hogy az életfeladatokra való felkészítés csak valóságos tevékenységek, csak a tevékeny életre alapozott nevelőmunka útján valósítható meg.

Sajátos helyi nevelési célok:

1. A gyermeket körülvevő közvetlen és tágabb környezet megismerésére és védelmére nevelés, valamint az egészséges életmódra nevelés.
2. Az anyanyelvi nevelés hangsúlyos kezelése.
3. A szociálisan hátrányban lévő és gyengébb képességű gyermekek fejlesztése, a tehetségesebb gyermekek további fejlődésének elősegítése.

Megfogalmazott nevelési céljaink megvalósításakor az egyéni különbségek figyelembe vételével a leghatékosabb megvalósításra, a célok megközelítésére törekszünk a gyermekek személyiségének fejlesztése során.

A nevelési cél elérésének feltételei (feladatai):

Programunk kitűzött nevelési célját a gyermek **szükségleteinek, tevékenységeinek és képességeinek** figyelembevételével, a gyermek **egyéni adottságaiból** kiindulva lehetséges megvalósítani.

2.1.) A szükségletek szerepe a nevelési cél elérésében

(Egészséges életmódra nevelés, az érzelmi nevelés és szocializáció)

A gyermek, **fejlődő** személyiség, ezért a gyermeknek sajátos, **életkoronként, életkori szakaszonként és egyénenként** változó **testi, lelki szükségletei** vannak. Ebben az életkorban kiemelt jelentőségű az **egészséges életmód** alakítása.

Az óvodában az életritmussal, a gyermek gondozásával, testi szükségleteinek megszervezésével, (táplálkozás, testápolás, öltözködés, mozgás, pihenés) az ehhez kapcsolódó gyermeki tevékenységekkel és az ezen alapuló szokások kialakításával biztosítjuk az egészséges életvitel kialakítását. Segítenünk kell testi képességeinek fejlődését, egészségének védelmét, melyhez egészséges és biztonságos környezet megteremtése szükséges.

A **helyes életritmus** a megszokott időben végzett tevékenységek az egészséges testi és szellemi fejlődés feltételei. A hetirend és a napirend az a szervezeti keret, ami biztosítja a gyermek számára a nyugodt, kiegyensúlyozott, kiszámítható óvodai környezet megteremtését. A gyermek egészséges fejlődéséhez szükséges a mozgásos tevékenységek és a pihenés váltakozó biztosítása. A napirend lehetővé teszi a szabad levegőn való hosszú idejű tartózkodást, a szokásrendszer kialakítását, a gyermeki tevékenységek szabad kibontakozását. A napirenden belül a legtöbb időt a gyermekek legfontosabb tevékenysége, a játék kapja.

A szabad levegőn való tartózkodás, a gyermekek gondozásával kapcsolatos teendők (étkezés, tisztálkodás, alvás) ugyancsak beilleszthetők a játéktevékenység egész napos folyamatába. Reggel, különösen tavasszal és nyáron a szabad levegőn való tartózkodás természetes része a gyermekek napi életének. A hűvösebb idő beköszöntével is szükséges a szabad levegőn való mindennapi tartózkodás, csupán annak időtartamát csökkentjük. A napirend biztonságot, támpontot ad és állandóságot jelent a gyermekek számára. A napirenden belül rugalmasan figyelembe vehető az egyes tevékenységek időigénye.

A napirend ezen kívül annak megfelelően, ahogy az évszakok váltakoznak vagy a gyermeki tevékenységek fejlődése ezt indokoltá teszi, változtatható, módosítható. A napirend a gyermekek nyugodt napi életét biztosítja, figyelembe veszi a fejlődés közben bekövetkezett változásokat. A gyermekek szokásrendszerének kialakításával biztosítjuk a napirenden belül megvalósuló tevékenységek végzésének zavartalanságát.

A **napirend** általános időkeretei óvodánkban 11 órás óvodai nyitvatartás esetén:

❖ Játék és szabadidős tevékenység	6 óra
❖ Étkezés, pihenés	3 óra
❖ Öltözködés, tisztálkodási tevékenység	1,5 óra
❖ Komplex tevékenységek naponta	10-35 perc

A napirendben az egyes tevékenységekre fordítható idő rugalmasan változtatható a körülmények, az évszakok, a váratlan események stb. hatására.

Hetirend:

A hetirend a napirendhez hasonlóan a folyamatosságot, a rendszerességet, a nyugalmat segíti elő az óvodai csoportban, és lehetőséget nyújt a szokásrendszer segítségével az óvodások napi életének megszervezéséhez.

A hetirend, különösen a nevelési év elején teljesen másképp alakulhat, mint a nevelési év végén. Különösen a beszoktatás idején figyelünk arra, hogy minél lazább, rugalmasabb és alkalmazkodóbb hetirendet állítsunk össze.

Később, az iskolára való felkészítés feladatai a hetirend és a napirend pontosabb betartását helyezik előtérbe. A hetirend összeállításánál arra figyelünk, hogy jusson elegendő idő a gyermeki tevékenységek, kezdeményezések, ötletek és javaslatok meghallgatására, kipróbálására vagy közös megvitatására.

A rugalmasság, a helyzethez való alkalmazkodás elősegíti, hogy a hetirend a gyermek életének észrevétlen szabályozója legyen.

A hetirend általános tartalma és maximális időkeretei, melyek csoportonként más - más napon valósulhatnak meg:

	Naponta 20-30 perc	Naponta 30-35 perc
Hétfő	Mozgásos tevékenység Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Mese-vers
Kedd	Mozgásos tevékenység Mese-vers Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	Matematikai tevékenység
Szerda	Mozgásos tevékenység	Ének, zene, énekes játék, tánc

	Mese-vers Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	
Csütörtök	Mozgásos tevékenység Mese-vers Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	A külső világ tevékeny megismerése
Péntek	Mozgásos tevékenység Mese-vers Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	

Nyáron is tartható komplex tevékenység a gyermekek vágyai, kívánságai alapján.

2.2. Egészséges életmódra nevelés **Egészségfejlesztési program**

Óvodába kerülő gyermekeink (3 évesek) a saját személyükkel kapcsolatos tevékenység végzéséhez sok segítséget igényelnek. Reggelente sokan jóllakottan érkeznek az óvodába, a tízórait alig igénylik. Egyre több az ételekben válogatós gyermek, 1 – 2 gyermek évente önállóan az étkezésben. Külsőleg ápoltak, gondozottak gyermekeink. Sok gyermeket az óvodában tanítunk meg a helyes WC használatra, az orrfújásra, a kéztörlésre. Az öltözködésben teljes segítségre szorúlnak. Igénylik a mozgásos tevékenységeket, ebbe szívesen kapcsolódnak be.

Feladataink:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek mozgásigényének kielégítése,
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése,
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése,
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése,
- Anyanyelvi fejlesztés és nevelés (javíthatóság elkerülésével),
- Az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása,
- Szokás és normarendszer kialakítása,
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása,
- Megfelelő szakemberek bevonásával - a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Egészséges táplálkozás

A **táplálkozás** a növekedés a fejlődés feltétele, mellyel a gyermek szervezete a mozgás vagy más tevékenység során elfogyasztott energiát pótolja, és a testépítést biztosítja.

Mivel a gyermekek étkeztetését óvodánkban nem saját üzemeltetésű konyha biztosítja, így kevés lehetőségünk van annak befolyásolására, hogy egészséges táplálkozás lehetőségei biztosítottak legyenek, csupán véleménynyilvánításunkkal tudjuk ezt sugallni.

A gyermeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyik tagjából kell fogyasztania. Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

- kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
- gyümölcs, zöldség
- hús, hal, tojás
- tej és tejtermék
- olaj, margarin, vaj, zsír

Nincs azonban egyetlen olyan táplálék sem, amely a felsorolt alapélelmiszer-csoportokban található szükséges tápanyagot megfelelő mennyiségben tartalmazná. Az óvodai ételmezés jelenleg nem tudja biztosítani a gyermekek számára az egész napra szóló élelmiszerek szükségességét.

Hetente a csoportok „vitaminnapot” szerveznek, ezzel is gyakoribbá és rendszeressé tesszük, hogy gyümölcsöt és zöldségfélét fogyasszanak a gyermekek.

Az óvoda és a pedagógus feladatai:

- Kulturált körülmények között a fogásokat folyamatosan felszolgálja a naposok segítségével. Az étkezés végén az asztalok rendjének helyreállítását irányítja.
- Arra törekszik, hogy megkedveljék az ízeket, intenzív rágásra ösztönöz, folyamatosan folyadékot biztosít.
- Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa, kés helyes használatával ismerteti meg a gyermekeket.
- Ügyel a táplálék érzékeny gyerekek diétájára.
- Tanácsot ad (szülői értekezleten, fogadó órán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki.
- Az étkezést örömtelivé teszi, jó hangulatot teremt az ételek elfogyasztásához.
- Játékos alkalmat teremt arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek néhány egyszerűbb étel elkészítésének.(pl. saláta készítés, tízórai összeállítás).

Személyi higiéné

A **testápolás** a gyermekek egészségének védelmét, külsejük gondozottságát, tisztaságigényük kialakulását szolgálja. Minden gondozási teendő irányításához

elengedhetetlenül szükséges a bensőséges gyermek - felnőtt kapcsolat, hiszen a testi szükségletek kielégítésében az óvónő és a dajka bizonyos mértékig az anyát helyettesíti. Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy az újonnan óvodába kerülő gyermeknek megmutatjuk a helyes testápolást, majd annak állandó gyakorlásával igyekszünk a helyes szokásokat kialakítani.

A gyermekek szappannal, folyóvízzel mosnak kezet étkezés előtt, WC használat után és bármikor, ha szükséges. Körmüket körömkefével rendszeresen tisztán tartják.

Nyáron lehetőséget biztosítunk zuhanyozásra, pancsolásra, mezítlábaskodásra. A gyermekek naponta többször megfésülik hajukat, a hosszú hajú kislányokat az óvónő vagy a dajka segíti ebben. Ha szükséges kérjük a szülőt az egészségtelen hajviselet megváltoztatására.

Mindhárom csoportba járó gyermekek fogápolást végeznek. Igyekszünk biztosítani a lehetőséget arra, hogy ezt minden étkezés után elvégezhesék a gyermekek.

Évente egy alkalommal előzetes ismerkedés, barátkozás után a helyi fogorvosi rendelőbe visszük el a középső és nagycsoportos gyermekeket kezelésre.

Az orr, fülkagyló, a hallójárat védelme megkívánja, hogy a gyermekek ne dugjanak azokba különböző tárgyakat, és ne piszkálják. Fokozottan ügyelünk betartására, ehhez kérjük a szülők odafigyelését is.

Elősegítjük a helyes orrfújás és zsebkendőhasználat kialakulását, ennek megtanítására ösztönözzük a szülőket is. A szülők beleegyezésével papírzsebkendőt használnak a gyermekek, melyet elérhető helyen tartunk a csoportokban.

Intim helyet biztosítunk a gyermeknek a WC használatára. Türelmes magatartással, közreműködéssel segítjük át a gyermeket a kezdeti nehézségen és szoktatjuk a helyes WC használatra, a WC papír használatára és arra, hogy maguk után tisztán hagyják ott a WC-t.

Az **öltözködés** védekezés az időjárás változásai ellen, de egyúttal ízlésfejlesztő és a gyermek önállóságát is fokozza. A szülők rétegesen öltöztetik gyermeküket, melyet szükség szerint cserélhet a gyermek napközben.

A kiscsoportos korú gyermek szüleit kérjük, hogy tartsanak a gyermek zsákjában váltó fehérneműt.

Ha a szülő igényli, gyermekét reggel váltóruhába öltöztetheti.

A szobában váltócipőt használunk. A szülőknek javasoljuk olyan lábbeli beszerzését, amely a láb szellőzését, egészséges fejlődését biztosítja. Ügyelünk arra, hogy udvari játék vagy séta előtt felöltözve ne vározzanak bent a gyermekek.

Fontos feladatunk, hogy a dajkákkal együttműködve fokozottabban neveljük a gyermekeket az önálló öltözködésre. Rögzíteni szükséges, hogy milyen sorrendben vegyék fel, illetve vessék le ruhadarabjaikat. Ruhaneműiket meg tanulják összehajtani és az öltözőszekrény polcára helyezni. Rendszeresen áttekintjük a gyermekekkel, hogy a polcon és zsákjukban, rendben van-e ruhaneműjük.

Télen csizmájukat letisztítják, cipőfűzőjüket megtanulják megkötni, nyáron fürdőruhájukat kiöblítik.

Az óvodás életkorban nagy a gyermekek **mozgásigénye**. A csoportban is lehetőséget biztosítunk ennek kielégítésére csoportosan és egyénileg is, az udvaron pedig egyéni igényüknek megfelelően mozoghatnak, próbálhatnak ki új mozgásformákat, melyhez sok ötletet, biztatást és segítséget adnak az óvónők. Mozgásigényük kielégítését, mozgásuk fejlesztését szolgálják a mindennapi testnevelések, a tornateremben, foci pályán szervezett játékok is. Törekszünk erőnlétük, kitartásuk fokozására, izomzatuk erősítésére, fokozatos teherbírás elérésére.

Gyakran sétálunk, kirándulunk közvetlen környezetünkben, és évente egy alkalommal távolabbi helyekre is ellátogatunk.

Az egészség megőrzését, védelmét szolgálja a gyermekek szervezetének edzése, melynek eredményeképpen képes lesz szervezetük alkalmazkodni az időjárás változásaihoz és növekszik szervezetük ellenálló képessége is. Minden évszakban sokat tartózkodunk a szabadban, hidegebb időben csökkentjük a kint tartózkodást.

Mivel óvodánknak nincs fedett terasza, esős, szeles időben nem megoldott a szabad levegőn való játék. Ezért a szabadidős tevékenység keretén belül nyitott ablaknál az óvoda belső helyiségeiben biztosítunk mozgásos tevékenységet. Tavasszal és ősszel a napi testnevelést a szabadban tartjuk. Nyáron fokozatosan szoktatjuk a napozáshoz a gyermekeket.

Évzáró ünnepély után vállaljuk, hogy a nagycsoportos gyermekeket a szomszéd faluba, a bogácsi strandfürdőbe visszük, ahol úszni tanulhatnak, illetve vízhez szokhatnak, ha ennek anyagi fedezetét a szülők vállalják. Ezt, megfelelő tanfolyamot végzett óvónő vagy úszómester irányítja.

Változatos tevékenységek biztosítottak óvodánkban, melyek a gyermekek edzését, mozgáskoordinációját fejlesztik. Ilyenek: kerékpározás, szánkózás, csúszkálás a jégen, síelés (saját sítalppal), labdázás, gólyaláb, topogó, gyalogkerekedés, füleslabdázás és egyebek, napfürdő, vízfürdő. Ezeket a mozgásokat a délelőtti órákban vagy alvás után gyakorolhatják a gyermekek a szabadban vagy az óvoda helyiségeiben.

A testápolási, étkezési, öltözködési szokások kialakítása gondozási és nevelési feladat. Csak megfelelő óvónői magatartás mellett a segítő, beavatott és felelősséget, - kötelezettséget - viselő dajka közreműködésével válik a kettő eggyé. Ennek megvalósulását az óvónők és az óvodavezető is segíti. E tevékenységek végzésében nem egyszerű utasítás végrehajtói a gyermekek, hanem aktív részesei, ahol nemcsak szokásokat alakítunk ki, hanem újabb igényeket is próbálunk felkelteni a gyermekekben pl., igyekezzenek megismerni, megkedvelni az újfajta ételeket, alakuljon a rendszeres tisztálkodás, a külsejük gondozottságának igénye, az időjáráshoz alkalmazkodva öltözzenek, tudatosan kerüljék a veszélyes helyzeteket.

Pihenés, alvás:

Óvodáskor kezdetén a gyermekek egésznapos alvásigénye 12 - 14 óra, mely óvodáskor végére 10 - 12 órára csökken. Rendkívüli jelentőségű a gyermek, otthoni alvása, mely akkor elegendő, ha felkeltés nélkül kipihenten ébred a gyermek.

Az óvodai pihenéshez biztosítottak a nyugodt feltételek. A csoportszobát kiszellőztetjük, a folyamatos levegőcserét biztosítjuk. A gyermekek 1 csoportban vasvázis fektetőn pihennek, melyen vászon, szivacsalátét és pléd biztosítja testük melegének megőrzését, két csoportban pedig új, műanyag, egymásba helyezhető fektetőt sikerült beszereznünk, ez jobban megfelel a nagyobb gyermekeknek is.

Főlegesen ruhaneműiket levetik a gyermekek, a kézelő és nyakrésznél levő gombokat kigomboljuk.

Szükségleteiket pihenés előtt és közben is elvégezhetik. Külső zavaró ingerek kivédésére az ablakot becsukjuk. Nyugtató mese, halk dúdolgatás vagy zene, az óvónő simogatása, a csend és nyugalom szinte álomba ringatja gyermekeinket. Mások csak pihennek, nem zavarják az alvókat.

Megengedjük, hogy otthonról hozott apró játékokat dédelgessék, alkalomadtán mi is készítünk hasonlókat.

Nagycsoportban a korábban ébredő vagy az aludni nem tudó gyermeknek rövid pihenés után megengedjük, hogy hamarabb felkeljen. Olyan tevékenységet biztosítunk számára, mellyel nem zavarja a körülötte alvó gyermekeket.

Az egészséges életmód alakításához szükséges eszközrendszer:

A gyermekek gondozásához megfelelő számú és állagú eszköz áll rendelkezésre. (Minden gyermeknek van jellel ellátott pohara, törölközője, fésűje, fogápoláshoz szükséges készlete.)

A kulturált étkezéshez biztosított megfelelő asztalterítő, papírszalvéta minden étkezéshez, porcelán tányérok, csészék, evőeszközök közül kanál, kés, villa, kávéskanál, üveg pohár. Tálaló edények is rendelkezésre állnak, porcelán kancsók, jénai tálak, fonott kenyérkosarak.

Testápoláshoz biztosított a szappan, körömkefe, WC papír, vízfürdőzéshez a slag és gumimedence. A fogkrémet, papír zsebkendőt a szülők biztosítják.

Az öltözőszekrényben minden gyermeknek van jellel és névvel ellátott polca.

A gyermekek mozgásos tevékenységéhez az udvari játékszereket és mozgásos tevékenységekhez is használatos eszközöket használjuk.

Pihenéshez elegendő fektető és 2 garnitúra ágynemű áll rendelkezésre. Utóbbi tisztítását a szülők vállalták három hetente.

Szükséges beszerzések, vásárlások:

- A meglévő, elhasználódott eszközök folyamatos pótlása évente.
- Nagyobb méretű fektetők beszerzése

- Szükséges esetben újabb ágynemű garnitúra beszerzése.
- Udvari zuhany, medence beszerzése.

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés, a higiénés szabályok betartatása a gyermekkel.

Az óvoda szükség esetén felveszi a kapcsolatot speciális szakemberekkel:

- házi orvos
- védőnő
- fogorvos
- Nevelési Tanácsadó pszichológusa

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szennvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modellt, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai tevékenységek:

- szabad beszélgetések a témával kapcsolatban. Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek, mi szeretnék lenni; segíteni szeretnék másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni, mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).
- kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, szabad mozgás értéke: füstmentesség, pormentesség, erőkifejtés, egészség.
- városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, gépkocsik füstje, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

A WHO definíciója:” A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás, vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan „érzékeny”. Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem

az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezleteken megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések, filmek kivédését is.

Baleset megelőzés és elsősegélynyújtás

Fontos, hogy rájöjjenek az óvodások, hogy egy kis odafigyeléssel és óvatossággal rengeteg baleset és a vele járó fájdalom elkerülhető lenne.

A gyermekek megismerkednek a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, amit ők maguk is el tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés, felnőtt értesítése. A gyerekek megtanulják, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv-és képolvasás, társasjátékok, beszélgetés.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermek testi fejlődése terén bekövetkezik az első alakváltozás: testarányai megváltoznak, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró.
- Étkezéskor kulturáltan viselkednek, helyesen használják az evőeszközöket. (Kanál, villa, kés)
- Testápolási teendőiket (mosakodás, fésülködés, fogmosás, zsebkeendő használat, WC használat) önállóan képesek elvégezni, szükség szerint késleltetni tudják szükségleteik kielégítését.
- Önállóan öltöznek, vetkőznek, ruhaneműiket rendben tartják.
- Szívesen kezdeményez mozgásos játékokat, szívesen vesz részt rajta.
- Az egészségfejlesztés szempontjait, alapjait ismeri.

2.3 Érzelmi és erkölcsi nevelés és a szocializáció biztosítása:

Az érzelmi nevelés és szocializáció biztosítása már óvodába lépéskor elengedhetetlen. Olyan óvodai légkör kívánatos, melyben az óvónő - óvónő, óvónő - gyermek, óvónő - dajka, gyermek - gyermek kapcsolata pozitív. Ez a légkör egyszerre segíti a szocializáció fejlődését, az éntudat alakulását, a gyermek társas szükségleteit, a másság elfogadását, illetve biztosítja a gyermek erkölcsi tulajdonságainak, akaratának fejlődését.

Az óvodáskorú gyermek jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Ezért elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, derűs, otthonos, szeretetteljes légkör vegye körül.

A 3 - 7 éves gyermek érzelmi állapotát, befolyásolhatóságát nagymértékben az a családi atmoszféra határozza meg amelyben élnek.

Az óvodába érkező gyermekek érzelmi megnyilvánulására jellemző leginkább az édesanyához való kötődés. Vágyakozva, kíváncsian tekintenek az óvodai környezetre. Rövidebb, hosszabb idő után elfogadják az óvónő közelségét, szeretetét, gondoskodását. Az érzelmi alapigények kielégítése pl. a biztonságérzet, védettségérzet a feltétele annak, hogy a gyermek a környezete iránt érdeklődést mutasson, kezdeményezzen, más emberekhez kötődjön. Az óvodapedagógus nagyon eltérő érzelmi megnyilvánulásokkal találkozik. Az óvodában a gyermek egyéni igényeit megértéssel fogadni és empátiakészséget mutatni ugyanúgy hozzátartozik az érzelmi neveléshez, mint a kiegyensúlyozott, harmonikus alaphangulat kialakítása. Olyan óvodai atmoszférát teremtünk, amelyik sokoldalú érzelmi kifejezéseket és pozitív élményeket tesz lehetővé, így hozzájárulunk a gyermek boldog alaphangulatának kifejlődéséhez és ezzel együtt a mások megértéséhez. Azok a gyermekek pedig akik viselkedési zavarokkal küzdenek (agresszivitás, gátlás) különösen sok figyelmet és megértő nevelői magatartást igényelnek, melyet biztosítunk számukra.

A gyermek érzelmei megnyilvánulnak örömben, bánatban, segítőkészségben. Érzelmi megnyilvánulásuk szubjektív: ugyanazokhoz a tárgyakhoz a gyermekek egymástól eltérő módon vonzódnak. Óvodás korban alakul ki és kezd elkülönülni az intellektuális, az esztétikai és az etikai érzelmek. Az érzelmek fejlesztése sokszor azon múlik, hogy a nevelő érzelmi megnyilatkozása hasonló érzéseket ébreszt-e a gyermekben?

Az érzelmi nevelés feladatai:

- ❖ A szeretet és a kötődés képességének fejlesztése.
- ❖ Mások iránti tisztelet, megbecsülés érzésének fejlesztése.
- ❖ Az emberek elfogadása, tisztelete.
- ❖ Szokás- és normarendszer megalapozása.
- ❖ Az élménybefogadás képességének fejlesztése.
- ❖ Az érzelmek kifejező képességének fejlesztése.
- ❖ Az ösztönök és az érzelmek irányításának fejlesztése.
- ❖ Az érzelmi zavarok tompítása, leépítése (dac, erőszak, agresszivitás)

A fejlesztés tehát csak azután kezdődik, miután a gyermek beilleszkedett a csoportba, jól érzi magát, alapvetően derűs, vidám légkör veszi körül,

megismerkedett a felnőttekkel és a gyermekekkel, azaz bátran, biztonságosan mozog az őt körülvevő óvodai környezetben.

Óvodáskor végére is:

- ❖ megmarad érzelmi kötődése a szeretett felnőtt és társak iránt.
- ❖ nem kívánatos érzelmein kérésre képes változtatni.

A gyermeket körülvevő környezeti hatások közül a család szerepe is igen jelentős, hiszen a család az első szocializációs színtér, amely a kisgyermeket formálja. A családi hatások a legtöbb esetben nem tudatosan tervezettek, sokkal inkább jellemző rájuk, hogy spontán módon valósítják meg a „társadalomba való bevezetés” feladatait. Természetesen a különböző kultúrájú családok másként viszonyulnak a gyermekhez, a gyermekek a családban elfoglalt helyéhez és más - más szerepet szánnak neki a családi életben. A családi nevelés mellett az óvodának igen nagy szerepe van (lehet) az elsődleges szocializáció során.

Az óvoda nagy előnye a családdal szemben, hogy a családnál tágabb, tagoltabb szocializációs erőteret hozhat létre. Tudatosan alakítja, építi, kombinálja azokat a nevelő hatásokat, amelyekben az együttműködés és a társas érintkezés elemi formái integráns egységet, szerves, kölcsönös kapcsolatot alkotnak. Az óvoda tehát nem a spontán szocializációnak, hanem a pedagógiailag determinált szocializációnak a színtere, ahol az elemi kooperációs és kommunikációs formák tudatos kibontakoztatása folyik.

Óvodánkban az új gyermekek vágnak a társakkal való közös játékokra, a csoporttal átélt közös élményekre. Egyre több gyermeknek van szüksége rövidebb beszoktatási időre. Az óvodai környezet és felnőttek elfogadását segítik az otthon kialakuló baráti kötődések, - az ugyancsak óvodába járó - rokon vagy szomszéd gyermekekkel.

Hat éves korig a gyermek a szocializációs fejlődésben is nagy utat tesz meg. Az egyedül játszó, elsősorban az óvónőhöz kötődő gyermek a 3 év alatt felfedezi társait. Figyelme egyre inkább a társak, más felnőttek tevékenysége felé fordul. Kialakulnak a közös tevékenység készségei és képességei.

A közösen megélt élmények hatására az együttműködés új vonásai jelennek meg: az alkalmazkodás, az egyéni szándékok összeegyeztetése a társakéval, a vágyak megvalósításának késleltetése, a saját elgondolásnak elfogadtatása, új variációk, új magatartási formák kialakulása. Az együttműködés szokásai képessé teszik a gyermeket a konfliktus helyzetek megoldására, eredeti elgondolásuk módosítására. Keresik az örömszerzés formáit társaik iránt. Ötödik év táján a szocializációs érésben is nagy változás következik be: a maguk számára egyre inkább felfedezik egymást. Kezd sajátos arculatot hozni az önállóan teremtett gyermekvilág, ahol az általuk kialakított szabályok, törvények élnek. A közösségi élet, mint a gyermekek óvodai létformája a gyermekek nagymértékű szocializációját kívánja meg.

A szocializálódás révén az egyén a társadalom tevékeny tagja lesz. A szocializáció folyamatában tanulja meg a gyermek, hogy milyen szabályokat kell betartania, pl. mikor kinek, hogyan kell köszönnie, valakitől valamit kérni, miért jó, ha csendben

hallgatja a mesét, vagy ha nem felejt el kezet mosni. Feladatunk a helyes szokásokat elfogadtatni, erősíteni, ösztönözni: hogy az a jó, az a helyes, ha az óvónő által kért magatartást valósítják meg, s ami ezzel ellentétes az nem tetszik. 6 éves korára felismeri mi a helyes mi nem és miért.

Az óvodában a pedagógiailag determinált szocializáció óvodára jellemző tevékenységek, együttműködési formák, kapcsolatok, fejlesztő hatások és fejlődési lehetőségek összefüggő rendszerében létezik.

Ancsel Éva szerint a nevelés tudatos értékválasztás, vagyis mi a fejlesztő hatásokban gazdag nevelési alaphelyzeteket választjuk, mely a közös élményekre épülő tevékenységek útján valósul meg.

Segítjük a gyermeket olyan erkölcsi tulajdonságok kialakításában, mint együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség. Fejlesztjük akarátát, ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának fejlődését.

Szociális magatartás fejlettsége óvodáskor végére:

- Képes a gyermek a közösségbe való beilleszkedésre, kapcsolatfelvételre, az együttműködésre a felnőttekkel és társakkal.
- Elfogadja a felnőtt irányítását.

Az óvodapedagógus feladatai a szükségletek kielégítésében:

- Az egészséges óvodai környezet megteremtése.
- A nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes óvodai légkör kialakítása.
- A gyermek megfelelő gondozottságának biztosítása.
- A gyermek alapvető fizikai szükségleteinek kielégítése.
- Esélyegyenlőség biztosítása minden gyermek számára.
- Ne éhezzen, ne fázzon, WC-re mehessen, mesét hallgathasson, nyugodt légkör vegye körül, ahol jól érzi magát, meleget, szeretetet kapjon.

2.4.) Tevékenységek szerepe a nevelési cél elérésében

A gyermek személyisége és a tevékenysége kölcsönösen egymásra hatva fejlődnek. A gyermek, tevékenykedő lény, személyisége komplex tevékenységek által fejleszthető a leghatékonyabban. A gyermeki tevékenység vagy valamilyen belső szükséglet elégíti ki, vagy külső kérést teljesít, közben a gyermek képességei hatékonyan fejlődnek.

Az óvodába kerülő gyermekek kíváncsisággal, érdeklődéssel fogadják a megszokottól eltérő környezetet. Könnyen bekapcsolhatók a tevékenységekbe, bár akadnak félrehúzódo és a távolból figyelő egyéniségek. A változatos eszközök és módszerek, az óvónő személyisége, biztosítéka annak, hogy ezek a gyermekek is hamarosan tevékeny, aktív részesei lesznek a közös tevékenységeknek.

A tevékenységek szervezésekor az alábbi megállapításokat tartjuk fontosnak:

- ❖ A tevékenység az egyén számára érdekes, a csoport számára hasznos legyen.
- ❖ Valamilyen cél elérése indítsa.
- ❖ Élményt akkor biztosít, ha a gyermek végigvitte, befejezte, eredményt hozott a tevékenysége.
- ❖ A gyermekcsoport valamennyi feladata így oldódjon meg (az önkiszolgálástól a környezet formálásig).

A tevékenység nevelő hatásának pedagógiai feltétele:

- ❖ Az előkészítés közös feladata az óvodapedagógusnak, a dajkának és az egész óvodai környezetnek.
- ❖ A tevékenység pedagógiai megszervezése az óvoda dolgozói részéről nagy tapintatot igényel azért is, hogy semmit se végezzünk el a gyermek helyett, de mindenben segítsük, amikor arra szüksége van.
- ❖ A tevékenység pedagógiai értékelése is alapvető feladata az óvodapedagógusnak. Az értékelés kiindulási alapja a siker, vagy sikertelenség okai, a jól vagy rosszul megválasztott tevékenységi mód, az együttműködés megléte vagy hiánya stb. lehet.

A gyermek számára meg kell adni a lehetőséget az önállóan megválasztott belsőből fakadó tevékenységre. A gyermeki tevékenység szervezésekor szükséges figyelembe venni a 3 - 7 éves korú gyermekek tevékenységének jellemzőit. A 3 - 7 éves korú gyermeket tevékenységi vágy jellemzi. Bármilyen mozgás, cselekvés, változás felkelti a gyermek figyelmét, és utánzásra ösztönzi. A megismerési vágy a kíváncsiság életkori sajátossága az óvodáskorú gyermeknek. A gyermek tevékenysége gyakran változik, minél kisebb a gyermek, annál gyakrabban változtatja tevékenységi formáit. Ennek következtében egy adott tevékenység általában rövid ideig tart és nincs mindig összhangban a kitűzött céllal.

Az óvodapedagógusnak tudnia kell, hogy az életkor és az egyéni adottság nagymértékben meghatározzák a gyermeki tevékenység minőségét és mennyiségét, tehát ezt figyelembe véve segítheti elő a tevékenységek minél szélesebb kibontakoztatását a csoportban. A 3 - 7 éves korú gyermek életmegnyilvánulásaiban nem különülnek el élesen a különböző tevékenységek. A gyermek számára a játék lehet munka is és fordítva. A közösségért végzett feladat lehet játék, esetleg a szabadidő kellemes eltöltése.

A tevékenységek tervezéséhez éves ütemtervet készítünk, melyben témahetek alapján tervezzük a gyermekek tevékenységét, lehetőség van projektek tervezésére is.

A csoportnaplóban heti tervet készítünk.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Érdeklődéssel, kíváncsisággal vesz részt a tevékenységek végrehajtásában.
- Képes a felnőttel és társaival való együttműködésre, kooperációra és kommunikációra, amennyiben ezt az iskolai légkör is lehetővé teszi.
- Megfelelő tapasztalatok birtokában van a természeti és társadalmi környezetről.

Az óvodapedagógus feladatai a tevékenység megszervezésében:

- ❖ Biztosítsa minél változatosabb, többfajta tevékenység egyidőben történő gyakorlásához a megfelelő feltételeket (idő, hely, eszközök, ötletek).
- ❖ A tevékenységek megszervezésében támaszkodjon a gyermekek tapasztalataira, a gyermekek aktuális élményvilágára.
- ❖ Élmények nyújtásával segítse elő a minél sokrétűbb és minél komplexebb tevékenységformák kialakulását az óvodai csoportban.
- ❖ A tevékenységi formákat változatos módszerek segítségével, tevékenykedtetéssel, élményszintű tapasztalatok szerzésével, a gyermekek aktuális fejlettségének megfelelően biztosítja.

2.5.) Képességek szerepe a nevelési cél elérésében:

Óvodánkban az újonnan érkező gyermekek különböző képességekkel rendelkeznek. Az együttműködésre, kooperációra kevésbé képesek inkább csak végrehajtói a felnőtt kéréseinek. A kommunikációs képesség fejlettségét tekintve is eltérő a gyermekek fejlettsége. Az utóbbi években egyre gyakoribb a megkésett beszédfejlődésű és súlyosan beszédhibás gyermek, mely hátrányosan befolyásolja a környezettel való kommunikálást. Ugyanakkor a gyermekek jó része magas szinten képes megértetni magát a megváltozott helyzetben a számára még idegen személyekkel. A különböző műveltség tartalmakat megjelenítő képességek szempontjából is változó a gyermekek fejlettsége. Sok javítani való van az anyanyelv használatában és a művészeti tevékenységek közül a vizuális képességekkel. Egyéb területek vonatkozásában általában megfelelő ismerettel, tapasztalattal rendelkeznek a gyermekek.

A tevékenységközpontú nevelés olyan képességek kifejlesztését jelenti, amelyek a társadalomban létező, elképzelhető pozitív tevékenységek gyakorlásához szükségesek. Végző soron minden alkotó, termelő képesség társadalmilag szükségesnek tekinthető. Az egyéni képesség részben öncél, az önmegvalósítás mértéke, részben a társadalmi létezés eszköze, a társadalmi haladás feltétele,

forrása. Ezt a kettős meghatározottságot a pedagógiának nem áll módjában megkerülni, a belső arányokon, a tendenciákon azonban lehet módosítani, az önmegvalósítás és a társadalom érdekeit szolgáló tevékenység teljes vagy részleges egybeesését elő lehet segíteni.

A tevékenységszervezés és a képességfejlesztés kölcsönös kapcsolatban áll egymással:

A nevelés a társadalmilag szükséges egyéni képességek intenzív fejlesztése. Ebben a minőségben egyszerre több részfunkciót teljesít: a nevelés

- ❖ orientáló tevékenység is,
- ❖ tevékenységszervezés is,
- ❖ képességfejlesztés is.

A lehetséges emberi képességek és tulajdonságok száma szinte végtelen: ezeket képtelenség lenne áttekinteni és külön - külön formálni. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének a nevelés szempontjából kitüntetett képességosztályok.

A társadalmi és egyéni szempontokból lényeges képességek két nagy csoportba sorolhatók:

1. Az első csoportba tartoznak a **kooperációs** képességek,
2. A második csoportba tartoznak a **kommunikációs** képességek.

Az együttműködési és érintkezési képességek jellegét, tartalmát, színvonalát, hatékonyságát, stb. mindenekelőtt az alapul szolgáló tevékenység társadalmisága (közhasznú volta, kulturális színvonala, relációgazdagsága, stb.) határozza meg. Más szóval korántsem mindegy, hogy miben kooperálunk, hogy miről kommunikálunk.

A tevékenység több szempontból is bázisa a képességfejlesztésnek:

- ❖ A tevékenység a kifejlesztett képességek forrása (mivel a képességek tevékenység közben fejlődnek).
- ❖ A tevékenység nem csak forrása, hanem célja is a képességek fejlesztésének (a képesség meghatározott tevékenységekre való alkalmasság).
- ❖ A tevékenység a képességfejlesztés eszköze (az adekvát képességek csak konkrét tevékenységek által formálhatók).
- ❖ A tevékenység a kifejlesztett képességek felhasználásának, kifejtésének színhelye (a képességek csak meghatározott tevékenységekben nyilvánulnak meg).

A képesség és a tevékenység annyira mély és genetikus kapcsolatban áll egymással, hogy csak a reáltevékenységekre alapozott nevelésnek lehet igazi esélye a sikeres képességfejlesztésre, hiszen minden képesség valamilyen tevékenységre való alkalmasság, és a képességek csak tevékenységekben fejlődhetnek ki és nyilvánulhatnak meg.

Ez az általános képességekre is érvényes. Nincs olyan általános képesség, amelynek ne valamilyen konkrét tevékenység lett volna az eredeti forrása. A kommunikációs és a kooperációs képességet a gyermek a kommunikáció és a kooperáció folyamatában, és gyakorlása során szerzi meg.

Az óvodapedagógus feladatai a képességek fejlesztésében:

- ❖ Folyamatosan biztosítja a gyermekek számára a képességeik kibontakoztatásához szükséges tevékenységek gyakorlásának lehetőségeit.
- ❖ Folyamatos megfigyelés útján alkotson tiszta képet a gyermek meglévő képességeiről. Ennek ismeretében törekedjen a képességek fejlesztésére.
- ❖ A kiemelkedő képességű és a sajátos nevelési igényű, és beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézség esetén a gyermekre, egyénre szabott fejlesztési terv alapján gyakoroljon hatást.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Megfelelő fejlettséget ér el a kooperációs és kommunikációs képessége.
- Egyéb képességei vonatkozásában a legoptimálisabb fejlettséget éri el egyéni adottságaihoz viszonyítva.

3. A TUDATOS FEJLESZTÉS FELTÉTELEI:

(Tárgyi és személyi feltételek, az óvoda csoportszerkezete)

A 3 - 7 éves korú gyermek fejlesztése a nevelési céloknak megfelelően a nevelési folyamatban valósul meg. A nevelési folyamat a környezettel való állandó és szoros kapcsolatban zajlik. A nevelési folyamatban a gyermek spontán fejlődése, érése és a nevelési céloknak megfelelő tudatos fejlesztése egymást kiegészítve érvényesülnek. A tudatos fejlesztés az óvodapedagógus által irányított, befolyásolt, de nem kizárólagosan tőle függő folyamat. A társadalmi, gazdasági környezet, a helyi lehetőségek, a gyermekcsoport életkora, összetétele, a szülők igényei mind befolyással vannak a fejlesztés tartalmára. A tudatos fejlesztést az objektív és szubjektív feltételek ugyancsak jelentősen befolyásolják.

3.1.) Tárgyi feltételek

Objektív (külső, tárgyi) feltételek tekintetében a tevékenységközpontú óvodai nevelési program nem igényel különleges feltételeket. Célunk, hogy a Magyarországon elfogadott szabályok (jelenleg az 1998 évi eszköznorma) alapján a megfelelő óvodai helyiségek, berendezési tárgyak, eszközök biztosítottak legyenek, vagy elérhetőségükre törekedjünk.

Az 1979-ben épült létesítményünk az óvodás gyermekek elhelyezése és nevelése céljából készült, az akkori előírások szerint. Két óvodai csoport kiszolgálásához jól biztosította a megfelelő helyiségeket. 2007-ben három és fél csoportszobára, 2020-ban 4 csoportszobára bővített intézményünk tágas, jó fekvésű, a természetes és mesterséges megvilágítása kiváló, padlózata megfelelő borítású. 20 - 25 gyermek elhelyezéséhez jó körülményeket biztosít minden csoportszoba.

A bútorzat a gyermekek életkorához igazodó, tetszetős, fenyőfából készült, a népművészet értékeit megjelenítő fafaragásokkal. A játékteret 1 csoportban galéria színesíti. Nincs nevelői szoba.

A csoportok és egyéb helyiségek otthonos, derűs légkörét izléses óvónői dekorációval is igyekszünk biztosítani. A díszítéshez természetes anyagokat használunk.

Egyéb kiszolgáló helyiségek:

4 gyermeköltöző

4 gyermekmosdó: ahol a tisztálkodási teendőket kisebb létszámú csoport tudja zavartalanul végezni, itt elfogadható számú mosdókagyló, gyermek WC és két zuhanyozó áll rendelkezésre, mindegyik gyermekmosdó felújított,

1 iroda,

1 fejlesztőszoba, ahol az egyéni felzárkóztató foglalkozások, logopédiai terápia és tehetséggondozás is folyik,

1 szertár

2 előtér, 1 mosó, 1 vasaló helyiség, személyzeti öltöző, WC és zuhanyozó áll rendelkezésre.

Az óvodához épült konyha és hozzá tartozó raktárhelyiségek is, melynek üzemeltetését az önkormányzat vállalkozónak adta ki. Lehetőségünk van ugyanakkor, ha szükséges a konyha használatára, pl. befőzés, sógyurma készítése, mézeskalácssütés stb.

Célunk, hogy az óvoda belső életterét kiszélesítsük a napközbeni tevékenységek gyakorlásához.

Az óvoda udvara jól szolgálja a gyermekek biztonságos óvodai életét, sokoldalú fejlesztését. Fajátékaink esztétikai izlésformálóak is. Tágas udvarunk nagy része füvel borított, van ütésálló gumi bevonatú rész, domboldal, fenyőerdő. 2 homokozó, babaház, hinták, mászóakák, csúszda, focipálya. Az utca porát sövénykerítés, tuják és bokrok szűrik ki, melyek között a gyermekek szabad kilátása biztosított.

Udvarunk hiányossága, hogy nincs fedett terasza, ahol esős időben is biztosított lehetne a gyermekek szabad levegőn való tartózkodása.

A program megvalósítását szolgálja, hogy az udvaron nincsenek leválasztott részek, így pedagógiai célunk a kooperáció és kommunikáció gyakorlása akadálytalanul valósulhat meg a gyermekek és a csoportok között.

Az óvoda épületének, belső helyiségeinek állaga jó, a felújítás évente biztosított.

Az óvoda előtti utcarésszel községünk egyik színfoltja az óvoda és környéke.

Az óvodának a program céljához rendelt eszközrendszere

Az óvodában folyó neveléshez, a gyermeki tevékenységekhez elegendő mennyiségű, változatos, esztétikus, hasznos eszközök szükségesek, melyek a munka hatékonyságát fokozzák.

Az évente biztosított költségvetésből átgondoltan végezzük a szükséges beszerzéseket. A költségvetésen kívül a szülők támogatásából, a Noszvaji Óvodásokért Alapítvány támogatásaiból, jótékonyági bál bevételéből, karácsonyi vásár bevételéből, pályázati forrásból, stb. is gyarapodnak óvodai eszközeink. Az óvodapedagógusok és a dajkák sokféle saját készítésű eszközzel, játékkal színesítik az eszköztárat, és mindent megtesznek épségének megóvása érdekében.

Óvodánk tárgyi felszereltsége jó színvonalú. Eszközökkel rosszul ellátott terület nincs.

A különböző tevékenységformákhoz meglévő és a további beszerzések szükségességét az egyes nevelési területek kidolgozása tartalmazza.

Mindenképpen szükséges, hogy az Önkormányzat megfelelő pénzeszközök biztosításával évente segítse az elhasználódott eszközök pótlását, a fejlődést garantáló kisebb és nagyobb beszerzéseket.

Községünkben vannak olyan létesítmények, melyek nem az óvoda tulajdonát képezik, de ezek használata a program célkitűzéseinek megvalósulása érdekében fontosak: ezek a tornaterem és a könyvtár. A zavartalan együttműködés érdekében fogalmazzuk meg ezek használatát. További létesítmények használatát a „külső világ tevékeny megismerése” komplex tevékenység kidolgozása tartalmazza.

3.2.) A tudatos fejlesztés szubjektív (személyi) feltételei:

Óvodánk személyi állománya jelenleg:

9 felsőfokú végzettségű óvodapedagógus

4 szakképzett dajka

1 pedagógiai asszisztens

Az óvodapedagógusok közül 6-an helybeliek, 3-an más településről járnak át.

A beszédhibás gyermekekkel heti 8 órában logopédus foglalkozik.

Óvodapedagógusaink közül: 5 fő szakvizsgázott (vez. ov. ped, fejl. ped.)

2 fő két diplomás

Óvodapedagógusaink a Belső Önértékelési Munkacsoport aktív tagjai.

Az óvodánkban meglévő személyi feltételek segítik a programban megtervezett nevelési feladatok megvalósulását.

Az óvodapedagógus modell szerepe:

A tevékenységközpontú óvodai nevelés az óvodapedagógust kulcsfontosságú szereplőnek tekinti a nevelési folyamatban, aki elfogadó segítő, támogató. A gyermek utánzási hajlamából következően az óvodapedagógusnak kiemelt azonosulást indukáló szerepe van. Óvodáskorban, de későbbi életkorban is a példa a leghatásosabb nevelő erők egyike.

Éppen azért nagyon fontos, hogy mit és hogyan mond a pedagógus, miként viselkedik, hogyan öltözködik, stb. Különösen 3-4 éves korban meghatározó a pedagógus személyisége, hiszen kezdetben a gyermek teljesen kritikátlanul, válogatás nélkül utánoz, kizárólag a szeretett és érzelmileg hozzá legközelebb álló felnőtt kedvéért. Sok múlik tehát azon, milyen értékeket közvetít az óvodapedagógus, a gyermek környezete és azon belül elsősorban a család. Gyakran előfordulhatnak értékkonfliktusok a család és az óvoda között. Ilyenkor az óvodapedagógusnak rendkívül tapintatosan és kizárólag a gyermek érdekeit figyelembe véve kell közelítenie a megoldás felé. A gyermek már megtanul, és magával hoz bizonyos értékeket a családból, melyeket az óvodában is tiszteletben kell tartani. Az óvónő mintegy átveszi, átvállalja a gyermek óvodai életében az anya szerepét. Az ő biztonságot és harmóniát sugárzó egyénisége feltétlenül hatni fog a gyermeki személyiség fejlődésére. Ezért gondoljuk azt, hogy a gyermek harmonikus fejlesztésének alapkövetelménye abból indul ki, hogy a gyermek-felnőtt kapcsolat alapja és mintája egész gyermekkoron át a gyermek-szülő viszony. Ebben a kapcsolatban kell az óvónőnek napközben mintegy helyettesítenie az anyát. A biztonságérzet egyik biztosítója a testi kapcsolat, az ölelés szorossága. Az óvodában még 6-7 éves korban is igénylik a gyermekek a gyakori simogatást, szeretgetést, ölelést. A gyermek és az óvodapedagógus aktív együttműködése a felnőttől is másfajta beállítódást, viselkedést igényel. El kell fogadnia, hogy nemcsak ő irányíthatja a gyermeket, hanem a gyermek is hat rá. Kapcsolatuk aktív és kölcsönös. Ez a pedagógusi magatartás feltételezi az önállóságot, rugalmasságot, döntési képességet, helyzetfelismerő képességet meglétét. Tudomásul kell vennünk, hogy olyan nevelő képes a gyermeket az életre, az önálló gondolkodásra serkenteni, aki maga is rendelkezik ezekkel a képességekkel.

A tevékenységközpontú programmal dolgozó óvodapedagógusok merészen elengedhetik a fantáziájukat, mert minden, a csoportot érintő kérdésben, legyen az napirend, vagy tartalmi kérdés, szervezési probléma vagy az élet adta szituáció nemcsak lehet, de kell is a lehetőségekhez mérten a döntésekbe a gyermekeket bevonni.

Az óvodapedagógus munkája során alkalmazza a korszerű tudástartalmakat, gondolkodását reflektív szemlélet jellemzi.

Pedagógiai tevékenységét folyamatosan elemzi és értékeli. Céljait széleskörű módszertani eszköztár alkalmazásával éri el. Megismeri és alkalmazza az új módszereket. Módszereit a gyermekek egyéni sajátosságaihoz, fejlettségi szintjéhez igazítja, tudatosan alkalmazza a gyermekek egyéni képességeit fejlesztő eljárásokat. Figyel arra, hogy a gyermek önálló gondolatait, kreativitását, alkotó tevékenységét kiemelten fejlessze és értékelje. A gyermeki tevékenységek értékelését minden esetben segítő és támogató szándékkal végzi, és a javításra lehetőséget biztosít.

Óvodapedagógusaink szakmailag jól felkészültek. Nevelőmunkájuk során az alábbi pedagógiai alapelveket szükséges megvalósítani: folyamatosság, fokozatosság, rendszeresség, következetesség, a gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vétele.

A közösségi érzések és a gyermek hatékony fejlesztése és érzelmi élete szempontjából is fontos az óvónő magatartása. Az óvónő legyen nyugodt, kiegyensúlyozott, következetes, ugyanakkor barátságos, szeretetteljes, őszinte.

Mindig megértésre, toleranciára törekedjen, hiszen ez adhat ösztönzést a gyermekeknek is. Legyen igazságos, a gyermekekkel differenciáltan, az egyéni sajátosságaihoz igazodva bánjon velük.

Óvodapedagógusaink rendelkeznek ezekkel a képességekkel. Mindemellert meghatározóak még az emberi tulajdonságok, a kollegiális és munkatársi kapcsolatok, melyek szintén kihatnak a munka minőségére. Meghatározó az óvodapedagógus beállítottsága, hogy mely nevelési területen tud leghatékonyabb lenni. Nevelőtestületünk kvalitása változatos.

Óvónőink fogékonyak az új iránt, ismereteiket önképzéssel és továbbképzésen való részvétellel is igyekeznek gyarapítani. Gyakorlat óvodánkban, hogy a továbbképzésen részt vett kolléganő a hallottak rendszerezése után nevelőtestületi megbeszélésen átadja ismereteit a többieknek. A gyermekek nevelésével kapcsolatos gondjainkat, eredményeinket igyekszünk egymással megbeszélni, bár jó lenne, ha erre több alkalmat tudnánk találni.

Az óvónői párok a gyermekcsoport minél hatékonyabb nevelése érdekében törekednek a jó együttműködésre. A párok kialakításakor általában azt az elvet követjük, hogy két évig az adott pár nevelje a gyermekeket középső és nagycsoportban. Az is gyakorlat, hogy az óvodánkba kerülő új kolléganők általában a legkisebbek nevelését látják el.

Az óvodapedagógusaink heti váltásban dolgoznak, ami jól bevált óvodánkban.

Az óvoda egész napi nyitvatartási idejében óvónő foglalkozik a gyermekekkel.

Mivel a csoportokban a délelőtti és a délutáni óvónő munkaidejében nagyobb az átfedési idő, így ezt a csoportokban az egyéni fejlesztésre, felzárkóztató foglalkozásokra, egyéni játékokra, tervszerű szabadidős tevékenység szervezésére fordítják a kolléganők, mellyel a tehetséggondozás is megvalósul.

Az óvodapedagógus és a gyermek aktív együttműködése

A hangsúly az aktív, kétpólusú együttműködésre kerül. Az aktív nevelés tevékenységközpontú és tevékenységre alapozott nevelés. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a gyermeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőttnek. Ezt komolyan kell venni és beépíteni a fejlesztési elképzelésünkbe. A gyermeket ugyanis saját környezete, saját tapasztalatai, élményei befolyásolják, amit nem lehet figyelmen kívül hagyni a nevelés folyamatában, hanem éppen ellenkezőleg ezekre, az élményekre, tapasztalatokra szükséges ráépíteni, megtervezni a gyermeki tevékenységeket. A fejlesztés során abból kell kiindulni, ami a gyermeket körülveszi, foglalkoztatja és érdekli. Ezzel válik lehetővé a gyermek aktivitásának bekapcsolása a nevelés folyamatába.

Az óvodapedagógus és a dajka együttműködése

A dajka jelenléte és a szerepe az óvodai nevelésben korábban kevésbé jelentett pedagógiai munkát, sőt azt tapasztaltuk, hogy mintegy kirekesztődtek a dajkák a nevelési folyamatból. A tevékenységközpontú óvodai program megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangolttá válik, mert a dajkát a pedagógiai munka közvetlen segítőjének tekintjük. A dajka egyike a gyermeket nevelő felnőttnek, aki éppúgy, mint az óvodapedagógus, magatartásával, teljes lényével, beszédstílusával, öltözködésével hatást gyakorol a kisgyermekre. Ahhoz, hogy a nevelési folyamatban a dajka közvetlenül és tevékenyen részt vehessen, elsősorban arra van szükség, hogy megfelelő szinten tájékoztatva legyen az óvoda és az adott óvodapedagógusok nevelési elképzeléseit, módszereit illetően.

Tudnia kell, milyen célok érdekében, hogyan kívánják az óvónők a gyermekcsoport fejlesztését megvalósítani. Ez a tudás, különösen a szakképzett dajkák esetében megsokszorozhatja a felnőttektől kiinduló nevelő hatásokat.

Ezért óvodánkban a nevelési év kezdetén a csoportokban dolgozó óvónők megadják ezt a tájékoztatást a dajkáknak.

Mivel szakképzett dajkákkal dolgozunk fokozott az elvárás az iránt, hogy a nevelési helyzeteket ők is hatékonyan igyekezzenek kihasználni. Ehhez az óvodavezető egyeztető megbeszélésén túl szükség van a csoportban dolgozó kolléganők közreműködésére: ösztönözzék a dajkát, mutassanak neki példát, segítsék őt, hogy az adott helyzetet minél helyesebben használja ki.

Hatékony segítőink a dajkanénik a nevelés tárgyi eszközeinek előkészítésében és előállításában, a gondozási teendők irányításában.

Feladatunk, hogy a program megvalósítása érdekében átgondoljuk és megbeszéljük, hogyan lehet aktívabb részese a dajka az egész napi nevelésnek, a tevékenységeknek, úgy hogy egyéb munkaköri feladatai ellátására is legyen lehetősége.

A környezetben élők hatásai:

Mivel az óvoda egy adott környezetben működik, a helyi nevelési rendszer kialakításának elengedhetetlen feltétele az óvoda környezetében élők véleményének, javaslatainak, kifogásainak vagy dicséreteinek ismerete. Erről igyekeztünk képet kapni a programírás előtt végzett szülői felméréssel, illetve további mérésekkel, melyek a minőségfejlesztést szolgálják. A kifogások, dicséretök közvetlen beszélgetések során vagy a szülői munkaközösség közvetítése útján is eljuthatnak hozzánk.

Munkánk során igyekszünk a szolgáltatást igénybe vevők érdekeit, elképzeléseit figyelembe venni, ugyanakkor a nézeteinkkel, pedagógiai elveinkkel ellentétes elvárás esetén tapintatosan, szakmai érveinkkel igyekszünk meggyőzni az érintetteket a mi gondolatunk helyességéről. A nevelőmunkával, az óvoda életével kapcsolatos elmarasztaló véleményeket szülői értekezleten egyeztetjük, megbeszéljük a szülőkkel, vagy kidolgozzuk a változtatás lehetséges lépéseit. Az óvoda dolgozóinak elvárásait jelezzük a szülőknek, hiszen a partneri együttműködés így valósulhat meg.

3.3.) Az óvoda csoportszerkezete

Óvodánk csoportszerkezetének kialakításakor figyelembe vesszük a gyermekek személyiségét, a szülők igényeit, az óvodapedagógusok véleményét, és eddigi hagyományainkat. A gyermekek csoportba történő elhelyezését a nevelési év kezdete előtt egyeztetjük a szülőkkel és a lehetőségekhez képest helyt adunk az egyéni kéréseknek. Az óvodai csoportok kialakításáról a KT előírásai szerint a fentiek figyelembevételével az óvodavezető dönt. Az óvodai csoportok maximális létszámát KT előírásai szerint valósítjuk meg.

A tevékenységközpontú óvodai nevelési program bármilyen szervezésű gyermekcsoportban megvalósítható.

Óvodánkban 2018 óta vegyes csoportok működnek. Így a gyermekeket a bekerüléstől kezdve az óvoda végéig ugyanazok a felnőttek nevelik. Ez azért is hasznos mert a gyermek fejlődésének megfigyelése és fejlesztésének segítése az óvodapedagógus számára folyamatos. Mivel a gyermekek zömmel a helyi általános iskolában kezdik meg 1. osztályos tanulmányaikat, ezért a nagycsoportos korú gyermekekkel tervezünk közös kirándulásokat, programokat, melyeken az azonos korúak ismerkedhetnek, barátkozhatnak egymással, valamint az udvari játék során is találkoznak egymással.

4. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI:

Meggyőződésünk, hogy a tevékenységek által nevelődő gyermek felnőve aktív részese lesz saját természeti és társadalmi környezete kialakításának. Éppen ezért a tevékenységközpontú óvodai nevelés tartalma a tevékenységen keresztül jut érvényre és a nevelési folyamat négyes feladatrendszerén keresztül valósul meg. A négyes feladatrendszer elemeit a nevelés foglalja keretbe. A feladatrendszer elemei a gyakorlatban nem különülnek el egymástól.

A feladatrendszer elemei: **Játék**
   Társas és közösségi tevékenység
   Munka jellegű tevékenység
   Szabadidős tevékenység

4.1. Játék

A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, s így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék-szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat- a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. Így válik a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

A játék során fejlődnek a gyermekek tulajdonságai, magatartása. Észrevétlenül tanul, szituációkat, élményeket dolgozhat fel, megnyugtatta, kiélheti szorongásait, problémáit, kellemes élményeit.

A legtöbb ismeret a világról a játékon keresztül közvetíthető. Sajátosan céltudatos tevékenység.

A szülők is az általunk végzett felmérés alapján a gyermek legfontosabb tevékenységének a játékot tartják.

Miután az óvónők megismerték a gyermekek otthoni körülményeit, a szülők értékítéletét a játékról, fontos támpontot jelent a szülői ház által nyújtott élményanyag, melyet a gyermekek feldolgoznak az óvodában. Sok játékeszközt ismernek az óvodások, játéktémáik közül gyakoriak a család mindennapi életével foglalkozóak. A lányok a háztartási munkákban járatosabbak, bár eltűntek a hagyományos motívumok (pl.: nem nyújtanak tésztát, kézzel nagyon ritkán mosnak...). A gyermekek általában ingergazdag környezetből jönnek, nagyon ritka ennek ellenkezője. A szülők megvásárolják a drága, divatos, sokszor egyfunkciós játékokat, de az együttjátszásra, a közös játékkészítésre nem szánnak rendszerint időt.

A szabadban elmélyülten, óriás mozgásigénnyel, a játszóhelyeket, játékeszközöket biztosan alkalmazva tevékenykednek. Több problémát okoz az egymás mellett, s az együtt játszás megtanulása, kooperáció, a másik tevékenységének, akaratának elfogadása egymás közötti kommunikáció megvalósulásával. Ennek segítésére különös hangsúlyt fektetünk.

A gyermeki világ befolyásolása az óvónők tudatos, átgondolt munkáját feltételezi. A játékot, mint az óvodás gyermek alaptevékenységét felhasználva fejlesztjük sokoldalúan a gyermeket. A játék témájának és tartalmának fejlesztésénél mindenekelőtt a feltételek bővítésére gondolunk. A gyermekek a játék témáját szabadon választhatják, és a feltételekhez igazodó tartalommal tölthetik ki, a szabad játék túlsúlyát kell biztosítanunk, az együttjátszás erősítésével.

Az óvónő az egész csoportot érintő elgondolásai mellett gondol az egyének fejlesztésére is. Ismerje egyénenként a gyermekek játék fejlettségi szintjét, segítse elő a magasabb szintre jutását indirekt irányítással.

Az óvónők a gyermekekkel sok ötletadó játékeszközt készíthetnek, (barkácsolás, kézimunka) mely serkentőleg hat, továbbfejlesztheti a játékot.

Az óvónő az elmélyült játékba csak a legszükségesebb esetben avatkozik be közvetett módon, (Pl.: balesetveszély, megoldatlan konfliktus).

A folyamatban lévő játék indirekt irányítása korcsoportonként, egyénenként és játékfajtánként differenciált feladatot jelent az óvónőnek. Ugyanakkor szívesen vesz részt a gyermekek játékában.

Mindez a megfelelő kommunikációt feltételezi mindkét irányban, óvónő - gyermek, gyermek - óvónő között.

A játék objektív feltételei

Óvodánkba bekerülő gyermekekre jellemző, hogy új tevékenységként élik meg a közös játékot. A játékhoz kapcsolódó helyes viselkedési szokások is többnyire ismeretlenek. Vonzó számukra a sok játékszer, a társak, az új játéktér. Az óvónő jelenlétét a játékban igénylik „irányítását” örömmel veszik. A játékre többnyire vigyáznak. Élményeiket, érzelmeiket, szándékukat nehezen játsszák ki, kissé nehezen oldódnak.

Óvodánk változatos csoportszobai játékokkal, szerepjáték kellékekkel, bábokkal, dramatizáláshoz, barkácsoláshoz szükséges eszközökkel, pszichikumot, kreativitást, képességeket fejlesztő játékok széles skálájával rendelkezik. Egy csoportban számítógép és hozzá képességfejlesztő cd-k biztosítják a játék és tanulás kornak megfelelő lehetőségét.

Csoportlégkör biztosítása:

Az óvodás gyermekek személyiségének fejlődéséhez kiegyensúlyozott, derűs légkörre van szükség. A gyermekek csak ott tudnak felszabadultan játszani, ahol érzik a felnőtt jelenlétét, védő szeretetét, ahol van kihez bizalommal fordulni, eligazítást kérni problémáik megoldására.

Meghitt kapcsolat feltétele az óvónő türelme, együttérzése. Ilyen légkörben a gyermek bátrabb, őszintébb, képzelete szabadon szárnyaló, nyitottabb, könnyebben képes reagálni.

A közös játék a szociális viselkedés fejlődését elősegíti, s ez hozzásegít a derűs légkör megszilárdulásához. (Pl.: a játékot kérjék, köszönjék meg, türelmesen várjanak rá, társaikat ne zavarják, óvják a játékszereket.)

A kiscsoportos korú gyermekek különösen igénylik a felnőtt jelenlétét, megértő szeretetét. Az óvónő az oldott légkört beszédével, metakommunikációjával, játékba való bekapcsolódásával is elősegíti.

A derűs légkörhöz hozzákapcsolódik a tevékenységi forma szabad megválasztása. Az óvónők törekedjenek arra, hogy a gyermekek sokféle játékot indíthassanak, a szükséges eszközöket kiválaszthassák, önállóak lehessenek, gyakorolhassák a konfliktusok önálló megoldását.

A gyermekek tapasztalatának gazdagításával, a játékkedv fokozásával, az együttjátszás igényének felébresztésével serkentse a közös játék kibontakozását, fejlődését. Magányosan játszó gyermekek közös játékba bekapcsolódását segítse.

Megfelelő hely a játékhoz:

A gyermek szabad mozgásához, a játék térbeli kibontakozásához biztosítson az óvónő megfelelő helyet. Szükség szerint állandó és ideiglenes játszóhelyek kialakítása a megfelelő, (úgy a kisebb helyet igénylő tevékenységeknek, mint a sokat mozgó gyermekek számára). A hely biztosításánál figyelembe lehet venni a csoportszobán kívüli helyiségeket (pl.: öltöző, előszoba).

A bútorokat, felszereléseket úgy kell elhelyeznünk, hogy minél több szabad helyhez jussunk.

A játszócsoportok egymástól való elválasztását az eszközök, bútorok rendeltetés szerinti csoportosításával, elhelyezésével, esetleg kisebb részek elkülönítésével oldjuk meg.

Óvodánkban az udvar fás, bokros, füves területe sokféle játék színtere. A gyermekek szabadban többet mozoghatnak, sok elfoglaltság közül választhatnak. Kicsik és nagyok együtt vannak. Az udvaron található játékok, játszóhelyek: 2 homokozó, hinta, libikóka, babaház, kötélmászóka, rönkmászóka, kisméretű padok, mókuserék, mászófa, fa állatfigura, füves, fás betonos rész, sík és dombos terület. A szerepjátékokhoz szükséges hely biztosítására többféle megoldás létezik az udvaron, s a szabályjáték legkedvezőbb színtere is ez. Feladatunk, hogy minél több időt, alkalmat és lehetőséget biztosítsunk a gyermeknek az elmélyült játékra.

A tapasztalatszerzés indirekt irányítása, az élmények szerepe:

A játék témája, tartalma a gyermek valóságról szerzett tapasztalataitól, ismereteitől függ.

Az óvónők gondoskodjanak arról, hogy a gyermekek minél jobban megismerjék környezetünket, s ez a tapasztalat- és ismeretszerzés pozitív élménnyé váljon.

Az óvónő éljen a séták, kirándulások, látogatások lehetőségével. Ösztönözze a gyermekeket minden évszakban, a szabadban játszott szerepjáték, s az évszakokhoz kötött élmények megjelenítésére.

Számolni kell azzal, hogy a közös tapasztalatok egyénenként máshogy jelentkeznek, de az egyén élménye is lehet közös játék kiindulópontja.

Ügyelni kell arra, hogy ne terhelje meg a gyermeket túl sok benyomással, mert a túlszűfolt óvodai élet épp oly káros, mint az egyhangú.

Az élmény lehet a gyermek egyéni élménye, melyet a családból, a környezetből hoz az óvodás, vagy lehet a társakkal átélt élmény is, rendkívüli jelentőséggel bír az életre való felkészítés folyamatában.

Spontán az óvónő által nyújtott indirekt élményszerzés is igen fontos a gyermeknek, a lényeg, az hogy mindkettőt tevékenységben éljék meg.

A spontán szerzett élmények tapasztalataira építve kitűnően lehet fejleszteni az egyént épp úgy, mint a csoportot, ugyanakkor vegyük figyelembe, hogy nem minden látogatás, tapasztalatszerzés válik minden gyermekben élménnyé.

A játékfajták megjelenési szintjei 3-4, 4-5 és 5-6-7 éves korban:

Gyakorló játék:

3-4 éves korban hangok, a szótagok, szavak esetleg rövid mondatok és dallamok játékos szabály szerinti ismétlés útján válnak játékká. A ritmus és a hozzá kapcsolódó mozgás a lényeges, ennek öröme készíti a gyermeket ismétlésre.

A tevékenységhez kapcsolódó beszéd már kiscsoportos korban is háttérbe szorítja a hang és beszéd játékos ismétlését, de a beszédkedvükben gátolt gyermekeket épp ez a játék segítheti a fejlődésben. A mozgások azért válnak játékká, mert önként felállított, vállalt szabályokat tartalmaznak. Máskor a gyermekek játékszereket, eszközöket rakosgatnak valamilyen maguk alkotta szabály szerint. A homokszórás, kavarási, vízöntögetés, gyúrás, papírtépes, mázolás, kavicsszórás örömmel végzett, hosszan tartó foglalatosságok.

4-6-7 éves korban a gyakorló játék tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyermek fejlődése valamilyen oknál fogva lemaradt. (Pl.: élményszerzései szegényesek, képességei fejletlenek...)

Gyakorló játék jelentkezik a konstrukciós és szerepjáték elemeként is.

Szerepjáték, szimbolikus szerepjáték:

3-4 éves korban a gyermekek elsajátítják a játékszerekkel és az együttjátszással kapcsolatos elemi szabályokat. Szívesen játszanak egyedül, egymás mellett, vagy 2-3 gyerekből álló csoportokban.

Önállóan megkeresik játékukhoz az eszközöket, a játékszerek használatában meg kell egyezniük

Képesek olyan szerepjátékok kezdeményezésére és eljátszására, amelyek egyszerű cselekvéseket és kapcsolatokat tartalmaznak, amelyekben a résztvevők különböző jellegzetes műveleteket végeznek, különböző szerepeket töltenek be.

4-5 éves korban kialakul a kisebb nagyobb csoportokban való együttjátszás igénye. Mozgásuk, értelmi és érzelmi fejlődésük alapján megértik környezetük egyszerűbb jelenségeit, s készek ezeket játékaikban újraalkotni.

Kötődnek a szerepekhez. Képesek a cselekvések összehangolására. A játékszerekkel és eszközökkel végzett cselekvés, a szereplők magatartása megfelel a szerep által megkívánt tevékenységnek és az emberi kapcsolatoknak. Témának megfelelően képesek a játék megszervezésére, az eszközök kiválasztására.

5-6-7 éves korban megértik és elfogadják társaik elgondolásait, tevékenységük logikáját. Alkalmazkodnak a játékszabályokhoz. Le tudnak mondani egy számukra kedves játékról. Vállalják a kevésbé érdekes szerepeket is. Tudnak vezetni és játszótársaikhoz alkalmazkodni. Megfelelő tapasztalatok és élmények birtokában önállóan a játék tervezésében, a szerepek kiválasztásában, eszközök megválasztásában, a szabályok betartásában. A játszócsoportok tagjai között szoros kapcsolat alakul ki.

Építő, konstruáló játék:

3-4 éves korban bonyolult építményeket alkotnak, melyeket nem képesek megismételni. Számukra az összerakogatás és szerkesztés okoz örömet. Segíteni kell őket a kirakás, az építés, az összeállítás eredményes megoldásához.

4-6-7 éves korban a konstruáló és építő játékelemekből játékszereket tudnak készíteni. Gyakran a szerepjáték motívumaként jelenik meg ez a játékfajta. Az elemekből a valóság tárgyaihoz, játékszerekhez, egyszerű modellekhez hasonlót készítenek. A konstruálás fejlettebb fokán az alkotások igényesebbekké válnak. A modell egyre pontosabb megközelítése, a bonyolultabb játékelemek biztos kezelése, a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolat a jellemző.

Óvodáskor vége felé alkotásaikat önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre, és képesek a különböző anyagok, eszközök kombinált alkalmazására is.

Szabályjáték:

3-4 éves korban a játékok szabályai egyszerűek, tartalmuk közel áll a gyermekekhez. Azt a szabályjátékot fogadják szívesen, amelyben nincs különösebb kötöttség, s nem szükséges az egész csoporttal való együttműködés. 4-5 éves korban már olyan szabályjátékok is választhatók, melyek megkívánják, hogy a győzelem elérése érdekében a gyermekek egyéni kívánságaikat egyeztessék társaik érdekében, közösen örködjenek a szabályok betartása felett.

5-6-7 éves korban nagyobb ügyességet, nagyobb szellemi erőfeszítést igénylő játékokat is játszanak. Bonyolultabb szabályok megtanulására gyakorlására képesek, miközben nagy kedvvel, örömmel játszanak, egymást a szabályok

betartására is figyelmeztetik. Játékukban az egészséges versengésnek is jelen kell lennie.

Az óvodapedagógus feladatai:

- ❖ Nyugodt légkör biztosítása, az elmélyült játék feltételeinek megteremtése.
- ❖ A napirenden belül elegendő idő és hely biztosítása a játék számára.
- ❖ A játékhoz szükséges eszközök folyamatos biztosítása.
- ❖ Ötletek, lehetőségek, helyzetek teremtése a sokszínű játék kialakulásához.
- ❖ Az egyéni élményeken túl, közös élményszerzési lehetőségek kihasználása a játék fejlesztése érdekében, az együttjátszás erősítése.
- ❖ A gyermeki játék önállóságának tiszteletbetartása, szabad játék biztosítása.
- ❖ Szükség esetén bekapcsolódás a játékba, együttjátszás a gyermekkel.
- ❖ Szociális hátrányok csökkentése játéktevékenységbe ágyazottan.

A program megvalósításához szükséges eszközrendszer:

- A következőkben szükséges a megrongálódott, elhasználódott eszközök pótlása évenként a költségvetésből, valamint az újonnan megjelent játékszerek beszerzése.
- A költségvetésen kívül keressük és kihasználjuk az egyéb lehetőségeket a játékhoz szükséges eszközök pótlására (pl.: szülői támogatás, munkadélután szervezés, jótékonysági bál, saját készítésű játékok stb.).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Előforduló konfliktusok nagy részét önállóan oldják meg.
- Létrehoznak - az új eszközök készítésén túl- cselekményhez igazodó építményeket.
- A szerepeket a játékszabálynak megfelelően keltik életre.
- Kölsönösen kapcsolatot tartanak egymással, felvetődő ötleteket beépítik a játékba, egymás tevékenységét figyelemmel kísérik, résztvevők elgondolásait elfogadják.
- Egy - egy téma eljátszását képesek több napon át folytatni.
- A szabályjátékokban a szabályokat a gyermekek képesek megfogalmazni, azt betartatni társaikkal.
- A gyermekek önállóságának, figyelmének, kitartásának, pontosságának, feladattudatának fejlesztése.
- Olyan tapasztalatok szerzéséhez nyújtson segítséget a gyermeknek, amelyben saját teljesítőképességét is megismerheti.

4.2.) Társas, közösségi tevékenység

A gyermekek többsége a három éves kor betöltése után kerül óvodába. Megfigyelhető mennyire vágnak a társakkal való közös játékra, közös tevékenységre. Ez a mi óvodánkban is tapasztalható.

A társas és közösségi tevékenységek a nevelőmunka egészét átszövik. Ebben a folyamatban talán a legfontosabb időpont az, amikor a gyermek először ismerkedik az óvodával, az óvodai csoporttal. A megszokottól eltérő környezet, a szülőktől való elszakadás, az új helyzet sokszor nehéz feladat elé állítja a szülőket és az óvodapedagógust egyaránt. Feladatunk és törekvésünk, hogy végtelen türelemmel és szeretettel forduljunk az újonnan óvodába kerülő gyermekek felé. A beszoktatási folyamatnak jó gyakorlata alakult ki óvodánkban. Mivel az óvodapedagógusok egy része a faluban él, így adott a lehetőség arra, hogy szinte megszületéstől kezdve gyakran találkozunk az utcán, boltban stb. a gyermekekkel és szüleikkel, így az óvodai beiratkozáskor már ismerősként köszöntjük egymást. Beiratkozáskor bemutatjuk óvodánkat, megengedjük, hogy egy kicsit játszhasson a gyermek a csoportban. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteli légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások ériék.

A szülőt néhány gyakorlati jó tanáccsal látjuk el, hogy hogyan készítheti fel gyermekét az óvodai életre. A beszoktatás előtt további személyes találkozások lehetőségét megkeresi az óvoda (baba –mama klub, családlátogatás).

Lehetőséget adunk arra, hogy a beszoktatás ideje alatt igénye szerint a szülő is jelen lehessen hosszabb, rövidebb ideig gyermekével. Megengedjük, hogy otthoni játékszerét, kedvenc eszközét behozhassa a gyermek, vagy ha nagyon ragaszkodik, hazavihesse váltócipőjét, vagy más óvodai eszközt.

A beszoktatás ideje alatt megengedjük a szülőnek, hogy aktívan segíthesse munkánkat egyszerű tevékenységekkel.

A nyitottságot nemcsak a beszoktatás ideje alatt, hanem óvodáskor végéig biztosítjuk a szülőnek. Reggeli gyülekezés ideje alatt vagy a délutáni hazaindulás során a csoportok ajtaja nyitva van, mely lehetővé teszi a betekintést a gyermekcsoport tevékenységébe és az óvodapedagógus munkáját is nap mint nap látja így a szülő. Igényük és érdeklődésük szerint előzetes egyeztetés után a nap bármely részében lehetőséget adunk a szülőnek, hogy hosszabban megfigyelhesse gyermeke tevékenységét a közösségben. A nyitottságot szolgálják a nyílt napok, az ünnepek is.

Az óvodai élet elfogadására, a beszoktatásra minden gyermeknek elegendő időt biztosítunk.

Az új gyermekek fogadására felkészítjük a gyermekcsoportot, így nem féltékenyek az új társra, akivel többet kell az óvónéninek foglalkoznia, sőt meg is könnyítik a

beszoktatást azzal, hogy befogadják játékukba az új gyermeket, szívesen átadják neki a kért játékszert, barátságosan, szeretettel veszik őt körül.

A közösségi tevékenység segíti, serkenti a szocializációt. A gyermekcsoport tagjai elsajátítják a környezetük (a társadalom) normáit, szokásait, szabályait, értékeit. Amikor a gyermekek óvodába kerülnek, még nem tudják, hogy hogyan kell viselkedniük, hogyan teremtsenek kapcsolatot társaikkal és az óvónővel, hogyan alkalmazkodjanak a követelményekhez és egymáshoz, hogyan tudnak együttműködni úgy, hogy együttes létük örömteli legyen.

Egyenlő hozzáférést biztosítunk minden gyermek számára.

Biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, az interkulturán alapuló integrációs lehetőségeket.(migráns gyermekek)

A közösségi tevékenységek két fő követelménye, melyet nevelésünk során igyekszünk kialakítani:

- ❖ tanuljon meg a gyermek másokkal érintkezni
- ❖ és együttműködni

A tevékenységközpontú program négyes feladatrendszerre (játék, tanulás - társas, közösségi tevékenység - munkatevékenység - szabadidős tevékenység) megfelelő alapot nyújt a kooperációs és kommunikációs képességek kifejlesztéséhez. A társas és közösségi tevékenységek állandó gyakorlás által történő kifejlesztése rendkívül fontossággal bír a társadalmi gyakorlatra való általános felkészítés, azaz az életre való nevelés szempontjából. Pedagógiai programunk a gyakorlat szükségleteiből kiindulva vezeti le a társadalmi követelmények rendszerét.

A társadalom élete a társadalmi gyakorlat jórészt a társas és közösségi kapcsolatok keretén belül zajlik. Nagyon fontos feladat, hogy tudatosan törekszünk a közösségben zajló folyamatok, a társas kapcsolatok és a közös tevékenység kibontakoztatására.

Az új örömforrások átélése elvezeti a gyermeket az új környezet elfogadásához. A csoport életében kezdettől fogva jelentős a közösségformáló szerepe a kommunikációnak, a gyermekek tapasztalatának, élményei, gondolatai megbeszélésének. A nevelés folyamatában az egyén és a közösség nevelése szervesen összefonódik, a csoport az egyént, az egyén a csoportot gazdagítja. A nevelés eredményeként a gyermekek azonosulnak csoportjukkal, örömet szereznek a közös tevékenység, az együttes élmények. A szocializáció szempontjából különös jelentőségű a közös élményekre épülő tevékenységek gyakorlása. Az óvodai élet szervezése segíti a gyermek erkölcsi tulajdonságainak, (pl.: együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (ezen kívül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának) fejlődését, szokás-, és normarendszer megalapozását. Elfogadják a közösségi szokásokat. A helyes magatartásmódokat, tevékenységi formákat, meghatározott értékeket segít elfogadtatni, hogy társaik cselekvésének eredményét - sikerét, vagy kudarcát, jutalmazását vagy büntetését - megfigyelik, utánozzák.

Az óvodai gyermekközösség alakulásában az első eredmény, ha minden gyermek jól érzi magát a csoportban, ha a gyermeknek stabil, de nem mindig azonos a helye

társai között, s szoros kapcsolat fűzi őket egymáshoz. Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze magát tapasztalnia kell, hogy őt ugyanúgy, mint a többiekét számon tartják, hogy szükség van rá. Ezt segítjük megvalósulni azzal is, hogy naponta megbeszéljük ki nem jött aznap az óvodába, azt hogy miért hiányzik. Ha nem tudjuk a hiányzás okát, megbeszéljük, hogy melyik közelben lakó kisgyermek keresi fel. Huzamosabb hiányzás esetén (pl. mandulaműtét) meglátogatjuk otthonában a távollévőt, ajándékot, gyermekrajzot viszünk neki és tudatjuk vele, hogy visszavárjuk.

Igyekszünk elérni, hogy a csoport tagjai mindinkább vegyék tudomásul egymást, ébresztgetjük egymás iránti érdeklődésüket. Segítjük, támogatjuk az egymáshoz közeledő gyermekek tevékenységét, játékát. A visszahúzódó vagy a szociálisan hátrányos körülmények között élő gyermekeket is igyekszünk közelebb hozni néhány barátkozó, nyugodt, csendes társukhoz. Gondoskodunk arról, hogy az együttes tapasztalatok, élmények az egymás iránti rokonszenvet is ébresztgessék.

Az alábbi magatartásformák kialakulását segítjük:

- ❖ Egymás segítése, támogatása. Arra törekszünk, hogy ez kölcsönös legyen, a segítség adása és elfogadása az egymásra utaltság érzésének alakulását segítse. A gyermekek más csoportbeli gyermekeknek is segíthetnek pl. a beszoktatás ideje alatt, majd később az öltözködésben, az ágytakarók megigazításában, fektetők elrakásában a nagyok a kiscsoportban.
- ❖ Udvarias magatartás, a figyelmesség az egymás iránti megbecsülés külső megnyilvánulása legyen. Az udvarias köszönés, megszólítás, kérés és udvarias magatartás alapvető formáit is képesek már elsajátítani (pl. étkezéskor a kislány szedhet, az ajtónál előre engedi a kisfiú a lányt stb.). Legnehezebben kialakítható a társak ellentétes véleményének udvarias elfogadása.
- ❖ Őszinteségre, igazmondásra neveljük a gyermekeket. Valótlan állítás esetén megvizsgáljuk ennek okát, mely lehet a valóságismeret hiánya, az értelmi erők fejletlensége (főleg idő és téri érzékelés hiánya) az emlékkép felidézésének pontatlansága, a képzeleti kép és a valóság keveredése, a gyermek erős vágy vagy erős érzelmi túlfűtöttsége. Az őszinteség és igazmondás kialakulását segítjük azzal is, hogy a gyermeket a valóság pontos megfigyelésére, a gondolatai pontos érthető megfogalmazására neveljük. Az óvónő beszéde, viselkedése állandó példája az igazmondásnak, őszinteségnek. Érezniük kell a gyermekeknek, hogy ígéretünket akkor is teljesítjük, ha az számunkra nehézségbe ükőzik. Olyan légkört teremtünk, melyben mindenki nyugodtan és bátran meg meri mondani hibáit, még akkor is, ha rosszállásunkra számíthat.
- ❖ Fontos, hogy a gyermekek elfogadják társaik - esetleg a többiekétől eltérő külsejét, apró testi, érzékszervi fogyatékoságát, eltérő beszédfejlettségét, viselkedését, szokatlan kívánságait. Legyenek toleránsak egymással. Lényeges az óvónő pozitív példamutatása ezen a téren is.

- ❖ Segítsük a tűrő- és konfliktust megoldó képesség fejlődését. Célszerű, ha a gyermekek közti pillanatnyi feszültséget, indulataik által keltett konfliktusokat maguk oldják fel. Ennek elérésében támogatjuk őket.
- ❖ Törekszünk megfelelő pozitív értékrend kialakítására. Ennek eléréséhez lényeges, hogy az óvodapedagógus viszonya a közösségi értékekhez egyértelmű legyen. A gyermekek érezzék, majd értsék meg mit és miért tart az óvónő helyesnek, mit, miért utasít el. Ha mindezt cselekedeteinkkel és szóval is kifejezésre juttatjuk, akkor a gyermek azonosul azzal az értékrenddel, melyet az óvónő közvetít számára.

A társas, közösségi tevékenység nem jelenti az egyén fejlesztésének az egyéni adottságok figyelembe vételének mellőzését. A közösséget mindig egyéniségek alkotják, olyanok, akik egyéni akaratukat, ambícióikat, vágyaikat képesek a közösség keretén belül megvalósítani. Az élet is ilyen.

Bizonyos korlátok között mi is megpróbáljuk megvalósítani önmagunkat, de nekünk is éppen úgy szükséges alkalmazkodnunk másokhoz, ahogyan mások is alkalmazkodnak hozzánk. A cél az, hogy az adott lehetőségek között a legtöbbet legyünk képesek egyéniségünkől kihozni, ezzel is gazdagítva a közösséget. Minden gyermek egyéniség, akinek lehetőséget kell biztosítani személyisége pozitív és széleskörű kifejlődéséhez. A társas és közösségi kapcsolatok kialakítása a tevékenység bázisára támaszkodva a teljes nevelési folyamatot átfogja.

A nevelőközösség szerepe ebben a folyamatban meghatározó. A nevelőközösség belső tartása, gyermekszeretete, kivívott tekintélye és világos, pontos, tudatos, célirányos nevelő tevékenysége nélkül az elképzelt gyermekközösség kialakítása nem sikerülhet. Az óvodai gyermekközösség kialakítása a tevékenységek rendszerén keresztül valósítható meg. Az óvodában minden tevékenységnek a gyermek egyéni örömein túl a közös élményt is kell erősítenie. A társas kapcsolatok, a közös munka, az együttjátszás és a komplex foglalkozások rendszere is az együvé tartozás érzését erősíthetik, ha tudatosan igyekszünk ezt létrehozni. A lényeg, hogy a tevékenykedtetés sokszínű, változatos legyen, és a tevékenykedtetés legyen a hangsúly.

Mindent kipróbálhasson a gyermek, kivételt csak a testi és szellemi épségét veszélyeztető tevékenységek képeznek.

Nem fegyelmezni, hanem tevékenységgel és az ehhez szükséges hellyel, eszközzel kell segíteni a gyermekeket abban, hogy minél nagyobb önállóságra tegyenek szert óvodai életük során. Az óvoda egyszerre segítse a gyermek szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását és engedjen teret önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek.

A felnőtt és a gyermek között nem a feltétel nélküli szófogadás, hanem a demokratikus partnerviszony kialakítása a cél. Az óvodapedagógus ugyanúgy vegye figyelembe a gyermek jogos kívánságait és igényeit, mint ahogy a gyermektől is elvárja a szokások, szabályok betartását. A gyermekek egymás közötti és a felnőttel való kapcsolatában egyaránt a szabadságra, a nyíltságra és az őszinteségre kell építeni.

Az óvodapedagógus feladatai a társas, közösségi tevékenységgel kapcsolatban:

- ❖ Érzelmi biztonságot adó, nyugodt, szeretetteljes óvodai mindennapok biztosítása, amiben lehetőség kínálkozik a gyermekek közötti, valamint a gyermekek és felnőttek közötti minél gyakoribb kontaktusfelvételre.
- ❖ A felnőttekkel és a társakkal kapcsolatos viselkedési szokások kialakítása és gyakorlása természetes szituációkban.
- ❖ A gyermekcsoporton belül az együttműködés, az együttjátzás, együttdolgozás képességének kialakítása és gyakorlása.
- ❖ A konfliktus kezelése.
- ❖ A társakért, a csoportért érzett felelősségérzet alakítása.
- ❖ A demokratikus szabályok betartásának gyakorlása.
- ❖ Arra nevelni a gyermekeket, hogy megértést és toleranciát tanúsítsanak a társaik irányában, a különbözőségeket elfogadják, tiszteljék.
- ❖ Lehetőség teremtése, hogy a gyermek kielégítse természetes társas szükségleteit.
- ❖ Nemi sztereotípiák megelőzése.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A közös tevékenységekben aktívan vesznek részt.
- Észreveszik, hogy kinek miben tudnának segíteni, és segítenek.
- Érdeklődnek egymás iránt, egymást számon tartják.
- Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményére.
- Kisebb csoportokban igyekeznek együttműködni társaikkal.

4.3.) Munka jellegű tevékenység

Az óvodába kerülő új gyermekeink nyitottak és fogékonyak e sokszínű tevékenység iránt, hiszen a családi nevelés jól használja ki a lehetőségeket a munkára nevelés terén. A családok zöme megengedi a gyermeknek a részvételt a különböző munkákban, így kellő jártasságot megszerezve kerülnek óvodába. Minden család foglalkozik növénytermesztéssel, állattartással, gyümölcs-termesztéssel, ezért a gyermek ez irányú sokrétű tapasztalatára jól tudunk építeni az óvodai nevelésünk során, mivel mi óvodapedagógusok és a szülők is fontosnak tartjuk a gyermekek munkára nevelését.

Az életre való felkészítés nem nélkülözheti a munkatevékenység lehetőségeinek kiaknázását. A munka az óvodás gyermek számára játékos jellegű, gyakran nem is választható szét a játék és munkatevékenység. A munkatevékenység fejlesztő hatását nem vonhatjuk kétségbe. Az értékteremtő munka pedagógiai funkciója nem

a szakismeretek gyakoroltatása, hanem a gyermek értékteremtő együttműködési képességeinek fejlesztése. Éppen ez az a terület, ahol az erőfeszítés és az eredmény kapcsolata közvetlenül érzékelhető, belátható, átélhető a gyermek számára. Ez a folytonos visszajelzés a legnagyobb motiváló erő, ösztönző, megerősítő tényező. Nem elsősorban a munka tárgya, hanem megszervezésének módja fejt ki a már említett nevelő-fejlesztő hatást. Alapvető követelmény az önállóság, az öntevékenység lehetőségeinek megteremtése.

A gyermek önkéntességét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését tudatosan igyekszünk felhasználni nevelési céljaink megvalósítása érdekében. A gyermek éppúgy élvezzi a munkatevékenységeket, mint a játékot. Igyekszünk elérni, hogy a csoport számára magától érthető és természetes dologgá váljon, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges, és mindenki a kedvének, egyéniségének, képességének megfelelő munkát végezheti. Nagyon fontosnak tartjuk, hogy a munkavégzés rendszeres, folyamatos tevékenység legyen, ami beépül az óvodai mindennapokba. A munkára nevelés általános értelemben magában foglalja a termelést, a gazdálkodást is, azaz a valódi értékteremtő kompetenciák fejlesztését.

Nekünk az óvodában ennél kevesebbel kell megelégednünk, azonban ez nem jelenti azt, hogy ne tudnánk megismertetni a gyermekeket a munka társadalmi értékével. A gyermekek képesek felfogni, hogy munkájuk eredményeként (pl. papír, gesztenye gyűjtés) kirándulni mehetnek, játékot, meséskönyvet vásárolhatnak. Ez értékteremtés, ami alatt itt anyagi értéket értünk, de felfogásunkban az érték nemcsak materiális, hanem szellemi, erkölcsi, esztétikai, stb. értéket egyaránt jelent. Az ember értékteremtő és értéktermelő munkájára a mindennapok során rendszeresen ráirányítjuk a gyermekek figyelmét. Pl.: a családban a szülők munkája biztosíthatja a megélhetést. A környezetben a szép lakóházak, köztéri alkotások, a csoportszoba tárgyai is mind emberi munka eredménye. A munka erkölcsi, esztétikai értékét tükrözi, amikor a társaknak, szülőknek, 1. osztályosoknak ajándékot készítünk. Nevelő hatását azzal is fokozzuk, hogy a gyermek titokban tarthatja tevékenységét.

A munkajellegű cselekvéses tanulást az óvónők irányításával végzik az óvodában a gyermekek. Az óvónők tevékeny részesei a cselekvésnek, melynek eredményességét a gyermekekkel és a szülőkkel is közösen megtapasztalják. A munka végzése közben a gyermekek megfigyeléseket végeznek, ismereteket szereznek környezetükről. Fejlődik értelmi képességük, együttműködési készségük. Megismerkednek az eszközök, szerszámok használatával. Megtanulják mások munkáját értékelni.

A munka rendszeres és folyamatos tevékenység, mely beépül óvodánk mindennapi életébe. Különösen ügyelünk a munka megszervezésére, hogy megfelelő nevelő, fejlesztő hatása érvényesülhessen, ösztönző, motiváló, megerősítő hatású legyen a gyermekekre.

Az óvodai munkavégzés ösztönzőleg hat a családi házra, a szülőkre is. A csoportokban az óvónők a szülők faliújságján a nevelési év kezdetén tájékoztatják

a szülőket, hogy milyen nevelési feladatokat szeretnének a munkavégzés során megvalósítani. Kérjük a szülőket, hogy odahaza is engedjék és segítsék a gyermekek munkavégzését. Alkalmadtán otthoni feladatok elvégzésére is kérjük a gyermekeket (középső és nagy csoport). Hétfői élménybeszámolóknak során a gyermekek elmondják az otthoni munkavégzéssel kapcsolatos élményüket is. A szülői házzal kapcsolatos tapasztalatunk, hogy a gyermekük saját személyével kapcsolatos munkavégzésben sok szülő kiszolgálja gyermekét, a növény és állatgondozásban viszont biztosítják a gyermekek aktív részvételét.

A különböző munkafajták előkészítésében és végzésében a dajkák is aktívan, felkészülten vesznek részt. Az óvónők nevelési év elején és folyamatosan tájékoztatják a dajkákat azokról a nevelési feladatokról, melyet az adott csoportban szeretnének megvalósítani. Megbeszéljük a konkrét tevékenységeket arra vonatkozóan, hogy az egyes munkafajták végzésekor hogyan és mennyi segítséget adjanak a gyermekeknek. Tízórai és uzsonna előtt a dajkák irányítják a gondozási feladatok végzését a mosdóban. Levegőzés, séta előtt és után segítik a gyermekeket az öltözködésben, vetkőzésben. Az óvoda udvarának gondozásában a dajka példamutatása alapján is végezhetik a gyermekek a fák, bokrok, virágok locsolását, és a homok lazítását. A dajka az óvónővel történt megbeszélés szerint dolgozik. Az udvar takarításához, levelek gereblyezéséhez, hóeltakarításhoz, a kerti munkához a szükséges eszközök előkészítésében, elrakásában a dajka segít.

A különböző munkafajták: a gyermekek saját személyükkel kapcsolatos munka, önkiszolgálás, alkalmasszerűen adódó feladatok, kerti munka. Mindezek közös vonása, hogy tényleges munkavégzést, tevékenykedtetést jelent. A gyermekek minden olyan munkát elvégezhetnek, amihez kedvük van, ami testi épségüket nem veszélyezteti.

Saját személyükkel kapcsolatos feladatok:

Saját személyükkel kapcsolatos tevékenységek irányításakor mindhárom csoportban arra törekszünk, hogy egyéni fejlettségüknek és képességüknek megfelelő önállósággal végezzék a tevékenységeket a gyermekek. Csak annyi segítséget nyújt az óvónő és a dajka, amennyi szükséges.

Az óvodába kerülő kisgyermeknek a testápolási teendőket kedvesen, tapintatosan mutatjuk meg, minden részletre kitérünk. Erre a nevelés tervezésekor is figyelünk. Középső és nagycsoportban egyre önállóbb és pontosabb munkavégzésre ösztönözzük a gyermeket. Erősítjük a helyes szokásrend kialakulását.

Önkiszolgálás:

Az önkiszolgáló munka apró részleteit megmutatjuk az óvodába kerülő kisgyermeknek. A gyermekek gyakorolják az eszközök elvételét a tálalókocsiról, azok ízléses elhelyezését az asztalnál. A gyermekek zökkenőmentes munkavégzését azzal is segítjük, hogy a dajka mindig azonos sorrendben készíti elő az étkezéshez szükséges eszközöket a tálalókocsin.

Naposság: A gyermekek középső és nagycsoportban végeznek naposi munkát, de a második éve kiscsoportos gyermeknek is megengedjük, hogy társainak megterítsen, ha ezt igényli. Ügyelünk a naposok kiválasztásának módjára. A gyermekeket sikerélményhez juttatjuk, hogy szívesen vállalják a naposi munkát. A soron következő napost előző nap (ebéd után) jelöljük a napostáblán. A naposoknak kötenyt kötünk. Csak annyi feladattal bízunk meg őket, amennyit képesek elvégezni. Az étkezéssel kapcsolatos feladatain túl segít az óvónőnek a játékok elrendezésében, az eszközök előkészítésében, elrakásában, az udvari játékok kivívásában, az élősarok gondozásában, nyáron a fürdés előkészítésében. Gyurmázás, barkácsolás stb. után összesepregetnek. Segítenek a dajkanéniknek az ágyak elrakásában.

Alkalomszerű munka: Folyamatosan részt vesznek termések, magvak, természetes anyagok gyűjtésében. Az óvónők középső és nagycsoportban megszervezik, hogy egy - egy szülő közreműködésével a csoportok részt vesznek dióverésen, kukoricatörésen vagy szüreten. A gyermekeket arra neveljük, hogy közvetlen környezetünkben óvjuk a rendet, az esetleges rendetlenséget közösen szüntetjük meg. Az udvar takarításában mindhárom csoport részt vesz. Az elhullajtott papírdarabokat, köveket felszedik, segítenek a falevél és a lekaszált fű összegereblyezésében, a hóeltakarításban, a járdalap és babaház sepregetésében. Részt vehetnek a fák, bokrok, virágok locsolásában, a homok lazításában. Az óvoda előtti utcarészt is rendben tartjuk. A Föld napján részt veszünk a község takarításában.

A szülők szemléletének formálásában is részt vállalunk, hogy a környezet rendjét ők is óvják. A gyermekek részt vesznek az ünnepi előkészületekben, a babaszoba nagytakarításában, babafürdetésben. Ünnepekkor a csoportszoba díszítésének tervezését, kivitelezését közösen végezzük, ajándékot készítünk. A gyermekeket arra neveljük, hogy kezdjenek segíteni egymáson, a kisebbeken. A nagycsoportból rendszeresen 1 - 2 gyermek segíthet alvásidő után a kiscsoportban a gyermekek ébresztésében, öltöztetésében. Segíthetnek az étkezéshez szükséges szalvéta hajtogatásában. Az óvónő kérésére üzenetet adhatnak át a másik csoportba. A kisebbek ketten is mehetnek az üzenet átadásakor, a középső és nagycsoportos gyermekek önállóan teljesítik az óvónő kérését. Mindezekon kívül minden olyan munkatevékenységben részt vehetnek, melyhez kedvük van, és egészségüket nem veszélyezteti.

Kerti munka: Mivel az óvoda udvarán és kertjében található gyümölcsfák, így a gyermekeknek lehetőségük van tavasztól ősziig a gyümölcs fejlődésének megfigyelésére, és leszedésére. Óvodánkban a fák, bokrok aljának rendben tartása, a virágok gondozása közben gyakorolják a gyermekek a kerti munkát. A középsősök és a nagyok segítenek az ágyások kialakításában, a növények

gondozása után a magvak gyűjtögetésében. A kiscsoportosok más csoportok munkáját figyelik a kertben.

Az élősarokban elhelyezett növények gondozását, fejlődését az óvónővel figyelik és segítik.

Az állatgondozást többnyire odahaza gyakorolják a gyermekek. A gyermekek kérésére az óvónő lehetőséget biztosíthat a csoportban az állatgondozásra is. Rendszeresen látogatunk el a csoportba járó gyerekekhez háziállatok életét megfigyelni. Ha valakinél odahaza különleges állat található azt is megnézzük.

A munkajellegű tevékenységek végzése során igyekszünk elérni, hogy a munka a gyermek életre való felkészítését, személyiségének fejlesztését szolgálja oly módon, hogy a pozitív élmények átélésével megismerje a gyermek a társadalmi gyakorlatot. A munkajellegű tevékenységekben biztosítjuk az egyenlő hozzáférést. A munka örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység, melyben igyekszünk a gyerekeket a különbségek elfogadására, a környezettudatos magatartásra ösztönözni. A gyermek munka jellegű tevékenysége a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges kompetenciák, készségek, tulajdonságok alakításának fontos lehetősége.

Az óvodapedagógus feladatai a munkatevékenységgel kapcsolatban:

- ❖ Minden gyermeknek biztosítson lehetőséget arra, hogy önkéntesen, önállóan, kedve és képessége szerint elvégezhesse az önmagával kapcsolatos önkiszolgáló tevékenységet, illetve a társai érdekében végzett munkatevékenységet.
- ❖ Folyamatosan biztosítsa, bővítse a munkatevékenységhez szükséges, gyermekek számára megfelelő munkaeszközöket.
- ❖ A munkaeszközök számára biztosítson olyan helyet, ahol a gyermekek bármikor elérhetik és használhatják.
- ❖ Adjon lehetőséget a gyermekeknek bármilyen őket érdeklő munkatevékenység elvégzéséhez, még akkor is, ha a gyermek vágya és képességei teljesen nincsenek összhangban.
- ❖ Arra törekedjen, hogy minden munkatevékenység örömet jelentsen a gyermekeknek, és teljes önállósággal végezhessék azokat.
- ❖ Tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését.
- ❖ Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre.
- ❖ Biztosítson a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést

A program megvalósításához szükséges eszközrendszer:

- A különböző munkafajták gyakorlásához szükséges eszközök rendelkezésre állnak (pl. testápolás, naposság, önkiszolgálás).
- Szükséges az elhasználódott eszközök folyamatos pótlása, cseréje, a kerti szerszámok bővítése (ásó, talicska, kisautó, kosarak, kisméretű seprű megfelelő számú kb. 15 - 20 db beszerzése).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek a testápolási teendőket, az önkiszolgáló tevékenységet teljes önállósággal végzik. Önállóan étkeznek, étkezés alatt képesek kulturáltan viselkedni. Önállóan öltöznek, vetkőznek, holmijukat rendben tartják. Ügyelnek környezetük rendjére.
- Naposi teendőiket megfelelő önállósággal és pontossággal végzik.
- Szívesen vállalnak alkalmi megbízatást. Mindenben segítenek ahol erre szükség van.
- Az udvaron, kertben adódó munkajellegű tevékenységekben aktívan vesznek részt.

4.4.) Szabadidős tevékenység:

Óvodánkban olyan tevékenységek szabad választását biztosítjuk a gyermekek számára, melyek termékeny időfelhasználási lehetőségek. (Ez is öntevékenység, ez is döntés.)

A kisgyermek a felkínált sokfajta tevékenység közül igazából nem, vagy csak nagyon nehezen tud választani. Egyszerre szeretne mindenütt ott lenni, mindennel játszani, mindent megfigyelni. A szabad akaratából végzett öntevékenység egyenlő a döntéssel. Ennek közelébe próbáljuk eljuttatni a gyermeket. A szabadidős tevékenységeknek tehát semmivel sem helyettesíthető jelentősége van, mert a gyermek megtanul önállóan választani a felkínált sokféle tevékenység közül, és gazdálkodni az önmaga számára felszabaduló, rendelkezésére álló idővel.

Az óvodában sajátosan -az iskoláétól eltérő módon- valósul meg a szabadidős tevékenység. Ennek oka elsősorban az, hogy az óvodások egész nap az intézményben tartózkodnak, önállóan és a lehetőségekhez mérten szabadon tevékenykedhetnek. Elsősorban a délutáni időszakban, de esős délelőttök folyamán (a tevékenységek után, amikor nem tudunk kimenni az udvarra) is választhatnak az általunk felkínált különböző tevékenységek közül.

Biztosítunk: szabad mozgást, sokféle tevékenységet: pl. bábozás, festés, rajzolás, zene-tánc, játék-tanulás, zenés torna, társasjáték, filmvetítés, mese-vers, barkácsolás, különböző *játékos versengések*, versenyek, stb.

Az épületen kívül, az udvaron is biztosítunk szabadidős tevékenységet naponta minimum három félét. A gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére építünk, tervezünk. Minden nap figyelembe vesszük a gyermekek igényeit, kívánságait.

Próbálunk minden nevelési területnek megfelelő, átfogó szabadidős tevékenységet szervezni.

Igyekszünk a szabadidő funkciójának tudatosan eleget tenni, illetve annak elérése érdekében tervezni a tevékenységeket.

A szabadidő négy funkciója:

- ❖ lazítás
- ❖ szórakozás
- ❖ fejlődés
- ❖ kapcsolatok bővítése

A szabadidős tevékenységek gyakorlása közben lehetőség nyílik az egyéni képességek megmutatására, kibontakoztatására, egy bizonyos tevékenységben való elmélyülésre, magasabb szintű végzésére. Megvalósul az azonos érdeklődésű gyermekek mikrocsoportos foglalkoztatása. Pl. néptánc, bábozás, zenéstorna, dramatizálás.

Szabadidős tevékenység során figyelembe vesszük a gyermeki fantáziát, az érzelm meghatározó szerepét, a gondolatok, ötletek megvalósításának szándékát, a játékban érvényesülő szabadságot, az önmegvalósítás igényét, ezek fejlesztését, fejlődését segítjük elő.

Jól működő szabadidős tevékenység biztosítása érdekében igyekszünk megismerni minél hamarabb a gyermekek kiemelkedő részképességeit, egyéni érdeklődését, kedvenc időtöltését. A feltételek állandóságának megteremtésére törekszünk (pl. azonos időben kezdve és időtartalommal). Biztosítjuk a meleg, elfogadó, támogató légkört. Lehetővé tesszük, hogy alkalmanként a családok is részt vehessenek a gyermekek szabadidős tevékenységében (pl. közös bábkészítés, jelmez, díszlettervezés, játékos sportverseny, kirándulás). Tájékozódunk arról, hogy a családban milyen szabadidős tevékenységek uralkodnak, mely családnak van hobbi.

A szabadidős tevékenység az óvodában a kultúra, a gyermekművelődés és szórakozás teljes vertikumát áthatja.

Az óvodapedagógus feladatai a szabadidős tevékenységek megszervezésében:

- ❖ A választásra felkínált tevékenységek listáját bővítse, időszakonként gondolja át a változtatások lehetőségét és szükségességét.
- ❖ Egyszerű saját maga és a gyermekek alkotta eszközökkel segítse elő a gyermekek fantáziájának fejlődését.
- ❖ Délután folyamán is keressen és kínáljon lehetőséget az egyéni képességek fejlesztésére, a differenciált gyakorlásra, a gyermekek egyéni kéréseinek teljesítésére.

- ❖ Keresse a lehetőséget arra, hogyan biztosíthatna nagyobb tevékenységi teret a gyermekeknek.

5. A KOMPLEX TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

A komplex tevékenységek lényege:

- ❖ Komplex rendszereket, folyamatokat értelmeznek az óvodás gyermek szintjén.
- ❖ A tevékenységeket problémacentrikusság és egy - egy vezető szempont megléte jellemzi.
- ❖ Tudatosan és tervszerűen integráljuk az adott problémához tartozó ismereteket.

5.1.1.) Anyanyelv

Az anyanyelv használata szempontjából változó a gyermekek fejlettsége az óvodába kerüléskor. A gyermek beszédét meghatározza a család nyelvi környezete, ezért is fontos, hogy felhívjuk a szülők figyelmét a beszélgetések, az együttes tevékenységek fontosságára és ismertessük meg őket az óvodai tapasztalatokkal, az óvodai nyelvi nevelés céljaival.

Az utóbbi években egyre több a megkésett beszédfejlődésű, illetve súlyosan beszédhibás gyermek.

Óvodapedagógusaink beszéde, nyelvhasználata követendő példa lehet a kisgyermeknek. Képesek kifejezőmódjuk következetes és kritikus megfigyelésére, javítására.

Olyan gyermekek nevelése a célunk, akik nyitottak a társak és a felnőttek iránt, képesek gondolataikat kifejezni, másokkal megértetni. Képesek a kapcsolatteremtésre és annak elfogadására.

Az óvodai anyanyelvi nevelés komplex folyamat, ami a nevelési folyamat egészében jelen van, minden tevékenységet áthatva segíti a gyermekek önbizalmának kifejlődését, a szociális kapcsolatok kiépítését és elősegíti a zökkenőmentes iskolai tanulás megkezdését. Fontos feladatunk, hogy a mindennapok során a tevékenységek gyakorlása közben (pl. mosakodás, játék, étkezés, öltözés, munka, szabadidős tevékenységek, stb.) kihasználjuk a lehetőségeket a nyelvi fejlesztés szempontjából. Az anyanyelv a legfontosabb eszköze az emberek közötti kommunikációnak. Mivel a beszéd és a gondolkodás egymással szoros kapcsolatban áll, ezért a gyermekek nyelvi fejlesztése gondolkodásuk fejlődését is elősegíti. Ezért fordulhat elő, hogy a fejletlen beszédképességű gyermeket teljesítménye alatt értékelik.

Az óvoda fejlesztési feladatainak a család, a környezet megismeréséből kell kiindulnia, a gyermek egyéni képességeinek megismerésén keresztül kell hatást elérnie, a gyermek élményeihez, tapasztalatszerzéséhez, tevékenységéhez kell kapcsolódnia.

Lehetőséget biztosítunk arra, hogy az óvónő és a gyermekek közötti szeretetteljes viszony a derűs légkör, az életszerű helyzetek segítsék a gyermeket abban, hogy megnyilatkozzon, hogy arról beszélhessen, ami érdekli, ami foglalkoztatja. A nap folyamán bármikor adódhat lehetőség a beszélgetésre. Különösen a hétfői napokon figyelünk erre, hiszen ilyenkor az otthonról, a külső környezetből hozott rengeteg élményt mondják el a gyermekek. Ügyelünk arra, hogy a gyermek megnyilatkozásait nem korlátozzuk. A gyermek kifejezőképességének tudatos megfigyelésére törekszünk, szükséges esetben a beszédhibák javításához logopédus segítségét igényeljük. Dicsérjük, biztatjuk a bátoralanabb gyermekeket, igyekszünk megtalálni a beszédgátlásosság okát, a helytelen kifejezőmód helyett a helyeset erősítjük a gyermeknél. Törekszünk arra, hogy közlésünk érthető, szemléletes legyen, ennek elérésében a dajkanéniket is segítjük. Kérdéseink gondolkodásra, beszédre ösztönzők legyenek, pl.: „Te mit gondolsz?”. Az új fogalmakat változatos szöveggörnyezetben ismertetjük meg a gyermekekkel. Törekszünk a metakommunikációs elemek változatos felhasználására. Az óvodai nyelvi kommunikációs nevelés folyamatában a gyermekhez való viszonyulásunk legfontosabb elemei: „Te fontos vagy nekem”, „Rád figyelek”, „Segítek neked”, „Biztonságot adok neked”.

Mindhárom csoportban a kommunikációs fejlesztés fő területei:

- ❖ Beszédművelés
- ❖ Beszédfejlesztés, kommunikáció
- ❖ Illem
- ❖ Nem verbális kommunikációs gyakorlatok

A fejlesztés folyamata

3 - 4 ÉVES KORBAN

A fejlesztés a következőkre irányul: a környezet tárgyainak, jelenségeinek, élőlényeiének, cselekvéseinek megnevezése, szókincs bővítés. Szavakhoz kapcsolódó ragok, múlt idő helyes használata. Egyszerű mondatok megfogalmazása, mondattípusok. Csoportos szerepjáték, konstruációs játék, stb., csoportos beszélgetés. Szükségletek, kívánságok szóbeli kifejezése.

Beszédművelés:

Légzéstechnikai gyakorlatok háton fekve, állva, ülve stb., artikulációs gyakorlatokkal a nyelv, állkapocs, ajkak erősítése, ügyesítése. Rövid versen, mondókán hangerőváltási gyakorlatok: hangos, közepes, halk, suttogó, néma.

Beszédfejlesztés:

Gyakoroljuk a köszönést felnőtteknek, gyermekeknek (báb, szerepjáték), a bemutatkozást, a mások megszólítását, szándékunk (kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés) megfogalmazását.

Illem:

A felnőttekkel, társakkal kapcsolatos helyes viselkedési szokások megismerése, étkezési szokások, a jó megjelenés illemszabályai, a helyes közlekedéssel kapcsolatos szabályok (bábozás, spontán helyzetek).

Nem verbális kommunikációs gyakorlatok:

Arcjáték, mondókák, versek szövegének kézmozgással, mimikával történő kísérése.

4 - 5 ÉVES KORBAN

Szóbeli utasítás megértése, követése. Párbeszéd gyakorlása tevékenységek során, társas kapcsolatokban, szerepjátékokban, bábjátékokban stb.. A beszédkapcsolaton alapuló együttműködés gyakorlása munkatevékenység, tanulás alkalmával. „Miért?” kérdések megválaszolása. Gondolataik érthető összefüggő kifejezése. Beszédfigyelemre nevelés: mások meghallgatása, odafigyelés. Jelen és múlt idő helyes használata. Mondattípusok használata.

Beszédművelés:

Légzéstechnikai gyakorlatok során kilégzéskor hangok, szószerkezetek hangoztatása. Artikuláció gyakorlása túlzott ajakmozgatással. Hangerőváltási gyakorlatok. Belső hallás fejlesztése, az óvoda, a környezet, az utca hangjainak megfigyelése. Fonémahallást fejlesztő egyszerűbb játékok: magánhangzó differenciálás.

Beszédfejlesztés:

Szerepjátékban, valós helyzetekben a köszönés, bemutatkozás, a megszólítás gyakorlása, odafordulással, tekintettartással. Kitalált és valós helyzetekben kérések megfogalmazása, udvariassági kifejezések használata. Üzenet átadás a másik csoportnak. Bábozás és valós helyzetben a véleménynyilvánítás gyakorlása (sértő és sértett fél meghallgatása, szituációelemzés, konfliktusoldás). Élmény vagy kép alapján elbeszélés, mese befejezése 1-2 mondattal, egyszerűbb mese kitalálása.

Illem:

Helyes viselkedési szabályok gyakorlása a mindennapi tevékenységek során.

Nem verbális kommunikációs gyakorlatok:

Tevékenységek, cselekvések eljátszása mozgással, testtartással, pl.: játsszuk el, hogy most ébredtünk fel. Metakommunikatív elemek megértése: tekintet, gesztus, fejtartás, stb.

5 - 6 - 7 éves korban

Beszédszervek összerendezett működése, beszédhangok pontos észlelése, beszédmegértés fejlesztése. Beszédhelyzetekben a szórend, ragok, jelek, képzők, névelők, névutók, névmások, igekötők, igemódok helyes használatára törekvés. Idő és térészlelés fejlesztése. Párbeszéd alkalmazása, beszédfigyelem, a társhoz való alkalmazkodás gyakorlása. Nyitottság a kapcsolatteremtésre, érdeklődés a társak iránt.

Tanulási tevékenység kihasználása a nyelvi nevelés szempontjából. Auditív emlékezet fejlesztése. Beszédészlelés, beszédmegértés fejlesztése.

Beszédművelés:

Hasi légzés gyakorlása, kilégzéskor mondókák, versek mondása. Túlzott ajakmozgatással hangok, szavak, szópárok utánmondása. Hangerőváltási, gyorsasági, időtartam gyakorlatok. Belső hallást és fonémahallást fejlesztő játékok.

Beszédfejlesztés:

Szerepjátékokban, szituációs játékokban, valós élethelyzetekben köszönés, bemutatkozás, megszólítás alkalmazása. Tekintettartás, tegezés, magázás, keresztnéven szólítás, udvariassági formulák. Mese, történet kitalálás. Emberek, állatok, növények leírása pl.: tükörben, diapozitív képről, természetben, stb. Személyi adatok megismerése. Prozódiai jellemzők megismerése, alkalmazása (beszédtempó, hangerő).

Illem:

A helyes viselkedési szokásrendszer gyakorlatban, valós helyzetben való alkalmazása (köszönés, étkezés, környezet rendje, mások segítése, higiénés szokások, gyalogos közlekedés illemszabálya).

Nem verbális kommunikációs gyakorlatok:

Játékokban tevékenységek, cselekvések eljátszása, érzelmek kifejezése arcjátékkal. Metakommunikatív elemek megértése, követése.

Az óvodapedagógus feladatai az anyanyelvi nevelés fejlesztésében:

- ❖ Beszélgetésre ösztönző légkörben a gyermekek megnyilatkozásának elősegítése, beszédöröm biztosítása.
- ❖ A gyermekek szókincsének folyamatos bővítése, beszédmegértés, beszédtechnika fejlesztése.
- ❖ A gyermeki kérdések inspirálása, megválaszolása.

A program céljához rendelt eszközrendszer:

- Meglévő eszközeink pl.: szakkönyvek, meséskönyvek, logopédiai kiadványok, diafilmek, diapozitív sorozatok, bábok, stb. mind használhatók a nyelvi neveléshez.
- Szükséges az újonnan megjelenő kiadványok, eszközök folyamatos beszerzése, az anyanyelvi játékokhoz házi készítésű eszközök biztosítása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek bátran, szívesen, érthetően, összefüggően beszélnek élményeikről.
- A felnőtt és társaik beszédére odafigyelnek, végighallgatják
- Kialakulóban van a beszédhelyzethez, az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő kifejezőmód.

5.2.) A külső világ tevékeny megismerése

A gyermekek igen kevés ismeretanyaggal kerülnek be az óvodába. Ismerik a közvetlen környezetükben található tárgyakat és a körülöttük élő felnőtteket, gyermekeket.

Mivel falun élünk, sokan foglalkoznak állattartással, így a gyermekek többsége ismeri a ház körül élő állatokat. A szülők szívesen vonják be a gyermekeket az állatok gondozásába.

A gyermekek általában kertés házban élnek így a kertben végzett munkák sem idegenek a számukra, bár segítségüket a szülők ez irányban kevésbé igénylik.

Az óvodában az óvodapedagóguson múlik, hogy a gyermekek megszeressék a természetet, és helyes megvilágításban lássák azt a sok nehézséget, amivel a világ küzd.

Óvodánkban minden óvónő alkalmazkodni tud, mind életmódjával, szokásaival ehhez a modellhez. Óvónőink igen fogékonyak a közvetlen környezetükben történő eseményekre, igyekeznek erre a gyermekeket is érdeklődővé tenni.

A szülők írásbeli felmérés alapján elismerik a külső világ tevékeny megismerése és megszerettetése, valamint a természetvédelem, környezetvédelem terén végzett munkánk eredményeit.

A tevékenységközpontú program célja az, hogy a gyermekeknek segítséget nyújtson ahhoz, hogy a világot megismerje és megértse a maga egészében. A környezettel való ismerkedés az óvodai nevelés egészében érvényesülő folyamat. Ez a komplex foglalkozás, mint az elnevezéséből is kitűnik, szeretné egységben megismertetni azt, ami a valóságban is teljes egészében érzékelhető.

A gyermekeket körülvevő világ megismerésében közvetlen megfigyelésre és a tapasztalatszerzésre építünk. A természet szeretetére, védelmére kívánjuk nevelni a

gyermeket, természet közeli élettel, a természet és a környezet szeretetével, példát mutatva a gyermekek számára.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok, szokások, a családi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, megtanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Ezért a tapasztalatszerzés mindig a valódi környezetben történik, így a komplex foglalkozások legtöbb esetben a szabad természetben vagy az óvoda környezetében, udvarán zajlanak. Legfontosabb feladat megismertetni a gyermeket azzal a természeti környezettel, amelyben él, felhívni a figyelmet annak értékeire és szépségeire. Ez képezi majd az alapját a később kialakuló természetszeretnek. A természetben nem megfigyelhető témáknál lehetőség van informatikai eszközök használatával a tágabb környezet bemutatására.

Az óvodapedagógus feladata még, hogy elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket biztosítson a spontán és a szerzett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

A külső világ tevékeny megismerését szolgáló témakörök biztosítják az óvodásoknak az eligazodáshoz szükséges ismereteket.

Ezek a témakörök a következők:

- ❖ Évszakok
- ❖ Közvetlen és tágabb környezetünk megismerése
- ❖ Környezet védelme
- ❖ Közlekedés
- ❖ Család
- ❖ Testünk
- ❖ Gyümölcsök, zöldségek, virágok
- ❖ Állatok
- ❖ Színek
- ❖ Napszakok

Évszakok

Az egész óvodai életet az évszakok változása határozza meg. Az évszakok témakör az egész óvodai életet átszövi, és minden csoporton átvonul. A nevelési folyamat alapritmusát képezi.

Minden évszakban figyeljék meg:

- ❖ A környezet változását (fák, növények változása, őszi levelek, stb.).
- ❖ Időjárás változása (hűvös idő, szél, eső, hó, olvadás, zúzmara, stb.).
- ❖ Öltözködés (tapasztalják meg az időjárás és az öltözködés összefüggéseit).
- ❖ Növények élete (figyeljék meg folyamatában a növények változását pl. virág fejlődése, gyümölcs fejlődése a virágzástól a gyümölcserésig).
- ❖ Állatok élete (pl. télen, elbújnak az állatok, a jó idő előcsalogatja az állatokat, bogarakat).

Az óvónő mindig vegye figyelembe a gyermekek életkori sajátosságait és egyéni fejlettségi szintjét.

Témakörök lebontása korcsoportonként.

Kiscsoport

Közvetlen és tágabb környezet megismerése

Elsődlegesen saját és közvetlen környezetükben található tárgyakat és személyeket ismerjék és nevezzék meg a gyermekek. Ismerjék az útvonalat, amin az óvodába jönnek, az óvoda épületét, a csoportszobát, a felnőtteket. Séták alkalmával látogassanak el a közeli Kastélykertbe.

Környezetvédelem

Nagy hangsúlyt kap a környezetvédelem már a kiscsoportban is. Vigyázzanak a csoportszoba rendjére (pl. leejtett zsebkendőt, papírt vegyék fel) és a dajkanénik munkáját óvják.

Közlekedés

Figyeljék és nevezzék meg az utcán közlekedő járműveket. Séták alkalmával gyakorolják is a gyalogos közlekedést. Pl. egymás kezét fogva sétálunk, párok egymás után haladnak, mindig figyelünk óvónénire, nem léphetünk le a járdáról.

Család

Ismerjék meg a közvetlen környezetükben élőket, nevezzék őket nevükön. Mondják meg, hogy kik tartoznak a családba.

Testünk

Tudják megmutatni és megnevezni a fő testrészeinket, érzékszerveinket. Tudatosodjon bennük a testünk tisztálkodásának fontossága is, és ismerjék meg a legegyszerűbb testápolási tennivalókat.

Gyümölcsök, zöldségek, virágok

Szerezzenek tapasztalatokat 2 - 3 gyümölcs (pl. alma, körte, szőlő) formájáról, színéről, ízéről és fogyasztásának módjáról.

Ismerkedjenek meg 2 - 3 zöldségféle (pl. sárgarépa, hagyma, retek) alakjával, színével és ízével.

Szerezzenek tapasztalatot 2 - 3 virágról (pl. hóvirág, tulipán, rózsza) színéről, illatáról, szépségéről.

Ismerjenek meg a környezetükben lévő gyümölcsöket, virágokat, zöldségféléket.

Állatok

Figyeljenek meg állatok (pl. kutya, macska, tyúk, kakas, szarvasmarha) külső jellegzetességeit, hangját.

Lehetőségeik szerint vegyenek részt a környezetükben lévő állatok etetésében, gondozásában.

Ismerjenek meg néhány környezetükben élő madarat is.

Színek

Keressék és nevezzék meg a környezetük tárgyainak színeit. Elsősorban a fehér, fekete, piros, kék, sárga, barna, zöld színt.

Középsőcsoport

Közvetlen és tágabb környezet megismerése

Középső csoportban már tovább bővül a gyermekek ismerete. Ismerje meg az óvoda többi helyiségeit is. Pl. dajka nénik öltözője, konyha, stb. Séták, kirándulások alkalmával ismerkedjenek meg Noszvaj nevezetességeivel. Tekintsenek ki tágabban és ismerjék meg a falu központjában található fő épületeket. Pl. Takarékszövetkezet, Iskola, Posta, Védőnői rendelő stb.

Környezetvédelem

Tudatosodjon bennük a környezetünk védelmének fontossága. Pl. dajka néni munkájának megóvása, óvoda udvarának tisztántartása, séták során növények, állatok védelme, óvoda környékének tisztántartása.

Közlekedés

Figyeljék és nevezzék meg az utcán közlekedő járműveket. Tudjanak különbséget tenni a teher és személyszállító járművek között. Beszélgessenek a közlekedésben dolgozók munkájáról is. Séták alkalmával gyakorolják a gyalogos közlekedést.

Család

A középső csoportos már tudja, hogy kik tartoznak a családba, a családja nevét és lakásuk címét.

Tudatosodjon bennük szüleik foglalkozása, hogy ki mivel tölti idejét a családban stb.

Testünk

A főbb testrészeink és érzékszerveink megnevezésén túl ismerje meg azok funkcióját is.

Tudják megnevezni és használni a tisztálkodási szereket és eszközöket. Erősödjék bennük a tisztálkodás fontosságának szükségessége és az orvos gyógyító munkájának fontossága, a betegségek megelőzése.

Gyümölcsök, zöldségek, virágok

Bővüljön és mélyüljön tovább ismeretük. Figyeljék meg folyamatában a gyümölcsök fejlődését, növekedését, érését. Pl. cseresznye, eper.

Figyeljék meg néhány zöldségféle (sárgarépa, karalábé) növekedését is. Érdeklődésük szerint vegyenek részt növényápolásban. Figyeljék meg a gyümölcsösben, a zöldséges kertekben végzett munkákat, és figyeljék meg ősszel és tavasszal a piacot. Hajtassanak virágot (pl. tulipán, jácint), ágakat (pl. aranyeső). Vegyék észre a kerti és a vadvirágok közötti különbségeket.

Állatok

Az állatok közül érdeklődésük alapján ismerkedjenek meg a valóságban néhány háziszárnyassal és kicsinyeivel, és egyéb háziállatokkal, pl. sertéssel, szarvasmarhával és kicsinyeivel. Beszéljenek hasznukról. Ismerkedjenek meg a házinyúllal és beszéljenek vadon élő rokonáról is. Ismerjenek fel képről vadon élő állatokat és kicsinyeiket. (Pl. róka, mókus, szarvas, őz) Néhány rovar (pl. méh, katicabogár) és néhány költöző madarat (pl. fecske, gólya) is ismerjenek meg.

Színek

Környezetünk tárgyain, jelenségein ismerjenek és nevezzenek meg újabb színeket. Pl. rózsaszín, narancssárga.

Nagycsoport*Közvetlen és tágabb környezet megismerése*

Nagycsoportban a gyermekek már megismerik az óvoda egész épületét, helyiségeit és az ott dolgozó felnőtteket és munkájukat. Tájékozódjanak tágabb környezetben, a községben. Látogassanak el a Gazdaházba, a Kastélyba, kiránduljanak Síkfőkútra, az Árpád hegyre, a közeli erdőbe, ismerjék meg a népi tevékenységek községi hagyományait. Legyen kedvenc kirándulóhelyük a faluban. Nagycsoportban a szülők igénye és a lehetőségek alapján látogassanak el Egerbe. Ismerjék meg Eger nevezetességeit (pl. egri vár, Minaret, Dobó tér, Népkert, stb.) és vegyenek részt a Bábszínházban rendezett előadáson. Évente egy alkalommal szervezett óvodai kiránduláson megismerheti tágabb környezetét is (Budapest, Gyöngyös, Abádszalók stb.).

Környezetvédelem

A Föld napján vegyenek részt a falu tisztításában. Óvoda és az óvoda környékének tisztántartása, gereblyézése, sepregetés, hólapátolás, hulladék összeszedése. Legyenek képesek társukkal együttműködve dolgozni. Tevékenyen vegyenek részt az óvodai környezetünk formálásában. Fontos a szülők ilyen irányú nevelése. Egyéb módszerek keresése az ilyen irányú tevékenységre.

Közlekedés

Figyeljék meg az utcán közlekedő járműveket és jelzőtáblákat. Figyeljék meg a teher és személyszállító, valamint a megkülönböztető jelzést használó járműveket. Tudják csoportosítani a járműveket aszerint, hogy hol közlekednek. Ismerkedjenek meg a közlekedésben dolgozók munkájával és irányító szerepével. Tudatosodjon és gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait.

Család

Beszéljen a családtagok munkájáról. A nagycsoportos már nem csak a családban a szülők foglalkozását, hanem más felnőtt munkáját is ismerje meg. Vegyék számba, hogy mivel segíthetnek ők is, milyen jelentősége van a segítségüknek.

Testünk

Minden testrészt nevezzenek meg. Igazodjanak el a testükön (boka, kézfej, mellkas, hát stb.). Jussanak el ahhoz az általánosításhoz, hogy minden embernek van feje, nyaka, törzse, stb. Ismerjék meg az emberi kéz munkájának fontosságát. Ismerjék fel a testnevelés, sportolás fontosságát is.

Gyümölcsök, zöldségek, virágok

Különböző időszakokban figyeljék a fákat, bokrokat, virág- és fűféléket, környezetünk növényeit, ismerjék fel, nevezzék meg azokat, halljanak felhasználásukról. Látogassanak el a piacra.

Állatok

Bővítsék az állatokról szerzett ismereteiket (erdők, mezők madarai, hazai erdők állatai, hazai vizek állatai, állatkertben élő állatok). Hasonlítsák össze az általunk ismert állatok környezetét, életmódját. Tudják csoportosítani az összes ismert állatot aszerint, hogy hol élnek.

Színek

Ismerjék fel környezetükben a tárgyak színeit, a színek világosabb, sötétebb árnyalatait.

Napszakok

A nagycsoportos ismerete tovább bővül a napszakok megismerésével. Figyeljék a napszakok változását (reggel, délelőtt, dél, délután, este, éjszaka) és az egyes napszakokban végzett tevékenységeket.

A gyermek mindig aktív, cselekvő részese legyen minden megfigyelésnek, tapasztalatszerzésnek. Az óvónő a gyermek érdeklődését igyekezzon felkelteni. Az óvónő szervezése olyan legyen, hogy:

- ❖ Lehetővé tegye a minél több tapasztalatszerzést a természetben, mely élményszerű megfigyeléseken és tevékenységeken alapul.
- ❖ A természetben való folyamatos tevékenykedtetéshez biztosítson minden eszközt és lehetőséget.
- ❖ Biztosítsa a feltételeit annak, hogy a csoportban élősarok legyen.
- ❖ Használják ki a lehetőséget a virágos és veteményeskert gondozásában.
- ❖ Használja ki az óvodán kívüli lehetőségeket a gyermekek környezeti neveléséhez (Kastélykert, Árpád-hegy, Síkfőkúti tavak, erdők, mezők).

A külső világ tevékeny megismeréséhez szükséges eszközrendszer:

- Külső világ megismerését segítő eszközök széles választékával rendelkezik az óvoda. Alapvető eszközök rendelkezésre állnak (képes kártyasorozatok: Emberek világa, Állatok, Növények világa, Közlekedés világa, Diapozitív képsorozat pl., Ahogy növekedtünk, Erdő mező állatai, Képességfejlesztő játék gyűjtőfogalmak gyakorlásához stb.).
- Rendelkezünk szakkönyvekkel, néhány a gyermek számára használatos lexikonnal.
- A foglalkozásokon használt házilag készített applikációs figurák, szemléltető képek segítik munkánkat.
- Szükséges a házilag készített eszközök pótlása, felújítása és további eszközök beszerzése:
  - nagyító csoportonként 10 db
  - további ismeretterjesztő kiadványok
  - növénygondozáshoz: kerti szerszámok (ásó, kapa, kis kosarak, locsolókanna)
  - egyéb újonnan megjelenő eszközök, kiadványok.

Pótlásuk költségvetési keretből szükséges.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Ismerik az egyes évszakok néhány jellegzetességét, és különbséget tudnak tenni az évszakok között. Felismerik az öltözködés és az időjárás összefüggéseit.

- Ismerik a környezetükben lévő néhány intézmény (Iskola, Orvosi rendelő, Posta) nevét és rendeltetését.
- Ismert tárgyakat, jelenségeket külső jegyeik, rendeltetésük szerint összehasonlítanak.
- Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- Ismerik a hajót, vonatot, repülőgépet függetlenül attól, hogy környezetükben előfordulnak-e, tudják, hogy a vízen, a szárazföldön vagy a levegőben közlekednek. Tudják, hogy a közlekedési eszközök az emberek munkájaként készülnek.
- Elemi ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről: tudják a saját és családtagjaik nevét, lakásuk címét és szüleik foglalkozását.
- A testrészeket az emberi test felépítésének megfelelően felsorolják, igényesek testük tisztaságára.
- Ismerik a „növény” szót, tudják, hogy a fa, bokor, virág, fű, zöldségfélék növények, a növény a magból kel ki, a növények fejlődése és az időjárás között összefüggés van.
- Önállóan gyakorolják a növénygondozás legegyszerűbb műveleteit, ismernek növényekkel kapcsolatos munkákat (szántás, szüret, aratás...).
- Az általuk ismert állatokat csoportosítják aszerint, hogy hol élnek. Ismerik gondozásukat, védelmüket.
- Felismerik és megnevezik környezetük színeinek sötét és világos változatait, környezetükben gyakran észlelt tárgyak színeit emlékezetükben felidézik.
- Felismernek minden napszakot.
- Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek: elemi mennyiségi ismereteik vannak.

Matematikai tevékenységek

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és térbeli viszonyokat: alakul ítélnőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségszemlélete.

Az óvoda napi élete sok lehetőséget kínál a matematikai tapasztalatokra:

- ❖ Utánzással, mintakövetéssel sajátítja el a gyermek az alapvető szokásokat, s ily módon nevelhető a matematika megkedvelésére is. Ezért fontos, hogy az utánzásra erősen motivált óvodáskorú gyermeket hiteles személyek vegyék körül. A gyermekre elsősorban a cselekvéses elemek, tevékenységek hatnak, de fontos, hogy ezeket verbális megnyilatkozások is kísérjék, így ezek hatása felerősödik.

- ❖ A gyermek játéka gazdag lehetőséget kínál a spontán tapasztalatszerzésre, pl.: terítéskor megszámolja a tányérokat, igazságosan elosztja a babák között a süteményt, megkülönbözteti a kicsi és nagy autót, észreveszi köztük az azonosságot, különbséget, stb. Az óvónő által irányított matematikai megfigyelések a környezetben tett séták, kirándulások és az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés keretében valósulnak meg.
- ❖ A gyakorlati feladatmegoldás az önállóságra nevelt gyermeknél fokozottabban jelentkezik pl.: terítésnél felfedezi, hogy kevesebb a tányér, vagy ha több levest szednek, nem marad a társuknak, stb.
- ❖ A gyermek kérdései a „mi ez?“, „miért?“ is megmutatja, hogy mennyire nyitott a gyermek a külvilágra. A kapott válaszok, magyarázatok ismereteit bővítik, mélyítik, fokozzák kérdezési kedvét, sőt mások kérdéseiből és az arra adott válaszokból is tanul.
- ❖ Az óvónő által kezdeményezett tevékenységi formákban 2-3 matematika tartalmú szabályjáték eljátszására kerül sor. A kezdeményezés felépítése előre átgondolt, de a gyermekek egyéni ötlete is beépíthető. A kezdeményezéseken életszerű helyzetekben, játékos keretben fejlesztjük a gyermek részképességeit. E tanulási tevékenységben egymást áthatva, összefüggően jelennek meg a perceptuális (észlelésre épülő) motoros tevékenységek (nagymozgások, finommotorika, szem - kéz, kéz - láb koordináció, stb.) a verbális (szóbeli) és a szociális tevékenységek.

3 - 5 éves korig a matematikai nevelés első szintje valósul meg, melyben a gyermek matematikai kíváncsiságát érdeklődését segítjük kibontakozni. Mindhárom csoportban a tevékenységek végzése sok olyan szituációt teremt, mely alkalmas matematikai tapasztalatok szerzésére, matematikai összefüggések megláttatására (tanulás, társas tevékenység, munka és szabadidős tevékenység). A matematikai nevelés tartalma szoros kapcsolatban van az életre neveléssel. A gyermeket körülvevő környező valóság mennyiségi és térbeli viszonyai, formái napi szituációkban megfigyelhetők, ezért nekünk óvodapedagógusoknak képesnek kell lennünk az adódó lehetőségek felismerésére és kihasználására. A matematikai szituációkban fejlődik a gyermek érzékelése, észlelése, megfigyelése, emlékezete, tapasztalása, megértése, problémalátása, probléma megoldása.

5 - 6 - 7 éves korban, a fejlesztés intenzív szakaszában feladatunk az iskolai alkalmassághoz szükséges tapasztalatok megszerztetése, részképességek, gondolkodási műveletek, szokások elsajátítása, eligazodás a gyakorlati életben. A spontán, illetve irányított tapasztalatszerzés mellett a komplex kezdeményezések adnak alkalmat a korábban szerzett benyomások rendszerezésére, a tapasztalatok körének szélesítésére, a spontán tanultak rögzítésére. A gyermek 5. életévétől egyre

gyakrabban igényli, és képes is kisebb nagyobb csoportokban az óvodapedagógus által irányított formában a mélyebb és sokoldalúbb összefüggések feltárására.

A komplex matematikai kezdeményezések a gyermekek ötleteire, az aktuális témahét élményeire támaszkodnak, a képességek fejlesztését játékos formában biztosítják. Olyan eszközök, tevékenységek biztosítására törekszünk, melyek a gyermekek érdeklődését felkeltik, és életszerű helyzetekben teszik lehetővé a matematikai ismeretek megszerzését.

Lehetőség van matematikai tartalmú mesekönyvek nézegetésére, diaképek kivetítésére, informatikai eszközök használatára.

A fejlesztés tartalma 5-6-7 éves korban:

Az óvodai nevelésben a matematikai fejlesztés az alábbi részképességek fejlesztésével valósul meg:

- ❖ Különbségek, azonosságok észlelése, rész - egész, térirányok, akaratlagos mozgások pl.: vonal húzása, körberajzolás.
- ❖ Spontán és szándékos felidézés, mechanikus és logikai bevésés, átélt események megőrzése, figyelem összpontosítása, megosztása, átvitele, általánosítás, feladattudat, kitartás, megfelelő munkatempó, önfegyelmzés, érdeklődés kíváncsiság, kreativitás.
- ❖ Kapcsolatteremtési képességek, konfliktusmegoldás, szabályokhoz való alkalmazkodás, stb.

Az óvodai matematikai nevelés tartalmának meghatározásakor tudnunk kell, hogy egy - egy képesség fejlesztésére többfajta tevékenységben kerülhet sor, vannak olyan matematikai tartalmak melyek kiemelkedő jelentőséggel bírnak:

- ❖ Minőségi eltérések megfigyeltetése (nagyobb, hosszabb, magasabb, szélesebb).
- ❖ Mennyiségi eltérések megfigyeltetése (sok, kevés, több, kevesebb, semmi, eggyel több, stb.).
- ❖ A mennyiségi eltérések megállapítása (párosítás, csoportosítás, számlálás, bontás).
- ❖ Tő- és sorszámlálás, (kb. 15-ig).
- ❖ Testek körberajzolása, színezése (síkformák, kör, háromszög, négyszög, illetve gömb, kocka)
- ❖ Azonosság, egyenlőség megfigyelése (színezés, tépés, vágás, festékfolt, ugyanannyi)
- ❖ Becslések, mérések (felület, térfogat)
- ❖ Vonalak megfigyeltetése (áthúzás, beszínezés, egyenes, ferde, görbe vonal rajzolása, zárt vonalak).

- ❖ Térbeli tájékozódás (nagymozgás térben, tükörben, tárgyakhoz viszonyítva, testrészek mozgatása párhuzamosan, ellentétesen, testrészek helyzetének változtatása).
- ❖ Tárgyak - tárgyképek, illetve ezek részleteinek, absztrakt jelzések értelmezése, számlálása, másolása.

A program céljához rendelt eszközrendszer:

- A matematikai neveléshez változatos eszközkészlettel rendelkezünk pl. Minimatt, síkidomok, színes rudak, korongok, pálcikák, logikai játék, képkártyák, saját készítésű munkalapok, feladatlapok, stb.
- Feladatunk az újonnan megjelenő kiadványok, eszközök beszerzése, házi készítéssel, szülők segítségével az eszközök bővítése.
- A játék munka során használt eszközök felhasználása.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek képesek tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítására, azonosságok, különbségek megfogalmazására, szétválogatásra, sorbarendezésre.
- Képesek a több, kevesebb, ugyanannyi megállapítására, előállítására.
- Ismerik az elemek, tárgyak helyét a sorban.
- Szívesen végeznek méréseket (hosszúság, űrtartalom, stb.).
- Képesek építmények, síkbeli alkotások lemásolására.
- Tájékozódnak a térben, síkban, ennek szóbeli megfogalmazására is képesek (névutók, jobb - bal).

5.3.) Művészeti tevékenységek

A művészet ismerete, szeretete, esetleg valamely művészeti ág művelése az egyetemes emberi kultúra megismerése már óvodáskorban elkezdődhet. Az esztétikum már nagyon korai életkorban hat a kisgyermekre. Az óvodapedagógus mindennapi feladatai közé tartozik megismertetni a kicsiket a világ szépségeivel. Megcsodálni egy madár énekét, megvizsgálni az őszi falevél színeit, a virágzó fákat vagy egy szép színes mesekönyvet kezünkbe venni ugyanazt az esztétikai élményt jelentheti. Nagyon fontos a művészeti nevelés szempontjából az, hogy esztétikus, egyszerű, átlátható, nyugalmat árasztó környezet vegye körül a gyermeket. A szépen berendezett csoportszoba, az óvoda esztétikussága és harmóniája komoly hatást gyakorol a gyermekekre.

Nem lehet elégszer elmondani azt sem, hogy egy kellemes benyomást keltő, jó ízlésű óvodapedagógus mennyit tud tenni szinte észrevétlenül, saját példájával a művészeti nevelés érdekében. A művészet nem más, mint a világ megismerése

sajátos nézőpontból, egyéni szűrőn keresztül. Mindez azt jelenti, hogy a művészeti nevelés mindenek előtt az egyéniség színeinek kibontakoztatását jelenti. Ezért sohasem célszerű sémákat, felnőtt által kigondolt elképzeléseket megvalósíttatni a gyermekekkel. Mindig arra törekedünk, hogy ő maga találja ki és valósítsa meg elképzeléseit, csupán akkor nyújtunk ehhez segítséget, ha azt a gyermek maga kéri és igényli.

A kreativitás az alkotó gondolkodás és cselekvés kialakítása a művészeti tevékenységek legfontosabb feladata. Akinek van fantáziája, vannak ötletei, aki problémák megoldásán dolgozik, aki gondolatait és érzéseit ki tudja fejezni, aki önmagát új, másfajta módon éli meg, az kreatív ember. Az újat alkotás, a változások elindítása, az önálló egyéniség kifejezése szintén a kreatív emberek sajátossága. Az óvodáskorban hihetetlenül nagy lehetőségei vannak a kreatív képességek kibontakoztatásának. Az óvodában a gyermekek kreativitásának megnyilvánulását elsősorban az oldott légkör, a nagy mozgás és szabadságtér, valamint a megfelelő eszközök biztosítása segíti elő. Minél több alkalmat kell adni arra, hogy a gyermekek érzéseiket, gondolataikat, ötleteiket a játékban, az énekezésben, a bábozásban, a rajzolásban, stb. kifejezésre juttassák. A tapasztalatszerzés itt is alapvető fontosságú feladat. Minél több eszközzel ismerkednek meg a gyermekek, minél biztosabban kezelik azokat, annál több lehetőségük adódik önmaguk kifejezésére. Az óvodapedagógus felelőssége igen nagy, hiszen a gyermek fogékony mindenre, mindent befogad, minden érdekl, mindent utánózik, mindent válogatás nélkül kedvel. Az óvodapedagógus véleményét - különösen akkor, ha szeretetteljes kapcsolatban van vele - szinte fenntartás nélkül elfogadja. Amit az óvónő szépnek lát, az neki is tetszeni fog. Ezért fontos, hogy jó ízlésű, művészetet kedvelő ember foglalkozzon a kisgyermekkel. A művészeti tevékenységek fogalom rendkívül sokrétű, összetett és komplex jellegű. Ebbe a fogalomkörbe a mese-vers, az ének-zene, a bábozás, a tánc, a játék, a dramatizálás, a festés, az agyagozás, a rajzolás, a barkácsolás éppúgy beletartozik, mint a környezet esztétikája.

A művészeti tevékenységek tehát nem egy foglalkozást jelölnek, hanem olyan tevékenységeket, melyeket játékidőben vagy a szabadidőben éppúgy gyakorolhatnak a gyermekek, mint a nap folyamán bármikor. A komplexitás itt nem jelent mást, mint az életben egyébként előforduló jelenségek megőrkítését valamilyen formában. Az ősszel lehulló falevelet színezhethetjük, festhethetjük, lerajzolhatjuk, énekelhetünk és mesét, verset mondhatunk róla, bábokat készíthetünk belőle. Ez így együtt jelentkezik a valóságban is, és ennek kell visszatükröződnie a kezdeményezett tevékenységekben. (foglalkozásokon) is. Ismételten le kell szögezni azonban, hogy (foglalkozásoknak) kezdeményezett tevékenységi formának tekintjük a szabad természetben lezajló bármilyen megfigyelést, sétát.

5.3.1.) Vers - mese

Az óvodában a népi a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

Az érzelmi biztonság megadásának, az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.

Kisgyermekkorban fontos, hogy a szülő is egyszerű mondókát, verset, játékos dalt mondjon, illetve énekeljen gyermekének. Ez óvodába lépéskor tükröződik a gyermek beszédképességén, érzelmvilágán.

A gyermekek az óvodába lépéskor eltérő irodalmi élményekkel rendelkeznek. Többségük néhány közismert mondókát, éneket tud. Érdeklődve lapozgatják a képeskönyveket is, általában kéri azok mesélését. A hátrányosabb szociális környezetből érkező néhány (2-3) kisgyermek nem rendelkezik ilyen benyomásokkal. Kezdetben kevésbé érdeklődők az irodalmi tevékenységek iránt, tartózkodóak, visszahúzódóak.

Óvodánkban elmélyült, alkalmazni képes szakmai tudással rendelkező óvónők nevelik a mese, vers esztétikai hatásaival a gyermekeket. Alapvetően fontosnak tartjuk a szuggesztív erőt, a megfelelő közlőképességet, beszédképességet. Minden óvónőnek van egyéni mese-vers repertoárja, amit egy-egy alkalomszerű új irodalmi művel bővít.

Sokrétű vers és mesetudással, arc és hangjátékkal keltjük életre a meséket, verseket. Biztosítjuk a gyermekek iránt érzett nagyfokú szeretetet, emberközeli légkör megteremtését, mert ez a feltétele az irodalmi műből sugárzó érzelmek, gondolatok befogadásának.

A felmérés alapján a szülők pozitívan értékelik a mesék, versek megszerettetése terén végzett eddigi munkánkat. Szeretik hallgatni gyermeküket, amikor verset, mesét mond, figyelemmel kísérik fejlődésüket. Igénylik, hogy tájékoztassuk őket a tanult irodalmi művekről, melyek szövegét a faliújságra folyamatosan kiteszük. Szívesen segítségünkre vannak a verstanulásban és mesemondásban is. Vállalnak báb-, jelmezkészítést, babaruhavarrást. Várják gyermekük egyes ünnepek alkalmából történő szereplését, kéri ezek jövőbeni folytatását is.

Az irodalmi nevelést nyugodt, szeretetteljes, családi légkörben, az óvodás korú gyermek fejlődését leghatásosabban segítő tevékenységekkel, a megfelelő környezet és eszközök biztosításával, a spontán kíváncsiságra, a gyermeki önállóságra, a külső, belső aktivitásra támaszkodva kell megvalósítanunk. Figyelembe vesszük, hogy egységes, értékes műveltségi anyagot közvetítünk a gyermekek életkori és egyéni sajátosságaira alapozva, kielégítve eltérő szociális és felfogásbeli szükségleteiket, érvényesítve a helyi adottságokat. Az általunk átadott műveltségi tartalom elsősorban a magyar népköltészetre épül.

Megismerkedünk az óvodánkba járó migráns gyermekek népköltészeti alkotásaival, a szülőkkel történő kapcsolattartás révén. Igyekszünk figyelembe venni igényeiket, gyermekeik szükségleteit.

Minden nap mondunk mesét. Tudatosan építünk arra, hogy a gyermekek bármely tevékenysége, a környezet, a valóság minden jelensége motiválhat mese-vershallgatásra. A spontán adódó helyzeteket igyekszünk mindig jól kihasználni. Rendszeresen biztosítunk irodalmi élményt a gyermekek játékához, a természet változásaihoz az évszakok körforgásához, állatokhoz, növényekhez, személyekhez, a népszokásokhoz, élményszerű sétákhoz, környezetismereti tevékenységekhez kapcsoltan.

Nem tartjuk fontosnak a kezdeményezett tevékenységi forma (foglalkozási) keretein belül maradni, hiszen mesélni minden nap szükséges az óvodában. Nem teszünk különbséget a kezdeményezés vagy elalvás előtti mese között. Mindkettő fontos a maga helyén és idején. Elalvás előtti mese után altatókat dúdolunk, mely kellő nyugalmat áraszt.

Az irodalom közege a nyelv. Igényesen kiválasztott, csak nyelviileg tiszta és értékes mesét, verset mondunk a gyermekeknek. A népi mondókák és népmesék az anyanyelv sajátos ritmusát, dallamát közvetítik.

Fontos, hogy a gyermekek sok mondókát, verset mondogassanak, mert e közben sajátítják el a helyes ejtést, a beszéd automatizmusait, a beszédhangokat és a tiszta beszédhallást.

Gyakran ismételtetjük az irodalmi műveket, énerősítő hatása miatt. Arra törekszünk, hogy a jól kiválasztott mesét változatos módszerekkel adjuk elő, hogy újra és újra szívesen hallgassák a gyermekek. Figyelembe vesszük a gyermekek kéréseit is. Gyakran kötetlen beszélgetést kezdeményezünk egy-egy meséről a szereplők viselkedéséről. Lehetőséget teremtünk az önálló szöveg és mesemondáshoz pl. képeskönyvek, mesekártyák, leporellók nézegetése közben. Elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. (Bábozás, dramatizálás) Mesék, versek bemutatásakor eszközöket használhatunk (sík-, kesztyű-, ujjbáb, applikációs, illusztrációs képek). A verseket a vers témájának megfelelően adjuk elő.

Dramatizálásakor, bábozáskor, bábkészítésnél hagyjuk érvényesülni a gyermek elképzeléseit, ötleteit.

A könyvek megfelelő, kíméletes, kezelésére, megbecsülésére neveljük a gyermekeket.

Fejlesztés tartama, jellemzői:

3-4 éves korban

Ebben az életkori szakaszban örömmel hallgatják és mondogatják a gyermekek a „felnőttek játékaik öbéli gyermekekkel” mondókatípusokat. Ezek a gyermek testi ügyesedését szolgáló hintáztató, lovagoltató, és ciróka-maróka félék. De mély esztétikai érzelmeket váltanak ki belőlük az altatók is, melyet gyakran dúdolunk, mondogatunk nekik.

A 3-4 évesek versanyagát többségében a népi mondókákból választjuk. Legismertebb költőink gyermeki szemlélethez igazodó, játékos ritmikus, zenei hatású verseit is megismertetjük a gyermekkel. Ügyelünk arra, hogy a választott versek terjedelme ne haladja meg a gyermekek figyelemterjedelmét.

Anyanyelvi nevelés szempontjából fontos, hogy az óvodáskorúaknak csak hangsúlyos, magyaros verselésű műveket válasszunk.

Az új mondókát, ritmikus verset játékos mozgással, bábbal mutatjuk be a gyermekek aktív bevonásával. Lehetőséget adunk az otthonról hozott mondókák ismétlésére, mondogatására is. (a migráns gyermekek dalait, mondókáit, meséit is előadhatjuk)

A képeskönyvvel való (első) találkozás során kötetlen, kellemes együttlétet biztosítunk. A gyermekek bármikor nézegethetik a könyveket. Ha önállóan „mesélnek” tapintatosan segítjük kikerekíteni történetüket. (Fokozatosan térünk át a több tárgyat vagy egy-egy jelenetet ábrázoló lapozgatókra.) A képekről mesélve éreztetjük meg a szöveg érzelmi, hangulati tartalmát.

Az év folyamán 8-10 mondókát, verset ismételtünk a gyermekekkel. Ugyanennyit tervezünk csak meghallgatás céljából. Új mese mondása 10-12 alkalommal történik.

Különös hangsúlyt fektetünk arra, hogy a beszoktatás nehéz időszakában mozgással, bábbal kísért énekelt szöveg gyakori ismétlésére, dúdolt ritmikus mondóka-mesék alkalmazására kerüljön sor.

Ebben a korban nagy jelentősége van a bábjátéknak, mert a gyermekek szívesebben elmondják szorongásaikat, félelmeiket egy bábnak, könnyebben megvigasztalódnak, ha egy maci-, kutya-, cicabáb énekel, mond verset nekik.

4-5 éves korban

A 4-5 évesek irodalmi anyagának egy részét a környezetről, az időjárásról, az évszakok megfigyeléséből, természeti jelenségek, tárgyak, állatok megszemélyesítésével létrehozott mondókákból, továbbá az óvoda környékén lévő növények, felbukkanó állatok felismerésére, üdvözlésre szolgáló népi mondókákból válogatjuk.

Ezt a válogatást szülők, nagyszülők segítségével kiegészíthetjük helyi változatokkal. (a migráns gyermekek népköltészetével)

Előadásukkor ügyelünk a szövegmondásra, az állatok, a tárgyak valódi hangjának érzékeltetésére.

A naphívogatók, esőkérők, állathangutánzó, állat,-embercsúfolók ritmikus sorait, a fiktív és halandzsa szövegű kiolvasókat ez a korosztály élvezni már igazán.

A verseket legjobb költőink népköltészeti ihletésű vagy eredeti játékötleter, ritmusélményt tartalmazó műveiből válogatjuk, de helyet kapnak a vidám, groteszk, humoros versek is.

Tervezünk klasszikusaink, József Attila, Szabó Lőrinc, Szép Ernő gyermekverseiből is. A mai magyar költőink verseiből is válogatunk. A verses meséket pl. Móricz Zs., Móra F., Kormos I. stb. alkotásaiból választjuk.

Az év során 2-3 kiolvasót, 6-7 verset (rövid sorokból állót) ismételtünk különböző ritmikus játékos mozgással kísérve. Meghallgatás céljából ugyanennyit mondunk gyermekeinknek.

12-14 alkalommal mesélünk új mesét. 2-3 epizód összekapcsolásával szerkesztett állatmeséket, halmozó és láncmeséket, egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket választunk. Mondunk még írók által megalkotott történeteket, de saját gyermekkorunkról, hasonló korú kisgyermekéről, állatokról is.

A többi időt az előző évben megismert vagy kedvenc mesék elmondása tölti ki.

5-6-7 éves korban

A korábban megkedvelt, megtanult mondókák, versek, gyakori, alkalmyszerű ismételtése mellett az év során 4-5 új kiszámolót, labdázó párválasztó, felelgető, csapatokban is hangoztatható tréfás mondókát tanulunk.

15-20 szép magyar verset válogatunk a gyermekeknek, melyből 6-8 verset megjegyeznek, a többi meghallgatják. Figyelünk arra, hogy a versek témája széleskörű legyen, de a gyermekkor élményvilágára épüljön. A gyermekek tanulékonyága, viszonylagos fejlettsége itt csábít leginkább az ünnepi szereplésre, „szavaltatásra”. Általában kerüljük a „kórusban” verselést. Ez a korosztály már rendszeresen kéri az új mese eljátszását, rajzolását, bábkészítést, önálló bábozást saját készítésű bábjaikkal.

Állatmesék, tréfás mesék, tündérmesék, egyszerűbb változataira, is sor kerül. A folytatásos mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.

A gyermek saját vers és mesealkotása, annak mozgással és / vagy ábrázolással történő kombinálása önkifejezésük egyik módja.

Ebben a csoportban egyre kevesebb eszközt alkalmazunk mesemondáskor. Rábízzuk a gyermekek képzeletére, belső képteremtésére, fantáziájára.

Önálló mesemondásra is teremtünk lehetőséget pl. összekevert mesekártyák sorbarakása, a cselekmény elmondása révén, vagy mesekitalálás egy-két szereplő megadásával, a cselekmény továbbszövésével.

Ezek a gyakorlatok jól fejlesztik fantáziájukat, gondolkodásukat, figyelmüket, emlékezetüket, reprodukáló képességüket, beszédképességüket, kommunikációs, kooperációs képességüket.

A program megvalósításához szükséges eszközrendszer

Rendelkezünk:

- kesztyűs bábkészlettel
- sokszínű, változatos fejdíszkészlettel
- mesediafilm készlettel
- videó-, mesekazettákkal, mese cd-vel

Fejlesztésre, felújításra szoruló eszközök:

- dramatizáláshoz szükséges jelmezek
- saját készítésű applikációs figurák, leporellók, illusztrációs képsorok
- ujjbábok
- síkbábok
- fakanálbábok
- mondókás, verses meséskönyvek pótlása
- újonnan megjelenő eszközök beszerzése

Az eszközök beszerzése költségvetési keretből és saját készítéssel valósul meg.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek játék közben odaillő szövegeket, rigmusokat mondogatnak.
- Az elhangzott mese, vers, mondóka ismétlését kérik.
- Várják, kérik a mesemondást, maguk segítenek a mesemondás, hallgatás feltételeinek kialakításában.
- Figyelmesen, csendben végighallgatják a mesét, s viselkedésükön, tekintetükön látszanak a belső képzeleti képek készítésének jelei.
- A folytatásos mesék, verses mesék, meseregények szálait össze tudják kötni.
- Van néhány kedvelt mesehősük, a vele megtörtént dolgokat beleviszik játékukba.
- Az ismert mesei motívumok bábozása, dramatizálása, rajzolása kedvelt szórakozásaik közé tartozik.
- A meséskönyveket önállóan is hosszan nézegetik, kérik a felnőttet, hogy meséljen róluk, vigyáznak a könyvekre.
- Az olvasást utánozzák, egy-egy betű megfajtése iránt is érdeklődnek.

5.3.2.) Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, mintázás, kézi munka eddig is kiemelt feladat volt nevelésünkben. A mindennapi ábrázolás, barkácsolás feltételei adottak a csoportokban. A gyermekek az óvodába érkezéskor a firkálás fokán állnak. Többen nem ismerik a helyes ceruzafogást, mind a két kezüket használják, mivel a kéz dominanciájuk ekkorra még nem kialakult.

Szívesen figyelik a felnőtt és más gyermekek rajzolását, mintázását, ebbe bekapcsolódnak: firkálnak, építgetnek, homokot formálnak, gyurkálnak óvónői segítségével, ezeket néhányan meg is nevezik.

Az óvónők felkészülten foglalkoznak a gyermekekkel, figyelembe véve életkori és egyéni sajátosságaikat. Egymás ötleteit meghallgatják, felhasználják munkájuk során. Az egyes csoportokban együtt dolgozó óvónők megbeszélik, összehangolják a nevelési feladatokat.

A szülők körében végzett felmérés alapján kiderült, hogy elégedettek a vizuális nevelés terén végzett munkával, elismerik, hogy sok lehetőségük van a gyermekeknek az ábrázolásra.

Az elkészült munkák mindhárom csoportban folyamatosan kiállításra kerülnek, melyet a szülők megtekintve nem csak az óvodapedagógus munkáját értékelhetik, hanem lehetőségük van saját gyermekük vizuális tevékenységének, képességének értékelésére, összehasonlítására.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszközei a gyermeki személyiség fejlesztésének.

A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül.

Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását.

Az óvodapedagógus feladatai:

- megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
- biztosítson teret, lehetőséget az egész nap folyamán az ábrázoló tevékenységre.
- vegyen részt tevékenyen az ábrázolásban. Oldja meg a gyermekek között azt a feladatot, amelyeket a gyermekeknek adott.

- barkácsolás előkészítéseként az óvónő a gyermekek bevonásával készítsen kevésbé munkaigényes, kiegészítő játékszereket. Az elromlott játékok javítását, festését a gyermekek szeme láttára végezze, és ezt kísérje kedvet ébresztő magyarázattal. Így természetes lesz a gyermekek számára, hogy a hibás eszközöket kijavítják, a hiányzókat később maguk is elkészíthetik.

- folyamatosan fejlesszék tudásukat, és azok alkalmazását a gyakorlatban. Mutassák meg a gyermekek előtt egyéni tudásukat, kedvtelésüket a kézműves foglalkozások terén. Kiállítás szervezésével alkalmanként bemutathatják a gyermekek, óvónők, szülők munkáit.

Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A kisgyermek képzeleti, emlékezeti és képzelete alapján rajzol, fest, mintáz, így egyéni fejlettségének megfelelően alakulnak készségei.

A mi óvodánkban a tevékenységek megszervezésének pedagógiai alapja az évszakok változásai, a természet szépségei, a gyermek által megérthető világ tárgyai és eseményei, valamint az ünnepek, melyek érzelmileg is közel állnak a gyermekekhez, és megmozgatják fantáziájukat. Ahhoz, hogy kibontakozhasson a gyermekek alkotókedve teljes önállóság szükséges.

Az ötlettől a megvalósulásig főként bátorítást, útmutatást és dicséretet várnak a gyermekek. Legyen lehetőségük arra, hogy bármikor kipróbálhassák képességeiket. Tevékenykedés közben elősegítjük a gyermek kommunikációs és kooperációs készségének fejlődését.

Tevékenységek 3-4 éves korban:

Képalakítás:

Firkálgatás, rajzolgatás, ragasztás, festés a gyermekek kedve, érdeklődése szerint.

Tetszés szerinti színválasztás, játék közben színes anyagok, tárgyak szétválogatása, színekkel való ismerkedés. Az ábrázolás próbálgatása a megszokottól eltérő formájú, színű, nagyságú képfelületen, változatos anyagú papírokon. A vonalak és a színekkel képzett foltok használata. A véletlenül hasonlító formák megneveztetése, kiegészítése.

Ismerkedés a különböző technikákkal: festéssel, rajzolással, papírragasztással, nyomattal. Ismerkedés a különböző eszközökkel: rajzolás puha ceruzával, puha viasszal, zsírkrétával.

Kézművesség

Tetszés szerint különféle anyagok, tárgyak gyurkálása, formálgatása, díszítése, ezek során alapvető technikák megismerése: nyomkodás, darabolás, gyurkálás, gömbölyítés, bemélyítés, sodrás, simítás, karcolás, gyűrögetés, tépkedés, ragasztás. Könnyen megmunkálható, lehetőleg természetes anyagok használata: homok, hó, agyag, gyurma, papír, doboz, termések, textildarabkák, fonalak, fadarabok, gallyak, stb.

Kézműves technikákkal való ismerkedés: az óvónő a gyermekek előtt készítsen kevésbé munkaigényes tárgyakat, kiegészítőket.

Építés:

Különböző formák, játékok rakosgatása, sorakoztatása játék közben egyenes vonalban, karikában, tetszés szerinti alakzatban.

Különféle anyagokból, tárgyakból elemek felhasználásával térbeli alakzatok építgetése, pl. torony, kerítés, kuckó stb.

Barkácsolás:

Az óvónő a gyermekek előtt végezze az elromlott játékok javítását, ezt kísérje kedvet ébresztő magyarázattal. Együtt készítsenek a játékhoz szükséges egyszerű kiegészítőket.

Tevékenységek 4-5 éves korban:

A gyermekek személyes élményeinek, elképzeléseinek, a hozzájuk közel álló személyeknek, természeti jelenségeknek, tárgyaknak, eseményeknek képi - plasztikai kifejezése.

A közös játékhoz, dramatizáláshoz, bábozáshoz, építéshez szükséges eszközök, kellékek együttes készítése, díszítése barkácsolással is. Az elkészült munkákkal díszítsék csoportszobájukat, öltözőjüket.

Képalakítás:

Emberalakok, környezet, tárgyak rajzolása saját elképzelés alapján, különböző cselekményes jelenetek, mesék megjelenítéseként.

Képek festése egyénileg választott színekkel, a gyermekek élményei alapján. Gyönyörködés a környezet színeiben. Új színek keverése pl. rózsaszín.

Formák képzése vonalakkal, színfoltokkal. Rajzolás bottal, iskolai krétával, puha ceruzával, zsírkrétával, filc- és rostirónnal, tussal. Festés ecsettel, az ecset kimosásának, a helyes vízhasználatnak a gyakorlása. Festés üveglapra is. Sokféle alakú, méretű, színű és anyagú papír használata.

Agyagkompozíciók alkotása tárgyak lenyomataival, beszurkálással, karcolással.

Képalakítás spárga és fonaldarabkák textilalpra applikálásával.

Kézművesség:

Emberalakok, állat- és játékfigurák mintázása, törekedve a formák tagolására, a főbb részformák érzékeltetésére és díszítésére.

Egyszerű ajándéktárgyak, játékok készítése szerkesztő - összerakó munkával, díszítése kézimunkával. Pl. termésekből gyöngyök, láncok, füzérek stb.

Különböző természetes anyagok használata: homok, agyag, gyurma, színes papír, karton, textil, fonal, bőrdarabkák, fadarabok, termések, gallyak stb.

Különböző technikák gyakorlása: pl. nyirkálás, tépés, hajtogatás, konstruálás, plasztikus formálás, bemélyítés, kerekítés, szövés, ragasztás, karcolás, applikálás, batikolás, gyöngyfűzés, nemezelés.

Építés:

Nagy térbeli alakzatok formálása, közös mozgásos játék során.

Különböző anyagokból, tárgyakból építéssel, összerakással, térbeli rendezéssel kisebb - nagyobb építmények, várak, sátor, alagút alakítása.

Barkácsolás:

A játékhoz, dramatizáláshoz, bábozáshoz, építéshez szükséges eszközök, kiegészítők készítése kollektív munkával is. Beszéljék meg az óvónővel közösen is, hogy egy-egy játékhelyzetben mire lenne szükségük. Ennek elkészítésére ösztönözzön az óvónő.

Tevékenységek 5-7 éves korban:

Képalakítás:

Egyéni és közös kompozíciók rajzolása, festése kisebb és nagyobb méretekben, élmények vagy elképzelés alapján.

Környezetben található tárgyak, események, jelenségek emlékezet után történő ábrázolása. A rajzolt formák gazdagítása részformákkal, díszítésekkel.

Mesék, történetek elképzelése, képi ábrázolása. Bábok, álarcok, díszletek festése.

Képeskönyv, leporellőkészítés kivágott képekből, ennek további díszítése.

Festéshez az egymással is kevert gombfesték, tempera használata, fehér temperával való keverés gyakorlása, tus vagy diófapác, viaszkarc alkalmazása stb.

Kézművesség:

Emberalakok, tárgyak, állatok mintázása a legjellemzőbb forma, a legfőbb tagoltság egyéni érzékeltetésével.

Játékok, modellek, bábok, ajándékok, fenyődíszek készítése szerkesztő, konstruáló munkával, az összes gyermek által ismert eljárás önálló alkalmazásával.

Változatos anyagok alakítása, formálása, különböző eszközökkel. Textil, fa, agyag, gipsz, karton, hullámpapír, szalma, nád, kukoricacsutka - csuhé, gyapjú és más természetes anyagok felhasználása.

Papírtépés, nyírás, hajtogatás, ragasztás, varrás, faragás, gyöngyfűzés, nemezelés, batikolás stb. technikák alkalmazása.

Építés, barkácsolás:

Nagyobb méretű elemekből összeállított térrészek, sátrak, búvóhelyek, házak építése. Több napon át is tartó közös munkával előállított építmények (dobozokból falu, óvoda) készítése barkácsolással. Makettek berendezése. Az elkészült eszközöket használják fel játékaikban.

Műalkotások nézegetése, róluk való beszélgetés:

Együttes gyönyörködés műalkotásokban (festmények, szobrok, épületek), népművészeti tárgyakban. Helyi kézműves műhely, múzeum, kiállítás meglátogatása, vagy informatikai eszközök használata. A kézműves foglalkozásokat egyénileg művelő szülők, egyének felkutatása, meglátogatása vagy nyilvános meghívása a csoportba, tevékenységének bemutatására.

Migráns gyerekek népművészetének megismerése a szülők bevonásával.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- A gyermekek bátrabbak, ötletesebbek az építésben, téralakításban. Képesek változatos alakú zárt és nyitott terek elkészítésére, lefedésére.
- Tevékenyen részt vesznek az őket körülvevő tér, valamint a térbeli makettek berendezésében.
- Képalakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térviszonylatokat. Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében többnyire bizottsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit. Színhasználatukban érvényesítik kedvelt színeiket. Formaábrázolásuk változatos, képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket, jellemző formákat. Emberábrázolásukban megjelennek a részformák, próbálkoznak a legegyszerűbb mozgások jelzésével is.
- Tudnak formákat mintázni elképzeléseik, emlékezetük alapján. Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat.
- Késztetést éreznek arra, hogy figyelmüket összpontosítsák, technikai tudásukat aktivizálják.
- Észreveszik a szép népművészeti és egyéb műalkotásokat.

A program céljához rendelt eszközrendszer:

- A csoportok felszereltsége ábrázolási eszközökből, szerszámokból jó, többféle papír, ceruza, filctoll, vízfesték, gyurma, tempera, olló, a nagycsoportban kalapács, fűrész a gyermekek rendelkezésére áll.
- Minden csoport az évszaknak megfelelően gyűjti a környezetben található tárgyakat (kavics, kukoricaszár, csuhé, szalma, gesztenye). Az óvónők törekednek a természetes tárgyak, alapanyagok felhasználására.

- A könyvtárunkban sok ötletadó könyv, kiadvány megtalálható, ezeket folyamatosan gyarapítjuk, azokat megismerjük.
- Szükséges a meglévő eszközök és kiadványok folyamatos pótlása évente, költségvetési keretből.
- Szükséges, hogy az óvodapedagógusok saját csoportjukban folyamatosan végezzenek gyűjtőmunkát, s azokat kreatív módon használják fel.
- A kézműves foglalkozásokhoz használatos eszközök folyamatos beszerzése.

5.3.3.) Ének, zene, énekes játék, tánc

Az eddigi tapasztalatok alapján megállapítható, hogy az óvodánkba kerülő gyermekek közül sokan megfelelő dal és mondókaismerettel érkeznek hozzánk. A szülők már az óvodába lépés előtt szívesen tanítgatják gyermeküket egyszerű dalokra, mondókákra - Pl.: Csiga-biga, Süss fel, Ecc-pecc, Egyedem - begyedem, stb.- ezzel is segítve az óvodai zenei nevelést is, bár a gyermekek zenei ismerete évenként változó. Az óvodába lépés kezdetétől beszoktatás ideje alatt is a gyermekek szívesen hallanak éneklést, dúdolgatást. Az óvónő és a gyermekek meghitt, jó kapcsolatának kialakításához elengedhetetlenek a kezdeti időben a bölcsődalok, altatók, ringatók.

A szülők egy részének kevés ideje van gyermekével foglalkozni, mert megváltoztak a gyermeknevelés családi körülményei, a családfő szerepe, az együttélés viszonyai, gyengül a házasságkötési hajlandóság, egyre több az egyszülős „csonka család”.

A gyermekek ének - zenei kultúrájának megalapozásához elengedhetetlen az óvodapedagógusok felkészültsége.

A széleskörű, pontos dalanyagismeret, a különböző zenei készségek fejlesztéséhez a megfelelő fejlesztő hatású játékok ismerete és alkalmazása.

Ehhez segít óvodánk könyvtára, amely lehetővé teszi az önképzést - sok újonnan megjelenő szakkönyv segíti a zenei munkát.

A zenei nevelés, az élményt nyújtó közös éneklés az esztétikai nevelés szempontjából is kitüntetett helyet kap. Érzelmeken keresztül hat a gyermekekre, felkeltheti zenei érdeklődésüket. A környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, a zenélés örömet nyújtanak.

Óvodánkban a zenei nevelés célja, olyan gyermekek nevelése, akik a nap bármely szakában szívesen nyilvánulnak meg zeneileg, megnyilvánulásukat a kreativitás is jellemzi. Nyitottak és érdeklődők a zenei tevékenységek iránt. Feladatunk, hogy a mindennapi tevékenységekben lehetőséget biztosítsunk a gyermekek megnyilvánulásának, kreativitásának kibontakozásához. Fejlesztjük hallásukat, ritmusérzéküket, mozgáskultúrájukat, zenei alkotó fantáziájukat. A gyermekek kreativitásának fejlesztéséhez elengedhetetlen feltétel az óvónői rugalmasság, odafigyelés, az óvónők zenei alkotó fantáziájának fejlettsége. Már a kiscsoportos

korú gyermeknél megfigyelhető, hogy játék közben szívesen dúdolgatnak, énekbeszéddel fejezik ki magukat. Ebben a korban kell elkezdni a tudatos fejlesztést, hiszen így válik a gyermekek részéről is természetessé nagycsoportos korra.

Az óvodai ének - zenei nevelésnek jelentős hagyományai vannak.

A magyar népdalok, mondókák, gyermekdalok világa ma is élő és felhasználható hagyomány. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Szinte valamennyi ünnepünkhöz kapcsolódik olyan dalanyag, amit megismertethetünk a gyermekekkel. A néphagyományörzés mellett a Kodály Zoltán útmutatásai alapján Forrai Katalin által kidolgozott óvodai ének - zenei nevelés alapjaira épülő fejlesztés minden óvodai programban megállja a helyét, így óvodánk zenei nevelésében mi is erre alapozunk.

Az ének - zene és az ehhez kapcsolódó mozgás ugyanúgy az óvodai mindennapok része, mint a játék, a mesélés, a séták. Tehát ezt a feladatot sem korlátozhatjuk csupán a kezdeményezett tevékenységi formák időtartamára. A zenei nevelés lehetőségeit egész nap, folyamatosan próbáljuk kihasználni az óvodába lépés pillanatától egészen az eltávozásig, hiszen napközben bármikor adódhat lehetőség az éneklésre, mondókázásra, körjátékok játszására. Gyakran a gyermekek kezdeményezik egy - egy régen játszott dalosjáték felelevenítését, - főleg nagycsoportban -, vagy önállóan is eljuttassák kedvenc készségfejlesztő játékukat.

A kezdeményezett tevékenységi formák sem válnak ki élesen a játékból, hiszen a zene bármihez kapcsolható, és erre törekszünk is.

A kezdeményezések élményt adnak a gyermekeknek, elmélyítik a gyermekek ismereteit, és alkalmat adnak a kompetenciák fejlesztésére. Minden más tevékenységhez kapcsolódhat egy - egy zenei anyag pl.: környezet, irodalom kezdeményezett tevékenység közben zenehallgatásként, vagy hangulati lezárásként ismert műdalok, népdalok.

„Az óvodai zenehallgatás feladata, hogy a gyermekeket a zene figyelmes hallgatására nevelje és felkeltse a zene iránti érdeklődésüket.” (Forrai Katalin)

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömeit.

A gépi zene mellett - amelyet elsősorban akkor használunk, ha komolyzenei művekkel, élőben nem bemutatható népzenevel, hangszerekkel szeretnénk megismertetni a gyermekeket - az élő zenének van nagyobb szerepe. Fontos, hogy megismerkedjenek a gyermekek más népek dalaival, helyi dalokkal, óvónői összefogással többszólamú dalokkal, kánonokkal, hangszerkíséretes dalokkal, zenei hangulatokkal, hangszerek sajátos hangszínével és játékával. A migráns gyermekeknek biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét az ének-zenei nevelésben is. Lehetőséget kell teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, zenéjét.

Erre nem csak az ünnepek (Farsang, Karácsony) adnak lehetőségeket, hanem az óvodánk és az iskola jó kapcsolatából adódóan: szívesen tartanak bemutatót az iskolások a kicsiknek. Így ismerkedhetnek meg a furulya, fuvola, hegedű, dob stb., hangjával és látványával is. Ezek a kis hangversenyek ugyanolyan örömet jelentenek a gyermekek számára, mint az aktív éneklés és játék.

A gyermekek maguk is szívesen énekelnek társaiknak a különböző ünnepekre való készülődéskor, amelyek a szülők számára nyitottak is lehetnek.

Ezen kívül meghívott művészeket is fogadhatunk az óvodában, akik zenés - tréfás műsorokat, népi hangszereket mutatnak be a gyermekeknek.

Fejlesztés tartama, jellemzői:

Kiscsoport: 3 - 4 év

Dalanyag: 5 - 7 mondóka
10 - 14 játékdal
2 - 3 műdal

Hallásfejlesztés:

Óvónői indításra és segítséggel megközelítően tiszta éneklés csoportosan.

Önkéntes jelentkezés alapján egyéni éneklés segítséggel.

Magasabb - mélyebb hangok megkülönböztetése térben mutatással.

Dallamvonal rajzolása levegőben.

Halk - hangos fogalompár megértése.

Zörejhangok megfigyelése és megkülönböztetése.

Énekes beszélgetés.

Ritmusfejlesztés:

Egyenletes lüktetés kifejezése játékos mozgással, tapssal, körbejárással

Egyszerű ritmusmotívumok visszhangszerű ismétlése csoportosan

Éneklés közben tempótartás

Ismerjenek egyszerű ritmushangszereket és használni is tudják pl. dob, csörgő

Mozgásfejlesztés:

A dalokhoz tartozó mozgások elsajátítása

Egyszerű lépegetések zenére, forgások, ugrálás stb.

Az alkotó fantázia fejlesztése:

Dallamimprovizáció

Kérdés - felelet: köszönések különböző egyszerű dallamra (3 - 4 hangterjedelem)

Dallamvisszhang rövid, egyszerű, kis hangterjedelmű dallammal, szöveggel is , csoportos válasz

Ritmusvisszhang két ütemnyi terjedelemben

A csoportban található játékeszközök (pl.: edények, pohár, faépítő), és az egyszerűbb ritmust játszó hangszerek felhasználásával „zenekar” létrehozása

Középsőcsoport: 4 - 5 év

Dalanyag: 4 - 6 mondóka
12 - 15 játékdal
3 - 4 műdal

Hallásfejlesztés:

Tiszta éneklés csoportosan az óvónő indítása után

Szöveges motívumok visszaéneklése változatos dallam- és ritmusfordulatokkal csoportosan

Halk - hangos megfigyelése, felismerése, alkalmazása beszédben csoportosan, térbeli érzékeltetéssel is

Halk - hangos megfigyelése, felismerése, alkalmazása zörejen

Magas - mély megfigyelése, felismerése és térbeli érzékeltetéssel beszéden

Magas - mély felismerése és térben való érzékeltetése dalon. (Dalfelismerés kezdő motívumról)

A természet és a közvetlen környezetben található tárgyak hangjainak megfigyelése, felismerése

Ritmusfejlesztés:

Egyenletes lüktetés kifejezése játékos mozdulatokkal mondókára

Egyenletes lüktetés kifejezése játékos mozdulatokkal dalra

Mondókák ritmusának hangoztatása

2 - 3 dallamjátszó és ritmushangszer felismerése

Ritmushangszer önálló használata

Ritmus egymás utáni (gyermekenként) történő visszaadása („Futótűz” játék)

Mozgásfejlesztés:

A dalosjátékokon keresztül egyszerű mozgások elsajátítása

Mozgás improvizáció élő és gépi zenére (forgások, ugrások, egyenletes menetelés stb.)

A tánchoz megfelelő helyes testtartás elsajátítása

Az alkotó fantázia fejlesztése:

Dallam improvizáció: egyszerű mondóka megzenésítése óvónői példa után

Zenei kérdés - felelet: pl.:” Hogy hívnak téged?”, óvónő - gyermek

Dallamvisszhang: „Telefonos távirat”, egyszerű dallammal, óvónő - csoport

Ritmusvisszhang motívumnyi terjedelemben

Gépi és élő zenére mozgás improvizáció a zenei hangulatok figyelembevételével

Nagycsoport: 5 - 6 - 7 év

Dalanyag: 4 - 6 mondóka
16 - 20 népi gyermekjátékdal
5 - 6 műdal

Hallásfejlesztés:

A csoport önálló, tiszta éneklése a megszokott hangmagasságban és tempóban
Éneklés közben dallamotívumok dallamvonalának térben rajzolása
Felelgetős játékok éneklése két csoportban
Halk - hangos különbsége, más fogalompárokkal összekötve, énekes gyakorlatban
Dalfelismerés jellegzetes kezdő vagy sajátos záró motívumról
Dallambújtatás előbb rövid, majd hosszabb motívumokkal
Finomabb hangszínek megfigyelése
Beszédhangszín és hangsúly megváltoztatással a mondat értelmének változtatása
Néhány hangszer hangjának és játékmódjának megismerése

Ritmusfejlesztés:

Az egyenletes lüktetés és dalritmus megkülönböztetése és összekapcsolása
Dalok ritmusának hangoztatása belső hallás alapján
Dalok és mondókák felismerése ritmusról
Zenei formaérzék fejlesztése (ritmusvisszhang, futóritmus)
Különböző tempók felismerése, kifejezése énekkel
Ütőhangszerek használata önállóan, az éneklés kíséretére is
Motívumhangsúly érzékeltetése

Mozgásfejlesztés:

Ismétlődő, motívumnyi mozgásformák elsajátítása
Különböző egyszerű tánclépések összekapcsolása
Mozgás improvizáció önállóan gépi és élő zenére is
Esztétikus mozgás igényének fölkelése

Az alkotó fantázia fejlesztése:

Dallamimprovizáció:

Mondókák megzenésítése önállóan, a kitalált dallam ritmusa alkalmazkodjon a szöveg ritmusához
Ismert dallamra szöveg kitalálása
Dallam és szöveg kitalálása: óvónő kérdez egy gyermek válaszol, játék labdával (személyre, családjára vonatkozó kérdések) változatos dallamfordulatokkal

Dallamvisszhang óvónő egy gyermek változatos dallamfordulatokkal különböző hangmagasságban és erősséggel
Futótűz dallammal, a gyermekek improvizációja alapján is
Telefonos távirat

Ritmusimprovizáció:

Ritmusvisszhang: bonyolultabb, motívumnyi ritmusok visszaadása egyénileg is
Ritmuskitalálások ütőhangszerekkel
Egyenletes lüktetés és ritmus improvizáció kitalálása, ezek összekapcsolása
Egyszerű ritmusok kitalálása és összekapcsolása, figyelemkoncentráció tudatosítása

Mozgásimprovizáció:

Tánclépések kitalálása, önálló összekapcsolása
Zenei hangulatok megjelenítése mozgásban
Pontos ritmusmegjelenítés a táncos mozdulatokban

A program céljához rendelt eszközrendszer:

- ⇒Az óvodában változatos szakkönyvek, kották, kazetták segítik a zenei nevelést:
- ⇒Biztosított óvodapedagógusonként furulya és csoportonként metallofon, gyermekhangszerekből csoportonként 1-2 dob, fémháromszög, cintányér, csoportonként 10 darab fonott kézi csörgő, 1 darab magnetofon.
  1. Szükséges az újonnan megjelenő szakkönyvek, kották, kazetták folyamatos beszerzése.
  2. Szükséges a gyermekhangszerek pótlása és bővítése az eszköznorma figyelembevételével, költségvetési és egyéb keretből.

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

1. A gyermekek tudnak önállóan elmondani mondókákat (3) az egyenletes lüktetést, ritmust kiemelve. A ritmust belső hallás alapján is tudják hangoztatni.
2. Népi gyermekjátékokat, alkalmi dalokat (5) tisztán szép szövegkiejtéssel énekelnek, önállóan is tudják elkezdni.
3. Egyszerű dallammotívumokat énekelnek vissza egyedül is, ritmusmotívumot visszatapsolnak.
4. A magas - mély, halk - hangos, gyors - lassú fogalompárok közötti különbségeket fölismerik. Maguk is tudnak így beszélni, énekelni.
5. Tudják a jól ismert dallamokat éneklés közben térben kézzel mutatni.
6. Tudnak körbejárni egyöntetűen, kicsit oldalt fordított testtartással.

7. Megformálják az egyszerű játékos, táncos mozgásokat.
8. Páronként is próbálnak énekes kérdés - felelet játékot.
9. Kitalálnak egyszerű mondókákhoz dallamot, játék nélküli gyermekdalokhoz egyszerű mozgást, játékot.

Az óvodapedagógus feladatai a művészeti tevékenységek megszervezésében:

- a) A gyermekek bevonásával a különböző művészeti tevékenységek gyakorlásához megfelelő helyet biztosít, szoros érzelmi kapcsolatra, meghitt légkör megteremtésére törekszik.
- b) Segíti a gyermek kreativitásának kibontakozását.
- c) A művészeti tevékenységekhez sokféle élményt és sok gyakorlási lehetőséget biztosít a mindennapok során.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. Mindez eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását. A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és zenei készségfejlesztő játékokkal történik.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a migráns nevelés esetében a gyermekek hovatartozását is.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

5.4.) Mozgás

A mai kor gyermeke keveset mozog. Ez a mi óvodánkban is tapasztalható. A technikai fejlődés is kiváltója annak, hogy a gyermek ritkán tartózkodik a szabadban, a friss levegőn. A szülők nagy részének nem jut ideje arra, hogy gyermekével játsszon, kiránduljon, sétáljon, ezért az fáradékonnyá, gyenge állóképességűvé válik. Ugyanakkor ezeknek a gyermekeknek nagy a mozgásigényük, ezért mindig fontos feladatunknak tekintettük és tekintjük ma is, hogy mindezeket a hiányosságokat lehetőségeinkhez mérten az óvodában pótoljuk. Az óvodapedagógus személyisége, a mozgáshoz, testneveléshez való pozitív viszonya az eredményesség legdöntőbb záloga. A kisgyermek utánzási vágyára, hajlamára építve, mindig mintaszerű, pontos, örömteli gyakorlatvezetésre kell minden óvodapedagógusnak törekednie. Szükséges aktívan bekapcsolódnunk a gyermekek játékába. Minden megnyilvánulásunkon tükröződjön az, hogy szívesen mozgunk együtt a gyermekekkel és örülünk a gyermekek mozgásban elért sikereinek. A mozgásfejlesztésben való még nagyobb hatékonyságunk érdekében

fontos a továbbképzéseken való részvételünk és az ott hallottak hasznosítása a munkánkban.

A gyermekek igénylik a mindennapi mozgást. Az eddig végzett testgyakorlatokon és mozgásos anyagon túl a gyermekek többet és nehezebb feladatokat is képesek teljesíteni.

A rendszeres, egészségfejlesztő testmozgás a gyermek egyéni fejlettségéhez igazodó mozgásos játékok, tevékenységek. Lehet spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységek, vagy irányított mozgásos tevékenységek.

A spontán megjelenő mozgásos tevékenységeknek az óvodai nevelés minden napján az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Ezt kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is.

A mindennapi mozgásos tevékenységek célja, feladatai óvodánkban:

- ❖ A gyermeki szervezet sokoldalú arányos fejlesztése.
- ❖ Erő-és állóképesség fejlesztése.
- ❖ A motoros képességek fejlesztése.
- ❖ A vázizomzat erősítése.
- ❖ A helyes testtartás kialakítása.
- ❖ A mozgás és játékgigény természetes gyakorlatokkal és játékokkal történő kielégítése.
- ❖ Gyermeki személyiség fejlesztése.
- ❖ Hely- helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek fejlesztése.
- ❖ A mozgáskoordináció fejlesztése.
- ❖ Sokoldalú, sokszínű, változatos, örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékokkal a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatásának biztosítása.

A tevékenységközpontú óvodai nevelés lényeges eleme a testi fejlesztés. A 3 - 7 éves gyermekek egészséges testi fejlődésének biztosítása nem képzelhető el a rendszeres, játékban gazdag, az egyéni képességeket messzemenően figyelembe vevő, kellő aktivitást és terhelést biztosító mindennapi testnevelés nélkül.

Ismert tény, hogy a mozgásöröm és a szellemi fejlődés egymással szoros kapcsolatban áll. A torna, a mozgásos játékok fejlesztik a gyermekek természetes mozgását (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás). Fejlesztik a testi képességeket: mint az erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, társra figyelés. Hozzájárulnak a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához. Kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró képességét és az egyes szervek teljesítőképességét. Fontos szerepük van az egészség megőrzésében, megóvásában. Felerősítik és kiegészítik a gondozás és

egészséges életmódra nevelés hatását. A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodóképességet, valamint a személyiség akarati tényezőinek alakulását. Feladatunknak tekintjük a lábboltozatot erősítő gyakorlatok végeztetését és a tartásjavító tornát is.

A mozgásfejlesztéshez hozzátartozik, hogy maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőségeket, mégpedig az egyéni sajátosságok figyelembevételével. Ajánlatos tehát minden adódó lehetőséget kihasználni a nap folyamán a mozgásra. Rendkívül fontos a szabadlevegőn való tartózkodás minél hosszabb idejű biztosítása.

Törekedni kell a kooperatív játékok széleskörű alkalmazására.

A gyermekek napirendjét úgy célszerű összeállítani, hogy azzal elkerüljük az egyoldalú terhelést, és lehetőleg felváltva biztosítsuk a mozgást és az üléssel együtt járó tevékenységeket.

A természet erőivel - napfény, levegő, víz - történő edzés kedvező hatását sem szabad figyelmen kívül hagyni, ezért a mindennapi testnevelést lehetőleg a szabadban célszerű tartani. Az intenzív változatos gyakorláshoz megfelelő helyre és eszközre van szükségünk. A jó eredmény eléréséhez az optimális tárgyi feltétel biztosításán túl az óvodapedagógus a dajka és a gyermek aktív együttműködése elengedhetetlen. A tornának, játékos mozgásoknak, az egészséges életmódot erősítő egyéb tevékenységeknek teremben és szabad levegőn, eszközökkel és eszközök nélkül, spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napján - az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

A fejlesztés mozgásanyaga

A mindennapi mozgásos tevékenység:

- ❖ Időtartama fokozatosan emelkedik 20 - 30 percre (3 - 4 éves gyermekeknél kezdetben 4 - 5 perc, később a csoport fejlettségi szintjének, mozgáshoz való viszonyának megfelelően tervezzük a testnevelés idejét).
- ❖ Időpontját a napi tevékenységhez igazodva az óvodapedagógus tetszőlegesen választhatja.
- ❖ Kora tavasztól késő őszig lehetőség szerint a szabadban mozognak a gyermekek: gyakran teszünk hosszabb sétát, kirándulást a környező erdőkbe, dombokra, vízpartra, a 6 éves korosztály számára minden évben biztosítjuk az úszásoktatást, a közeli település strandján. Szükség esetén igénybe vesszük a testmozgás kielégítésére a környező parkokat, valamint a falu sportpályáját.
- ❖ Kihasználjuk az udvar adta lehetőségeket: fák között futkározhatnak, dombon gurulhatnak, egyensúlyozhatnak fárönkön, hintázhatnak, kötélén,

mászókákon mászhatnak, lóghatnak, csúszdázhatnak, homokozó gödörbe ugorhatnak, fára is mászhatnak, stb.

- ❖ Rossz idő esetén különböző mozgáslehetőségeket biztosítunk a csoportszobában, előszobában és az öltözőben. Pl.: füles labdán ugrálás, ugródob használata, súlyzók igénybevétele, labdagurítás, hullahopp karikázás, tornaszőnyegen mozgás, stb.
- ❖ Az udvaron és a csoportszobában különböző mozgásos játékokat is játszunk a gyermekekkel a nap folyamán igény és lehetőség szerint.

Irányított mozgásos tevékenység:

- ❖ Mindhárom csoportban heti két alkalommal tartunk (egyiket az óvodában, másikat a tornateremben).
  - ❖ Tartalmát és a gyakorlatok végrehajtásának fokozatait az életkori- és egyéni sajátosságok figyelembevételével tervezi az óvodapedagógus.
  - ❖ Tartalma: járások, futások, ugrások, dobások, kúszások, csúszások, mászások, függések, egyensúlygyakorlatok, hossztengely körüli gurulás, gurulóátfordulás, fellendülés kézállásba, tarkóállás, széltebe állított ugrószekrényen: függőleges repülés, zsugorkanyarlati átugrás, gurulóátfordulás, nyusziugrás, zsugorkanyarlati átugrás padon, labdával végezhető gyakorlatok valamint mindezek fokozatai (Útmutató 7-10 old.-ig) végül a szabadgyakorlati alapformájú gyakorlatok.
  - ❖ A foglalkozások nagyobb részét a játék tölti ki, rendgyakorlatokat csak ritkábban alkalmazunk.
  - ❖ A mozgás hatékonyságát nagymértékben segíti a kényelmes öltözet, tehát gyermekeink laza váltóruhában mozognak, lehetőség szerint mezítláb vagy kényelmes, könnyű, hajlékony talpú tornacipőben, hűvösebb időben megfelelően felöltözve.
  - ❖ A foglalkozások felépítéséhez, a témaválasztáshoz a „Programterv az óvodai testneveléshez” című 1995-ös szarvasi kiadványból válogatunk, valamint a hozzá összeállított gimnasztikai gyakorlatok gyűjteményét használjuk, a lábtornához a „Segédanyag a játékos láb- és tartásjavító tornához” című kecskeméti kiadványt, a tartásjavító tornához pedig a „Mozgásfejlesztő és tartásjavító gimnasztika” című Berczik Sára által írt könyvet használjuk, valamint az Útmutatót a szervezéshez, irányításhoz.
- Óvodánk udvara változatos lehetőséget nyújt akár több csoport együttes mozgásához is. (Pl. füves, betonozott rész, domboldal, fajátékok, pancsolás, zuhanyozás).
  - Mivel a csoportszobák kevésbé alkalmasak a gyermekek mozgásigényének kielégítésére ezért lehetőséget teremtünk egyéb helyiségek e célú igénybevételére is.

- A gyermekek mozgásfejlesztéséhez változatos eszközök állnak rendelkezésünkre: Greiswald tornaszer, egyensúlyérzék fejlesztő eszközök, füles labdák, gyalogkerék, topogó, gályaláb, ugrószekrény, zsámoly, szőnyegek, padok, kéziszer pl. babzsák, labda, karika, stb., kerékpárok.
- Szükséges az óvoda udvarán a mozgást kielégítő játékok gyarapítása, a meglévők megóvása, felújítása költségvetésből, pályázati összegből.
- Szükséges a tornaszerek, eszközök pótlása, újabb, a kereskedelemben megjelenők beszerzése költségvetésből illetve egyéb forrásból, pl. szülők által készíttetek.
- Fontos, hogy az eszközök, tornaszerek megfelelő számban álljanak rendelkezésre (1998 évi eszköznorma szerint).

A fejlődés várható jellemzői óvodáskor végére:

- Szeretik és igénylik a mozgást.
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak az óvónő segítségével és a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Térben megfelelően eligazodnak, a térirányokat felismerik, testsémájukkal tisztában vannak.
- Növekszik erejük, állóképességük, mozgásuk összerendezettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik.

6. BOLDOG ÓVODA PROGRAM

A program célja:

A pozitív pszichológia eredményeire építve adjunk ötleteket és módszertani segítséget a boldogságra való képesség fejlesztéséhez kidolgozott Boldogságóra programmal. Arra törekszünk, hogy a Boldogságórák derűs és élményben gazdag feladatai, játékaik, valamint gyakorlataik fokról fokra kibontakoztassák a derűt és életszeretetet.

BOLDOG ÓVODA PROGRAM-hoz óvodánk a 2020/2021. nevelési évben csatlakozott. Kiemelt feladatunk a 3-6 éves gyermekekben a boldogságra való képesség erősítése, kibontakoztatása. Pozitív énkép kialakítása, a feladatok, játékok segítségével a szeretet, magabiztosság, egymásra való odafigyelés, önmagunk és társaik tiszteletének erősítése.

A szeretetteljes, vidám légkör hozzájárul a gyermekek pozitív pszichés fejlődéséhez, ezáltal kihat egészségükre, szomatikus fejlődésükre egyaránt.

A Boldogságóra Program 10 egymásra épülő témából áll, s ezek fokozatosan tárják a csoport, gyermekek elé a boldogság sokféle lehetőségeit, területeit, az arra való törekvés feltételeit.

Boldogóráink tematikája a következők:

- A hála gyakorlása
- Az optimizmus gyakorlása
- Társas kapcsolatok ápolása
- Jó cselekedetek gyakorlása
- Elköteleződés egy cél mellett
- Megküzdési stratégiák
- Apró örömeik élvezete
- A megbocsátás gyakorlása
- Testmozgás
- Fenntarthatóság

A boldogságórák előnyei:

- Fejleszti a gyermekek problémamegoldó képességeit
- Szélesíti a gyermekek látókörét és gondolkodásmódját
- Testi, szellemi és társas erőforrásokat épít
- Ellensúlyozza a negatív érzelmeket
- Óvja a gyermekek mentális egészségét
- Csökkenti az agressziót a gyermekközösségben
- Javulnak a gyermekek tanulási eredményei

(Szerzők: Bagdi Bella, prof. dr. Bagdy Emőke, Tabajdi Éva)

7. AZ ÓVODA HAGYOMÁNYOS ÜNNEPEI, EGYÉB RENDEZVÉNYEI

A tevékenységközpontú óvodai nevelési program és nevelőtestületünk véleménye szerint is fontos szerepet töltenek be nevelő munkánkban a továbbiakban is az ünnepek.

Az ünnepet megelőző hosszas előkészületek kiemelt lehetőséget kínálnak a gyermekekkel közös tevékenykedésre, esztétikai élmények nyújtására a közösségi érzések erősítése mellett a gyermekek közti együttműködésnek: a kooperációnak és a kommunikációnak a gyakorlásához. Lehetőséget adnak a gyermekek, a gyermekcsoport ötleteinek, önálló elképzeléseinek megvalósítására.

Célunk:

- ❖ Az ünnepi előkészületekbe igyekszünk a szülőket jobban bevonni.

- ❖ Az ünnep alkalmas arra, hogy a szélesebb nyilvánosság előtt jobban megmutatkozzon az óvoda nevelőközössége és a gyermekek. Ezt igyekszünk kihasználni.
- ❖ Az ünnepek kiemelik az ünnep résztvevőit a hétköznapokból és ez által nagyobb aktivitásra, kreativitásra serkentenek.

A hagyományok további ápolása szempontjából is rendkívül fontosak az ünnepek, hiszen kultúránk megismertetésére adnak lehetőséget, amit igyekszünk megvalósítani.

Az ünneplést befolyásoló tényezők:

Idő:

Törekszünk arra, hogy az ünnepi előkészületekre, az eszközök, kellékek, díszítőelemek közös elkészítésére elegendő időt biztosítsunk. A méltóságteljes nyugalom az ünnephez hozzátartozik. Ügyelünk arra, hogy az ünneplés a gyermekek számára ne legyen megterhelő, fárasztó, időben kb. 15 - 30 percnél lehetőleg ne legyen hosszabb.

Hely:

Az ünnep helyszíne leginkább az óvoda helyiségei vagy udvara, de lehet külső helyszínen is tartani ezeket (pl. Tornaterem, Továbbképző Intézet, Általános Iskola, stb.)

Körülmények:

Az ünnepi készülődés és maga az ünnep is meghatározott külsőségek között zajlik. A gyermek érzékeli, hogy mennyi szép esztétikai élmény, mennyi öröm, mennyi újdonság kapcsolódik az ünnep fogalmába. A 3 - 6 éves korú gyermek számára a külsőségek, mint pl. a szépen terített asztal, esztétikusan díszített terem, ünneplő öltözet, a közös játék „szereplés” sokkal fontosabb, mint az ünnep tényleges tartalma, hiszen érzelmeik hatása lényegesen erősebb a racionális, értelmi hatásoknál.

Eszközök:

Törekszünk arra, hogy az ünneplés során használt eszközeink színesek, esztétikusak legyenek, minden gyermek számára elérhető és használható legyen. Sokszor a szereplési vágyat is az eszközök keltik fel a gyermekekben.

A szereplés:

Közös vagy egyéni szereplés is lehet, a gyermek személyiségének tiszteletben tartása mellett. Mivel célunk olyan gyermekek nevelése, akik önállóan képesek tevékenykedni, önálló ötleteiket megvalósítani, kommunikálni és kooperálni, ezért adunk helyt a gyermek önként vállalt önálló szereplésének is.

Az önbizalom és a bátorság erősítése is szükséges az önálló kiálláshoz. Az életre való nevelés megköveteli a bátorság és a külső önbizalom valamilyen formában történő előhívását a gyermekekből.

Óvodai ünnepeink és megemlékezéseink a jelenlegi szervezéstől eltérő formában is megrendezhetők a nevelőtestülettel és a szülőkkel történt megbeszélés alapján.

Óvodai ünnepeink és megemlékezéseink:

1. Az óvodai élet hagyományos ünnepei

(Mikulás, Anyák Napja, Évzáró, Gyermeknap, a gyermekek név és születésnapjai, stb.)

Mikulás: A szülőkkel való megbeszélés után „igazi” Mikulás látogat el az óvodába. Jelenleg a csoportok önállóan ünnepelnek, de a nevelőtestület elgondolása alapján lehet összevontan is. A csoportoknak bábjátékkal, közös játékkal, szerepléssel tesszük élményszerűvé az ünnepet.

Anyák Napja: Nyilvános ünnep. Csoportonként időeltolódással tartjuk a csoportszobában vagy a szabadban. Törekszünk arra, hogy egyéni, közvetlen és nagyon természetes érzelemgazdag legyen az ünneplés.

Évzáró: Nyilvános ünnep, mely játékos nappal kezdődik, és évzáró műsorral zárul. Az óvodában vagy külső helyszínen (pl. Továbbképző Intézet) tartjuk. Vendégként az Önkormányzat, az Általános Iskola képviselőit is meghívjuk. Ezen az ünnepen vesznek búcsút a nagycsoportosok az óvodától. Az ünnepség végén a csoportok ünnepi uzsonnát kapnak, mely közben kötetlen beszélgetés során elevenedhetnek meg újra az óvodáskori élmények.

Gyermeknap alkalmából a csoportokkal távolabbi közös kirándulásra megyünk vagy sportprogram és egyéb játékos tevékenység is szervezhető a nevelőtestülettel, szülőkkel való megbeszélés alapján.

A gyermekeket születésnapjukon az óvoda dolgozói és a szülők által készített ajándékkal köszöntjük, aki gyümölcscsel, egyéb aprósággal kedveskedik társainak. Az ünnepeketnek három kívánságát teljesítve kedveskedünk dallal, verssel, mesével, majd közös tánccal színesítjük ünnepi köszöntönket. Az ünnepeket ruházatával is jelzi, hogy számára ünnepnap a születésnap. A közösségi érzések erősítését szolgálja, hogy a csoporttársak titokban meglepetést készítenek az ünnepeketnek.

2. Néphagyományokhoz kapcsolódó ünnepek

(Karácsony, Húsvét, Farsang, stb.)

Karácsony ünnepén a szülőkkel történt egyeztetés alapján a csoportok egy közös fenyőfát "öltöztetnek" fel, mely körül közös játék, éneklés és ajándékozás teszi feledhetetlenné az ünnepet. A szülők képviselőit és az elsőosztályosokat is elhívjuk az ünnepre.

Farsang napján a mókázás, jó hangulat tölti ki az óvodai életet. A csoportok együtt ünnepelnek, jelmezt öltenek, a gyermekek által behozott süteménnyel, gyümölcsökkel vendégelik meg egymást.

Húsvét napja előtt a kisfiúkkal verset tanulunk és a húsvéti szokásokat felelevenítjük.

3. Nemzeti ünnepeink és egyéb ünnepek

(Március 15, Október 23, Május 1)

A csoportok a külsőségek megjelenítésével tartanak megemlékezést.

Május 1-én a kisfiúk meglepetésként „nyújtják át” az óvoda kislányainak a feldíszített májusfát.

4. Helyi szokásokhoz kapcsolódó ünnepek

(Falunap, Öregek napja, stb.)

Az iskolába készülő gyermekek rövid műsorral kedveskednek az érintetteknek.

5. Időszakos ünnepek

(Föld napja, az óvoda fennállásának ünnepe, Kihívás napja, stb.)

Ezek az ünnepek az óvodát körülvevő szűkebb és tágabb környezetnek szólnak, az óvodáról nyújtanak információt a közvélemény számára, ezért fontosságuk nem vitatható. A program tartalmát a nevelőtestület határozza meg.

Bármilyen formában és tartalommal ünnepelünk, a gyermekeket helyezzük a középpontba. A műsor a gyermekek mindennapi életét tükrözi. Gondosan tervezzük meg az ünnephez vezető utat, a tevékenységeket, előkészületeket, az ünneplést, melyet a gyermekkel való közös gondolkodás, cselekvés, a közös öltetek megvalósítása jellemzi.

A szülők és a nevelőtestület elgondolása alapján egyéb rendezvényeket is szervezhetünk (pl. munkadélután, jótékonysági bál, szakmai csereváltogatás, bábelőadás, táncház, kerékpártúra, stb.)

Törekszünk arra, hogy a tevékenységek örömmel töltsék el a gyermekeket, ne jelentsenek számukra megterhelést.

Az ünnepek hatását fokozza a gyermekek és az óvoda dolgozóinak ünnepi külsője, ruházata.

Ünnepeink színvonalát igyekszünk azzal is emelni, hogy a gyermekeknek beszerzünk hagyományőrző népviseletet (szoknya, kötény, szalag, párta, kalap, mellény, stb.).

8. AZ ÓVODA KAPCSOLATAI, EGYÜTTMŰKÖDÉS

Az óvoda része a helyi társadalomnak, ezért fontos, hogy együttműködjön környezetével, kialakítsa partneri, konstruktív kapcsolatát mely, a gyermekek nevelése, fejlesztése érdekében jön létre.

8.1. Kapcsolat a családdal:

Mivel az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését, ezért lényeges a családdal való szoros együttműködés. Hatékonyságát fokozza a személyiség a helyzetismeret, a családok viszonyaihoz illeszkedő megoldások alkalmazása.

Az együttműködés alapelve: a szülőkkel nevelőpartneri viszony kialakítása, pedagógiai tapasztalatok átadásával e kapcsolat gazdagítása.

Az együttműködés tartalma az óvodai élet egészét felöleli, középpontban a gyermeki tevékenység, a gyermek személyisége áll.

Óvodánkban a kapcsolattartásnak változatos formái alakultak ki és funkcionálnak eredményesen.

Ezek megtartására a következőkben is törekszünk:

- ❖ napi beszélgetések
- ❖ összevont és csoport szülői értekezletek, előadások
- ❖ munkadélután, jótékonysági bál
- ❖ családlátogatás
- ❖ nyílt napok, ünnepek, rendezvények
- ❖ tájékoztatók, faliújság cikkek, szülők választott közösségével való együttműködés
- ❖ az óvoda és a szülők elgondolása alapján egyéb kapcsolattartási formák

Mindezekkel a szülők pedagógiai kultúrájának fejlődését is szeretnénk segíteni. Kapcsolattartásunk fejlődését szolgálja az a törekvésünk, hogy igyekszünk óvodai nevelőmunkánkba nagyobb betekintést biztosítani, az óvodát nyitottabbá tenni a szülők előtt, fokozottabban bevonni őket a tevékenységekbe, a szervezésbe.

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel melyek az óvodai élet alatt és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében.

8.2. Közoktatási, művelődési és egészségügyi intézmények:

Általános Iskolával kapcsolatunk folyamatos.

Célja: a gyermekek zökkenőmentes átmenetének biztosítása.

Az együttműködés alapelve:

- ❖ egymás pedagógiai munkájának kölcsönös megismerése és tisztelete,
- ❖ pozitív tapasztalatok hasznosítása.

Az együttműködés tartalma: a gyermek tevékenységeinek, fejlődésének és fejlettségének megismerése.

Az együttműködés formái:

- ❖ a pedagógusok kölcsönös látogatásai (óvoda és 1. osztály)
- ❖ első osztályosok látogatása tanév elején az óvodában
- ❖ nagycsoport látogatása az 1. osztályba
- ❖ közös karácsonyi játék, ajándékozás
- ❖ szülői értekezlet az iskolakezdestről

A folyamatosan fejlődő és bővülő kapcsolattartási formák szempontjából nyitott az óvodai nevelőtestület.

Egészségügyi intézmények:

(Orvos, védőnő, fogászat)

Együttműködési megállapodás alapján tartjuk a kapcsolatot az ellátás érdekében.

Évente egy alkalommal a középsős és nagycsoportos gyermekek fogászati kezelése biztosított. Helyszíni foglalkozások és szülői fórumok adják az együttműködés formáit.

Bábszínház, galéria, könyvtár megtekintéséhez helyben vagy más helyszíneken biztosítunk lehetőséget.

8.3. A közoktatás - irányítással és szakmai szolgáltató szervezetekkel kialakult kapcsolatunk:

- ❖ A **helyi önkormányzattal** folyamatos, napi munkakapcsolat fenntartására törekszünk.

Kapcsolattartásunk formái: - egyeztetések,

- megbeszélések,

- a képviselőtestület kérésére beszámoló az óvodai életről, stb.

❖ **Pedagógiai szakszolgálat**

(Nevelési Tanácsadó, Rehabilitációs és Szakértői Bizottság, Pedagógiai Intézet, stb.)

A gyermeknél tapasztalható súlyos beilleszkedési, magatartási rendellenesség, részképesség zavar, tanulási nehézség, fogyatékoság, iskolaérettség megállapítása terén kérjük szakmai segítségüket.

Kapcsolattartásunk formája: - pedagógiai tanácsadás

- vizsgálatok, stb.

9. SAJÁTOS FELADATOK, SPECIÁLIS SZOLGÁLTATÁSOK

9.1. Gyermekvédelem az óvodában

Az óvodai gyermekvédelem az óvodai nevelőmunkánk szerves része, mely minden gyermekre megkülönböztetés nélküli gondoskodást jelent. Ez a tevékenység elsődlegesen pedagógiai jellegű. Figyelmünket elsősorban a megelőzés lehetőségeire irányítjuk. A gyermekre való fokozott odafigyelés teszi lehetővé a gyermekek személyiségének megismerését, ennek alapján felismerhetők a különböző problémák.

Gyermekvédelmi tevékenységünk, esélyegyenlőség biztosítása:

- ❖ Hátrányos, halmozottan hátrányos és veszélyeztetett helyzetű gyermekek fejlődésének elősegítése az egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- ❖ A családok segítése, lehetőségek felkutatása, kihasználása.
- ❖ Preventív tevékenység - együttműködés a gyermekjóléti szolgálattal.
- ❖ Sajátos nevelési igényű gyermekek egyéni differenciált fejlesztése
- ❖ Esélyegyenlőség biztosítása ,az eltérő szociális és kulturális környezetből érkező gyermekek számára
- ❖ A gyermekek alapvető szükségleteinek kielégítése, gyermeki és emberi jogainak érvényesítése

A gyermekvédelem személyi és tárgyi feltételei biztosítottak. A szülők előtt ismert a GYIV felelős személye. Óvodánkban a veszélyeztetett helyzetű gyermekek száma nevelési évenként csekély (általában 1-2 fő). A hátrányos helyzetű gyermekek száma egyre csökken, évente kb. 10-12%. A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma is egyre csökken, 2-3 fő évente.

Óvodánk felvállalja a sajátos nevelési igényű gyermekek, az enyhe testi, érzékszervi fogyatékos gyermekek integrált nevelését. Szükséges esetekben a logopédiai terápia óvodánkban biztosított, más szakember segítségét Egerben tudja

igénybe venni a szülő. Súlyosabb esetekben a gyermekek nevelését csak úgy biztosítjuk, ha az önkormányzat a szükséges szakember foglalkoztatását megoldja. Óvodánkban biztosított, hogy sem közvetlen, sem közvetett módon nem történik meg a gyermekek hátrányos megkülönböztetése KT. 4.§. Nevelőmunkánk során megvalósul a vallási, világnézeti kérdésekben való semlegesség. A gyermekek adatainak továbbításánál a KT 40.§ 2. sz. melléklet szerint járunk el. Szükséges esetben szakértői javaslatra mérlegeljük és biztosítjuk a gyermek 7 éves kor utáni óvodáztatását (KT. 24.§ alpján).

A gyermekvédelmi felelős éves terv alapján végzi munkáját.

Feladatai:

- ❖ Egy nevelési évre szóló konkrét nevelési terv elkészítése.
- ❖ Tájékozódás a védőnőnél az óvodába kerülő gyermekekről.
- ❖ Szociálisan hátrányos, halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzetű gyermekek feltérképezése, családlátogatások, egyéni beszélgetések, segítségnyújtás, anyagi és egyéb támogatás, stb.
- ❖ Szülők tájékoztatása a segélyezési lehetőségekről.
- ❖ Kapcsolattartás a Gyermekjóléti Szolgálat képviselőjével az esélyegyenlőség biztosítása érdekében, esetmegbeszélés, családlátogatás.
- ❖ A család szerkezetében történő változás nyomán követése, a lelkileg sérült gyermekek krízisen való átsegítése, szakemberekkel való konzultálás.
- ❖ Gyermekvédelmi tevékenység összehangolása az óvónők között.
- ❖ Nyilvántartás vezetése a gyerekekről, intézkedések, csoportlátogatások feljegyzése, iskolába távozó gyerekekről az iskolai gyiv felelős tájékoztatása.
- ❖ Nevelési év végén a nevelőtestület számára írásbeli beszámoló készítése a gyiv munkáról.
- ❖ Szükség esetén jogi segélyszolgálat igénybevétele.

Nevelőtestületünk feladatai gyermekvédelem területén:

- ❖ A veszélyeztetett és hátrányos, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrése gyiv felelős közreműködésével.
- ❖ Mindhárom csoportban prevenciós, korrekciós, kompenzáló tevékenységek a rászoruló gyermekeknél, egyéni bánásmód alkalmazásával.
- ❖ A gyermeket megillető jogok érvényesítése.
- ❖ A gyermekek csoportba történő zökkenőmentes beilleszkedésének biztosítása.
- ❖ Részképesség-lemaradás illetve egyéb potenciális tanulási zavarok időbeni kiszűrése
- ❖ Szükséges esetekben szakember segítségének igénybevétele.
- ❖ A gyermek fejlődéséről egyéni fejlesztési napló vezetése.
- ❖ Rendszeres óvodalátogatás figyelemmel kísérése.

- ❖ A szülőkkel együttműködő kapcsolat kialakítása a szülő segítése a gyermekek nevelésében
- ❖ Tanulási tevékenységből adódó feladatok:
Szokások alakítása
Tapasztalás lehetőségének biztosítása
A gyermek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése
Spontán játékos helyzetek kihasználása
Gyakorlati feladatmegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése
Egyéni fejlődési, érési ütem figyelembe vétele
A kiemelkedő képességű gyermekek felismerése, fejlesztése

Különös gonddal segítjük az etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek fejlődését. Óvodánkban évente általában 2 - 3 cigány gyermek jár. A szülők nem igénylik (és a családokban sem gyakorolják) a kisebbség hagyományának, kultúrájának, nyelvének ápolását az óvodában. Elfogadják viszont és igénylik az óvodában folyó nevelést és gyermekük speciális fejlesztését. Lehetőségeik és képességük szerint támogatják tevékenységünket, de komoly együttnevelésre nem képesek. Alapvető fontosságú e gyermekek beilleszkedésének, elfogadásának segítése, és a nevelés eredményességének elősegítése. A cigány gyermekek fejlődésének fokozott segítése ellenére is gyakori, hogy egy évvel eltolódik az iskolakezdés ideje, de így az általános iskolában többnyire képesek a helytállásra, annak sikeres befejezésére.

9.2. Az óvoda speciális szolgáltatásai

A Köznevelési tv. alapján az óvodákban ingyenesen igénybe vehető szolgáltatások:

- ❖ Az óvodai foglalkozások.
- ❖ Logopédiai, dyslexia – megelőző foglalkozás.
- ❖ Sajátos nevelési igényű gyermekek felzárkóztató foglalkozása.
- ❖ A gyermekek rendszeres egészségügyi felügyelete, orvosi vizsgálata.
- ❖ Az óvoda létesítményeinek, eszközeinek használata.
- ❖ A nevelési program végrehajtásához kapcsolódó, a mindenki számára előírt tananyag megismerését, feldolgozását, a mindennapi testedzést szolgáló, az intézményen kívüli kulturális sport, egyéb tevékenység.

Óvodánk az alapfunkción kívül még sok más tevékenységet is felvállal. Ezzel is színesítjük, gazdagítjuk mindennapi nevelő munkánkat. E plusz terhek vállalásával, is segítjük óvodánk sajátos arculatának megjelenítését.

Felelősek vagyunk azért, hogy óvodánkban életkor specifikus szolgáltatás szerveződjön, mely olyan tartalmú, ami erősíti nevelési céljaink elérését.

Törekszünk arra, hogy e tevékenységet óvodapedagógusaink vezessék, irányítsák. Igyekszünk e tevékenységek irányítására felkészülni továbbképzéseken, szakképzéseken való részvétellel, illetve önképzéssel. Így biztosítható, hogy

megfelelő pedagógiai módszerekkel, a gyermeki személyiséget tisztelve, szeretve, megbecsülve és elfogadva folyik e fejlesztő tevékenység.

Leginkább 5 - 6 - 7 éves korú gyermekek részvételét támogatjuk ezeken a külön szolgáltatásokon. Ebben az életkorban már érettek a gyermekek más óvónő (felnőtt) elfogadására. A speciális szolgáltatások irányításához az adott csoportban dolgozó óvónő mindig jelen van, támogatjuk, ha vállalja a feladatot.

Az óvoda által biztosított egyéb szolgáltatások:

: hittan (a szülők kérése alapján)

: zeneóvoda

vízhez szoktatás - úszás

A szülők igénye alapján szervezésre váró szolgáltatás beindítása előtt mérlegeljük, hogy az óvodáskorú gyermekek szüleinek legalább 20%-a igényelje a tevékenység beindítását (kb. 20 gyermek).

Ha a szülők igényeit nem tartjuk összeilleszthetőnek óvodai törekvésünkkel, nevelési elveinkkel, akkor javasoljuk, hogy más intézményben szervezett szolgáltatást igyekezzenek igénybe venni.

10. A GYERMEKEK FEJLŐDÉSÉNEK NYOMONKÖVETÉSE

10.1. Az óvodai csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése

Az adott csoportban a gyermekekre és az egész csoportra vonatkozó értékelés elsődlegesen az együtt dolgozó óvónők feladata. Leggyakrabban alkalmazott módszer a folyamatos és célzott megfigyelések, de lehet beszélgetés, mérés stb., Nevelési Tanácsadó, Tanulási Képességet Vizsgáló Bizottságtól kért vizsgálat. Ezek időpontja leginkább középső csoport kezdete, nagycsoport kezdete, illetve szükséges esetben iskolaérettségi vizsgálat.

Az óvoda éves munkaterve alapján az óvodavezető ellenőrző tevékenysége az óvodai élet egészét (alaptevékenység és egyéb szolgáltatások) és a dokumentumok ellenőrzését is felöleli. A csoportokban a vezető helyettes és a Gyiv felelős is végezhet ellenőrzést.

A csoportok dokumentumai: felvételi mulasztási napló, csoportnapló (a csoportok nevelési fejlesztési tervei), személyiséglap, a gyermekek egyéni fejlődésének, fejlesztésének dokumentuma, étkezők nyilvántartása.

10.2.A gyermekek fejlődésének értékelése, mérése

Bevált gyakorlat óvodánkban, hogy minden gyermekről, személyiségfejlődéséről egyéni fejlődési naplót, 2021. szeptember 01-től „OVI SZOLGA” fejlődést nyomon követő digitális program szerint végezzük.

Ez tartalmazza:

- ❖ Anamnézis a kisgyermekről.
- ❖ Minden nevelési év elején értékelő lap kitöltése, értékelése.
- ❖ Az adott nevelési évre vonatkozó fejlesztendő területek kijelölése, fejlesztő játékok meghatározása.
- ❖ Minden nevelési év végén értékelés a gyermek fejlődéséről.

A fejlődési napló a gyermekek három éven keresztül történő nyomon követését, megfigyelését, fejlődésének írásbeli rögzítését teszi lehetővé.

Használatában az egyszerűség, a gyorsaság, a konkrétság elvét igyekszünk érvényesíteni. Évente a képességek fejlődésében és a tevékenységekben elért eredményeket szöveges értékeléssel is összefoglaljuk, melyeket fogadó óra alkalmával megismertetünk a szülőkkel.

Mérésmethodikai módszerként a megfigyelést használjuk. A mérések segítségével visszajelzéseket kapunk arról, hogy gyakorlati munkánk mennyire eredményes, nevelő, fejlesztő tevékenységünk révén mennyire sikerült kitűzött céljainkat megvalósítani.

Mérésünk kiterjed:

1. Értelmi fejlettség
  - a, Pszichés funkciók
  - b, Anyanyelvi fejlettség
2. Testi fejlettség
  - a, Fizikai jellemzők
  - b, Mozgásfejlettség
  - c, Tájékozódás
3. Szociális fejlettség
  - a, Perszonalitás
  - b, Szociális készségek

Mérés gyakorisága:

- Minden nevelési év elején szeptember, október hónapban
- Minden nevelési év végén április, május hónapban

10.3. Az óvoda nevelési programjának értékelése

Célja: a program gyakorlatban történő beválásának értékelése.

A helyi nevelési program bevezetése 1999.-ben történt. 2004.-ben elvégeztük a program felülvizsgálatát, módosítását és értékelését. Újabb értékelésre 4 év múlva kerül sor.

Az értékelést a nevelőtestület végzi az alábbi szempontok alapján:

- ❖ A gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások, megfigyelhető-e a gyermekek viselkedésében a változás, fejlődés.
- ❖ Mit adott a helyi program a gyermekeknek, milyen eredményeket hozott a szocializáció terén, a megismerésben, kommunikációban, mennyire biztosította a tapasztalatszerzés játékos lehetőségeit, stb.
- ❖ A nevelőtestület munkakedvét, pedagógiai kultúráját mennyire fokozta az óvoda nevelési programja.
- ❖ Mit mutatnak a szülők visszajelzései, stb.

A nevelőmunka személyi és tárgyi feltételeinek megteremtéséhez az éves költségvetés készítésekor a nevelőtestület javaslatot tesz.

11. A NEVELÉS TERVEZÉSE, IDŐKERETE, SZAKMAI DOKUMENTUMAINK KAPCSOLATA, EGYMÁSRA ÉPÜLÉSE

A tevékenységközpontú óvodai nevelés céljának és feladatainak ismeretében a pedagógiai ráhatások rendszerét a gyermekek egyéni adottságaihoz igazodva tervezzük meg. A tudatos pedagógiai tevékenység igényli a tervszerű, bizonyos mértékig előre elgondolt tervezést. Az óvodapedagógus számára alapvetően fontos feladat a teljes nevelési folyamat tudatos átgondolása még akkor is, ha jelentős mértékben építünk a spontán, gyermeki ötletekre, tapasztalatokra. A tervezésben tudatosan vesszük számításba, hogy az egyes gyermekek fejlődési üteme különböző és a gyermek fejlődését tekintve is különböző szinteken lehet egyik vagy másik képességét illetően. A fejlődés dinamikája tehát egy-egy gyermek esetében a különböző területeken más és más lehet. A nevelés és tanulás tervezése egy tömbben, egymással szoros kölcsönhatásban valósul meg. A tervezés során mindig a 4-es feladatrendszerből kiindulva tervezzük meg a gyermeki tevékenységeket és ezen keresztül a szükséges fejlesztéseket. A cél és a feladatok

ismeretében a fejlesztést hosszú távon, éves periódusokban gondoljuk át, ám konkrét formában inkább egy hetes periódusokban tervezzük meg az egész napi tevékenységeket, így ez esetben lehetőségünk van a gyermekek spontán ötleteinek és tapasztalatainak a nevelőmunkában való felhasználására. A gyermeket foglalkoztató élmények és tapasztalatok éppen olyan részei a nevelésnek, mint az óvodapedagógus által előzetesen átgondolt és megtervezett feladatok. A gyermeki személyiség fejlesztése, az életre való felkészítés feltételezi a gyermek szűkebb és tágabb környezetében megszerzett, átélt élményeinek és tapasztalatainak, ötleteinek, aktuális tevékenységeinek beépítését a nevelőmunka egészébe. Ezért a tervezés során külön is biztosítani szükséges a gyermeki tapasztalatok előre nem tervezhető tartalmának megjelenítését a tervező és megvalósító munkában.

A gyermekek folyamatos megfigyelése, az óvodások élményeinek meghallgatása és közös élmények nyújtása a tervezés előkészítő folyamatához tartozik. A rövid időszakot átfogó tervezés ugyanakkor lehetővé teszi olyan nevelési alaphelyzet kialakulását, amiben a gyermek és az óvodapedagógus aktív egymásrahatása képes a nevelési, tervezési folyamatot befolyásolni. Alapvetően a tevékenységek megtervezéséből kiindulva a nevelés-tanulás komplex egymásra hatását figyelembe véve tervezünk. A tervezésnél nem az ismeretanyag növelésére, hanem a több alkalommal, sokoldalúan, különböző nézőpontokból való megközelítésre helyezzük a hangsúlyt. Kevesebbet, de azt alaposabban, többoldalú tapasztalatszerzés és tevékenykedtetés segítségével tervezzük meg.

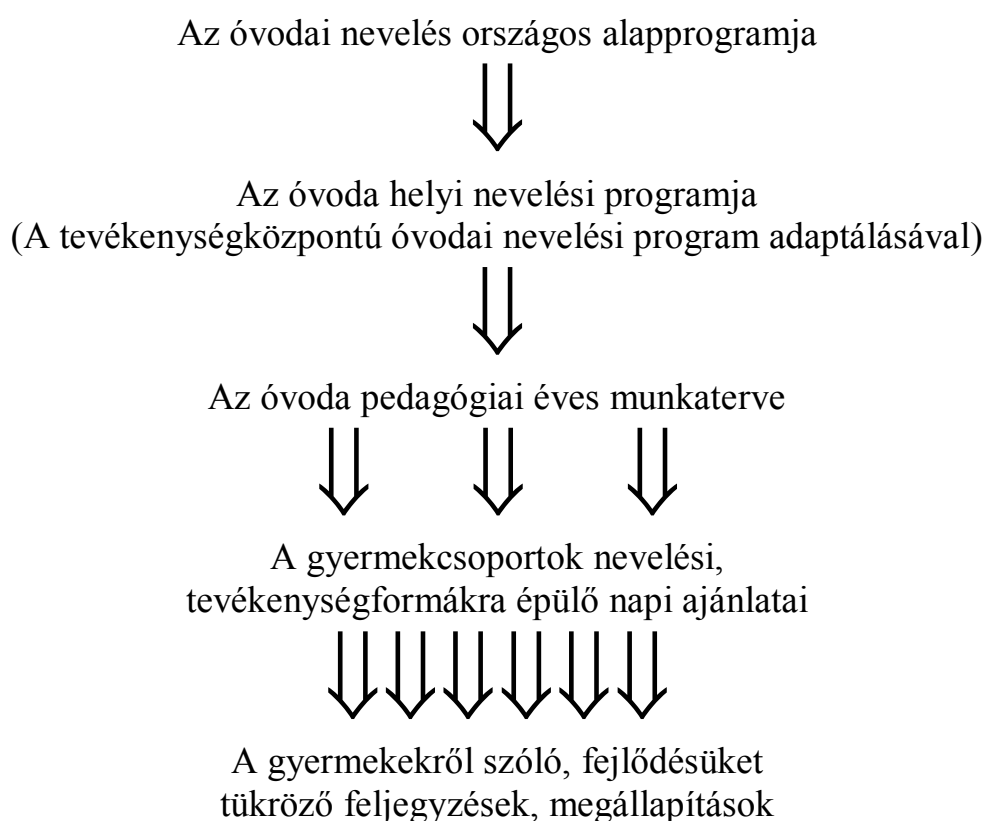
A heti ütemterv megírása egyben a napi vázlatot is megadja az óvónő számára. A gyermekek fejlődési üteméről, és a fejlesztő tevékenységekről feljegyzéseket vezetünk.

A fejlesztés módszere:

A fejlesztés módszere az egyénre szabott differenciált fejlesztés a csoport keretein belül, illetve egyénileg. A fejlesztés, a foglalkozás formáját nem a gyermekek életkora, hanem fejlettségi szintje határozza meg. A gyermekek önállóan, spontán szerzett tapasztalatai nagyon jó kiindulópontot jelentenek az óvodapedagógus számára a tudatos, irányított tapasztalás megszervezéséhez. A világban eligazodni készülő gyermek felkészítése az életre, feltételezi olyan szituációk megélését, ahol szabadon alkothat, dönthet, gondolkodhat, cselekedhet. A lényeg mindig az legyen, hogy cselekvés közben, cselekvések sorozatában való aktív közreműködéssel érzékeljen, tapasztaljon, tanuljon a gyermek és valódi, a környezetben meglévő problémával foglalkozzon. Az óvoda feladatai közé tartozik a kiemelkedő képességekkel rendelkező gyermekek felismerése és fejlesztése. A szellemi fejlesztés legfőbb célja abban nyilvánul meg, hogy a gyermeket aktivitásra, a problémák meglátására és kifejtésére bátorítsuk, és képessé tesszük azok megoldására.

Kreatív problémamegoldásra ösztönözzük a gyermeket. Ennek kialakításához mindenekelőtt az szükséges, hogy az óvodában legyen elegendő idő a tevékenykedésre és a tapasztalatszerzésre.

Az óvoda szakmai dokumentumainak kapcsolata és egymásra épülése:

11. AZ ÓVODÁBA ÉS AZ ISKOLÁBA LÉPÉS FELTÉTELEI

Óvodába lépés feltételei:

- ❖ Az óvodai felvétellel kapcsolatos előírásokat az 1993. évi LXXIX Köznevelési Törvény tartalmazza. A beiratkozás időpontját és módját a fenntartó határozza meg, és erről az óvoda tájékoztatja a szülőket.
- ❖ A gyermekek jellemzői óvodába lépéskor:
  - szobatisztaság, szükségleteit képes jelezni a felnőttnek
  - kis segítséggel képes étkezni
  - gondolatait igyekszik megértetni

Iskolába lépés feltételei:

- ❖ A 2019. évi LXX. törvény elfogadásával az Országgyűlés módosította a Nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvényt. Ez alapján, a gyermek, abban az évben, amelynek augusztus 31. napján a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. „A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez.”
- ❖ Az óvodai elhelyezés megszűnése az említett K.T. 74.§ alapján történik.
- ❖ A beiratkozás időpontjáról, módjáról az Általános Iskola tájékoztatja a szülőket.
- ❖ A fejlődés várható jellemzőit programunk fejezetei részletesen tartalmazzák, melyek összhangban vannak az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjában meghatározottakkal.

A gyermekek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges lassú átmenetének szintjét. A tankötelezettség megkezdését a K.T. előírásai szerint végezzük.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja az iskolaérettségnek az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához, pl.:

- ❖ A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus, finommozgásra képes.

- ❖ A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan fejlődnek.
- ❖ Érthetően beszél, gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában tudja kifejezni, megérti mások beszédét.
- ❖ Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- ❖ Elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- ❖ A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival szemben, amennyiben az iskolai légkör ezt lehetővé teszi. A szociálisan érett gyermek egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg, kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

12. LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

I.

Véleményezte:

dátum: 2004. július

Szakértő:

Takács Györgyné

Egyetértését nyilvánította:

dátum: 2004. június

Szülői szervezet:

Pintérné Lukács Beatrix
Szülői szervezet elnöke

Elfogadta

dátum: 2004. június

Nevelőtestület:

Dobó Tiborné
Óv. vez. h.

Jóváhagyta:

dátum: 2004 július

Noszvaj Község Önkormányzata

Pintér Elemér
Polgármester

Tájékoztatásul hivatalosan megkapják:

Szülői szervezet
Nevelőtestület
Önkormányzat
Általános Iskola Igazgatója

II.

PROGRAM FELÜLVIZSGÁLATA, MÓDOSÍTÁSA 2010.

Egyetértését nyilvánította:

dátum: 2010. június

Szülői szervezet:

Benke Orsolya
Szülői szervezet elnöke

Elfogadta

dátum: 2010. június

Nevelőtestület:

Csorbáné Bartus Ildikó
Óv. vez. h.

Jóváhagyta:

dátum: 2010 június

Noszvaj Község Önkormányzata

Bóta Géza
Polgármester

Tájékoztatásul hivatalosan megkapják:

Szülői szervezet
Nevelőtestület
Önkormányzat
Általános Iskola Igazgatója

13. ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK:

Az óvodai nevelésiprogram érvényességi ideje:

- ❖ A nevelőtestület határozata alapján határozatlan időre szól

A helyi nevelési program módosításának lehetséges indokai:

- ❖ hálózatbővítés, leépítés
- ❖ szervezeti átalakítás
- ❖ ha a nevelőtestület más program bevezetéséről dönt, ha egyéb érdekegyeztető fórum módosítást javasol
- ❖ ha jogszabály rendelkezik: a program 4 évenkénti felülvizsgálata

Előírás a programmódosítás előterjesztésére:

- ❖ írásbeli előterjesztés az óvoda vezetőjének
- ❖ részletes szóbeli előterjesztés nevelőtestületi értekezleten, fejlesztési célok, tartalmak
- ❖ folyamatos, tervezett programelemző, értékelő vizsgálatok

Szerkesztő:
Balázs Ernőné

A program kidolgozásában részt vettek az óvoda óvodapedagógusai:

Balázs Ernőné
Csorbáné Bartus Ildikó
Dobó Tiborné
Kovácsné Bauer Zsuzsanna
Molnár Lászlóné
Szalókiné Sike Krisztina
Dr. Konczné Czető Magdolna

Készült 2004-ben

A2010-ES FELÜLVIZSGÁLATOT SZALÓKINÉ SIKE KRISZTINA
IRÁNYÍTÁSÁVAL AZ EGÉSZ ÓVODAI NEVELŐTESTÜLET VÉGEZTE.

2010 JÚNIUS

A2013-AS FELÜLVIZSGÁLATOT SZALÓKINÉ SIKE KRISZTINA
IRÁNYÍTÁSÁVAL AZ EGÉSZ ÓVODAI NEVELŐTESTÜLET VÉGEZTE,
AZT ELFOGADTA.

2013 SZEPTEMBER 1

SZALÓKINÉ SIKE KRISZTINA
ÓVODAVEZETŐ

CSORBÁNÉ BARTUS ILDIKÓ
ÓVODAVEZETŐ-HELYETTES